

OP WEG NAAR EEN ZORGBELEID 2.0

Van visie tot handelingsgericht werken

Liesbeth Van Goethem

Studentnummer: 4052676

Master Educational Needs

Schooljaar 2019-2020

Begeleider: Frans van den Heuvel

Inhoud

Voorwoord	3
Samenvatting	4
Hoofdstuk 1. Aanleiding en probleemstelling.....	5
1.1. Inleiding.....	5
1.2. Aanleiding van het onderzoek	5
1.3. Maatschappelijke relevantie.....	6
1.4. Verwachtingen	6
1.5. Kernbegrippen	6
Hoofdstuk 2: Theoretisch kader.....	7
2.1. Zorg	7
2.2. Visieontwikkeling	8
2.3. Zorgcontinuüm.....	9
2.4. Handelingsgericht werken en onderwijsbehoeften.....	10
2.6. Onderzoeksvraag	13
2.7. Deelvragen	13
Hoofdstuk 3: Onderzoeksstrategie en methoden	14
3.1. Onderzoekstrategie.....	14
3.2. Respondenten	14
3.3. Onderzoeksmethodes	15
3.4. Ethiek, betrouwbaarheid, validiteit en triangulatie.....	19
Hoofdstuk 4: Data-analyse en resultaten	21
4.1. Resultaten en analyse van deelvraag 1 : Welke sterktes en belemmeringen ervaren leerkrachten binnen het huidige zorgbeleid?	21
4.2. Resultaten en analyse van deelvraag 2 : Hoe past de school de uitgangspunten voor handelingsgericht werken binnen het zorgcontinuüm toe?.....	28
4.3. Resultaten en analyse van deelvraag 3: Welke taken en rollen kunnen de zorgleerkrachten opnemen binnen een HGW-cyclus?	31
4.4. Resultaten en analyse van deelvraag 4 : Op welke manier kunnen we een zorgvisie bereiken die aansluit bij de vier domeinen van leerlingenbegeleiding?	33
Hoofdstuk 5: Conclusie en discussie	35
5.1. Conclusie deelvraag 1	35
Welke sterktes en belemmeringen ervaren leerkrachten binnen het huidige zorgbeleid.....	35
5.2. Conclusie deelvraag 2	35
Hoe past de school de uitgangspunten voor HGW binnen het zorgcontinuüm toe?.....	35

5.3. Conclusie deelvraag 3	36
Welke taken en rollen kunnen de zorgleerkrachten opnemen binnen een HGW-cyclus.	36
5.4. Conclusie deelvraag 4	36
Op welke manier kunnen we een zorgvisie bereiken die aansluit bij de vier domeinen van leerlingenbegeleiding?.....	36
5.5. Conclusie onderzoeksvraag.....	37
Hoe kan ik een kwalitatief goed zorgbeleid op deze basisschool opzetten dat aansluit bij het decreet leerlingenbegeleiding (2018)?	37
5.6. Discussie.....	38
5.7. Praktische opbrengst	38
5.8. Aanbevelingen	39
Literatuurlijst.....	40

Voorwoord

Na het uitvoeren, analyseren en interpreteren van mijn praktijkgericht onderzoek behorende bij mijn opleiding tot master Educational Needs (EN), wil ik graag een aantal mensen bedanken.

Vooreerst wil ik mijn studiecoach Frans van den Heuvel bedanken. Hij was er bij elke vraag en bij elke twijfel om me op het goede spoor te houden. Met zijn bemoedigende woorden kreeg ik steeds opnieuw de energie om verder te werken en te blijven geloven in mijn eigen kunnen als begeleider in dit proces. Hij heeft me geholpen om te groeien als onderwijsprofessional en me te wijzen naar goede bronnen en hulpmiddelen.

Ten tweede wil ik mijn werkplekbegeleider bedanken. De scholengroep gaf me de kans om deze opleiding aan te vangen, te geloven in mij als directeur van hun school en ze vertrouwden me om dit onderzoek in goede banen te leiden. Ze hebben samen met mij gereflecteerd op bepaalde vaststellingen binnen dit onderzoek, dit heeft mijn blik verruimd.

Ten derde gaat mijn dank uit naar mijn man en mijn gezin. Ze hebben mij de afgelopen twee jaar verschillende malen moeten missen voor lessen en studiegroep bijeenkomsten. Ze gaven me ook de tijd om te werken aan mijn toetsen en dit praktijkgericht onderzoek. Mijn man staat altijd klaar om mijn werk na te lezen en praktisch tips te geven. Zonder hun steun en geloof in mij had ik dit nooit gekund.

Liesbeth Van Goethem

Samenvatting

Dit onderzoeksverslag is geschreven binnen de Master Educational Needs in de afstudeerrichting begeleiden. Dit praktijkgericht onderzoek situeert zich in een middelgrote basisschool aan de rand van Brussel, waar ik sinds dit schooljaar als directeur ben tewerkgesteld. De aanleiding van dit onderzoek zijn de gebreken die naar boven kwamen tijdens een netwerkevent rond zorg. Het huidige zorgbeleid blijkt niet aangepast te zijn op het decreet leerlingbegeleiding (2018). Vanuit de inclusiegedachte waar we als school condities willen scheppen om alle leerlingen optimale ontwikkelkansen te geven (Ludeke, 2013) dringt een aanpassing zich op.

De kernbegrippen, die een centrale rol spelen binnen dit onderzoek, worden in het theoretisch kader verder toegelicht en uitgediept. Het betreft hier zorg, visieontwikkeling, zorgcontinuüm en het handelingsgericht werken. Als onderzoeksstrategie is gekozen voor een kwalitatief praktijkgericht actieonderzoek, waarbij vragenlijsten, een SWOT-analyse, casusbesprekingen, gesprekken en interactieve werkvormen als onderzoeksmethoden worden ingezet om antwoorden te verkrijgen op de onderzoeksvraag:

Hoe kan ik een kwalitatief goed zorgbeleid op deze basisschool opzetten dat aansluit bij het decreet leerlingbegeleiding (2018)?

Tijdens een participatief onderzoek (Wright, 2013) met zowel leraren (n=23), zorgleerkrachten (n=6) als zorgcoördinatoren (n=2) wil ik, als directeur van deze basisschool, de sterktes en belemmeringen van het huidige zorgbeleid bloot leggen, alsook het takenpakket van de zorgcoördinatoren en zorgleerkrachten en de wijze waarop we werken binnen het zorgcontinuüm. Na een data-analyse kunnen we concluderen dat we vanuit het systeemgericht denken een zorgbeleid moeten ontwikkelen, implementeren en evalueren. Dit vanuit een visie op zorg (Sinek, 2009) waarbij we volgens het zorgcontinuüm een geïntegreerd beleid rond de vier begeleidingsdomeinen vormen.

Binnen het handelingsgericht werken (Prodia, 2015) zetten we in op een oplossingsgerichte benadering (Bannick, 2009). Hier werken we binnen een gezamenlijk kader voor allen wie betrokken zijn bij de zorg op school, ook de zorgleerkrachten en leerlingen (Hart, 1992). Het kader dat we hanteren is het zorgcontinuüm waarin we de zorgdoelen helder formuleren in het leerlingvolgsysteem, analyseren en evalueren. De regie voor handelingsgericht werken blijft, zoals Pameijer (2018) omschrijft, in handen van de zorgcoördinator.

Op het einde van dit actieonderzoek ontwerp ik samen met het zorgteam en in overleg met de pedagogische begeleidingsdienst (PBD) vanuit het complexe probleem, de data en de conclusies een nieuwe zorgstructuur.

Hoofdstuk 1. Aanleiding en probleemstelling

1.1. Inleiding

De school waar ik werkzaam ben en het onderzoek zal plaatsvinden is een reguliere basisschool aan de rand van Brussel. De school telt 549 leerlingen verdeeld over 27 klasgroepen. Het pedagogisch team (Bijlage A) bestaat uit onder andere 39 leerkrachten, 2 zorgcoördinatoren, 9 zorgjuffen en ikzelf als directeur. Onze school behoort tot het gemeenschapsonderwijs en maakt deel uit van een overkoepelende scholengroep. We kunnen steeds rekenen op de nodige pedagogische ondersteuning vanuit de scholengroep en vanuit de pedagogische begeleidingsdienst (PBD).

Sinds 1 september 2019 ben ik gestart als directeur van deze basisschool. Voordien was ik werkzaam in het secundair onderwijs, wat maakt dat de context waarin ik me begeef helemaal nieuw voor me is. Met dit praktijkgericht onderzoek wil ik me verdiepen in hoe het zorgbeleid op een basisschool wordt georganiseerd en hoe ik vanuit mijn rol als directeur de leerkrachten, zorgjuffen en zorgcoördinatoren kan begeleiden met hun vragen rond het zorgbeleid op school. In dit onderzoek wil ik me vooreerst richten op het ontwikkelen van een visie op zorg. Vanuit deze visie wil ik samen met het zorgteam een handelingsgerichte aanpak op zorg implementeren zodat we de aangereikte zorguren beter kunnen laten aansluiten op onze leerlingenpopulatie.

1.2. Aanleiding van het onderzoek

Dit schooljaar zet de scholengroep in op een lerend netwerk rond zorg waarbij de zorgcoördinatoren van elke school aanwezig zijn. Na het eerste zorgnetwerk kwamen mijn zorgcoördinatoren gefrustreerd terug. Onze zorgvisie was niet aangepast op het decreet leerlingbegeleiding (2018) en de begrippen die werden gehanteerd behoorden nog niet tot hun vakjargon. Op een overleg met de coördinerend directeur werd het me duidelijk dat er geen lijn zit in onze zorgwerking, het zorgcontinuüm niet wordt gevolgd en de vier begeleidingsdomeinen van zorg niet terugkomen binnen onze zorgwerking. Zo kunnen we niet voldoen aan de inclusiegedachte zoals beschreven in onze pedagogische richtlijnen.

De laatste doorlichting van onze instelling, door de onderwijsinspectie van het Vlaams ministerie voor onderwijs en vorming, dateert van 2013 en geeft aan dat de school haar interne kwaliteitszorg verder kan uitbouwen door de visie en het beleid uit te bouwen, te verankeren en gericht op te volgen. Hierdoor heb ik me verdiept in de literatuur van o.a. Galenkamp & Schut (2018), Hart (2017) en Weggeman (2015). Ik zie in dat het collectief aanvoelen van de kernwaarden- en doelen cruciaal is voor een organisatie. Ik ben ervan overtuigd dat we door het bepalen van een zorgvisie samen kunnen groeien en als eenheid beter kunnen functioneren (Hart, 2017). Op deze manier kunnen we disfunctionele patronen in gedrag of schoolcultuur afremmen en zelfs stoppen door de mensen aan te spreken op hun professionaliteit. Zo wordt er een duidelijke koers bepaald voor het zorgteam. Volgens Kleijnen & Van den Broeck (2004) dient deze visie rond zorg ingebed te zijn in het totaalconcept van de onderwijsvisie van de school.

Na het bepalen van de zorgvisie, de onderwijsbehoeften van onze leerlingen en de noden van het team kunnen we als school een systeemgerichte aanpak rond zorg ontwikkelen. De taken van de zorgcoördinator en zorgleerkrachten zullen in overleg worden bepaald en helder gecommuniceerd naar het volledige schoolteam.

1.3. Maatschappelijke relevantie

In onze schoolvisie staat beschreven dat alle kinderen anders zijn en we graag inspelen op hun diversiteit. Deze visie sluit aan bij de Unesco verklaring van Salamanca (1994): 'Elk kind heeft unieke eigenschappen, belangstelling, mogelijkheden en onderwijsbehoeften. Onderwijssystemen moeten ontworpen worden en onderwijsprogramma's ingevoerd worden opdat zij rekening kunnen houden met deze brede diversiteit aan eigenschappen en behoeften.

Om te kunnen inzetten op die brede diversiteit kan een handelingsgerichte aanpak binnen ons zorgbeleid een antwoord bieden. Zoals Aluede, Omonikhe en Afen-Akpaïda (2007) aangeven is het cruciaal dat de zorgverlening op school is ingebed in de schoolwerking en uitgevoerd wordt door het team. Om de onderlinge verschillen tussen leerlingen te kunnen opvangen is een 'whole-school approach' essentieel. Hier voelt het ganse schoolteam zich verantwoordelijk voor de zorg vanuit een gezamenlijke zorgvisie en een daarop afgestemd zorgbeleid (Pameijer, Denys, Timbremont & Van De Veire, 2018).

1.4. Verwachtingen

Ik verwacht om aan het einde van mijn onderzoek aanbevelingen te doen rondom het inrichten van een kwalitatief zorgbeleid op school aansluitend bij hedendaagse opvattingen. Hiermee wil ik de leerkracht sterker maken in de brede basiszorg en de leerling centraal plaatsen bij het inrichten van een handelingsgerichte aanpak rond verhoogde zorg.

1.5. Kernbegrippen

In het volgende hoofdstuk worden onderstaande kernbegrippen uitgediept:

- Zorg
- Visieontwikkeling
- Zorgcontinuüm
- Handelingsgericht werken

Hoofdstuk 2: Theoretisch kader

2.1. Zorg

Volgens het referentiekader van onderwijskwaliteit (onderwijsinspectie, 2015), een document dat de minimale verwachtingen rond kwaliteitsvol onderwijs uitzet, dienen we op school zorg voor onze leerlingen te organiseren op vlak van leren, leerloopbaan, sociaal-emotionele ontplooiing als fysiek welzijn. Hierbij definiëren we zorg als 'het geheel van in het curriculum opgenomen activiteiten gericht op het stimuleren van de ontwikkeling van alle leerlingen (Bouverne-De Bie & Verschelden, 1998). Deze zorg vertrekt best vanuit een 'whole-school approach' (Best, Lang, Lodge & Watkins, 1995), waarbij de begeleiding die leraren bieden aan leerlingen is ingebed in de schoolwerking.

Sinds het decreet leerlingbegeleiding (2018) zijn we als school verplicht een beleid op leerlingbegeleiding te ontwikkelen, te implementeren en te evalueren. Vanuit een visie op zorg dienen we volgens het zorgcontinuüm een geïntegreerd beleid rond de verschillende begeleidingsdomeinen (figuur 1) op te stellen.

Figuur 1: Vier domeinen van leerlingbegeleiding. Overgenomen van <https://www.clboudenaarde.be>, 2018, CLB Oudenaarde. Copyright 2018, CLB Oudenaarde van het GO!

Als school sluiten we aan bij deze landelijke ontwikkelingen met betrekking tot:

1. Visie op zorg;
2. Vormgeven van de zorg op basis van het zorgcontinuüm;
3. Het handelingsgericht werken (HGW).

2.2. Visieontwikkeling

Om tot een geïntegreerde zorgwerking op school te komen is een duidelijke en gedragen zorgvisie essentieel (Jacobs & Struyf, 2010). Vanuit het systeemgericht denken is het belangrijk om te handelen vanuit een gezamenlijke visie (Sinek, 2009). Bijhorend geven Vanhoof & Van Petegem (2006) aan dat leraren gemakkelijker geneigd zijn zorgtaken op zich te nemen indien deze in de gezamenlijk opgestelde zorgvisie naar voren worden geschoven.

Zoals Kaplan & Norton (2008) aangeven in figuur 2 worden missie en visie vaak als één beschreven, dit terwijl de missie aangeeft waarvoor de school nu staat en de visie het gedroomde toekomstbeeld is. In mijn praktijk stel ik vast dat er geen zorgvisie op school bestaat, dit terwijl de Vlaamse overheid aandacht vraagt voor een zorgend schoolklimaat (Steunpunt GOK & Vlaamse onderwijsraad, 2005).

Figuur 2: Verschil tussen missie en visie. Aangepast overgenomen uit *the art of management, deel 1* door Nieuwenhuis, 2003, Apeldoorn: the art of management. Copyright 2003, uitgevrij the art of management

Als school moeten we op het vlak van de zorgvisie keuzes maken en doelen helder formuleren. Belangrijke voorwaarden om dit te concretiseren zijn een groot draagvlak en een persoonlijke betrokkenheid bij die zorgvisie (Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement onderwijs, 2006). Daarom wil ik samen met mijn team werk maken van een heldere zorgvisie waarin we concrete en in tijd afgebakende doelen formuleren wat we op vlak van zorg willen bereiken (Detrez, 2002).

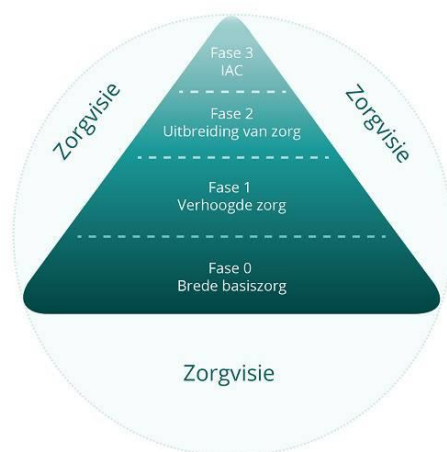
Om iedere lid van het zorgteam een constructieve bijdrage te laten leveren aan de zorgvisie wil ik hen de visie laten verbeelden (Derksen & Boers, 2015). Hierbij wil ik niet enkel kwantitatieve doelen opstellen maar ook een collectieve ambitie. Een collectieve ambitie is volgens Weggeman (2015) meer kwalitatief. Je stelt je de vraag waarom we doen wat we doen en wat het betekent voor de omgeving als de school er niet meer zou zijn. Als uitgangspunt wil ik aan de slag gaan via de golden circle van Sinek (2009) zoals aangegeven in figuur 3. Pas als het 'waarom' uitgeklaard is, kunnen we verder gaan met de hoe-vraag (het proces) en eindigen met de 'wat-vraag' (het product/resultaat).

Figuur 3: Golden circle van Sinek. Overgenomen uit *Start with why: How great leaders inspire everyone to take action* door Simon Sinek, 2009, London: Penguin books. Copyright 2009, Penguin books

2.3. Zorgcontinuüm

De manier waarop het zorgbeleid in een basisschool wordt uitgebouwd staat beschreven in een zorgcontinuüm (Prodia, 2015), zoals weergegeven in figuur 4. Het doel hiervan is om het onderwijs zoveel mogelijk af te stemmen op de onderwijsbehoeften van de leerlingen (Pameijer et.al. , 2018) zodat hun ontwikkeling zoveel mogelijk wordt gestimuleerd. Binnen dit zorgcontinuüm worden vier fasen beschreven: de brede basiszorg, de verhoogde zorg, een uitbreiding van zorg en het individueel aangepast curriculum.

Figuur 4: Zorgcontinuüm. Overgenomen uit Prodia, 2015. *Zorgcontinuüm in de leerlingenbegeleiding*. (www.prodiagnostiek.be/materiaal/ADP_Zorgcontinuüm%20in%20de%20leerlingenbegeleiding.pdf). Copyright 2016, Prodia.

2.3.1. Brede basiszorg

De verantwoordelijkheid van preventieve acties op niveau van de brede basiszorg ligt bij de school. Als school volgen we de leerlingen systematisch op en zetten we onze acties zo op dat we de risicofactoren verminderen en de beschermende factoren versterken (M-decreet, 2014). Het is vooral de leerkracht in de klas, die haar onderwijs kwaliteitsvol organiseert voor alle leerlingen. Een goede leerkracht weet veel onderwijsproblemen te voorkomen en op te lossen (Vander Wolf & van Beukering, 2009). Om na te gaan of de leerlingen de doelen hebben bereikt hanteren we op school gestandaardiseerde testen zoals o.a. de Vlaamse CITO-toets voor ordenen (van Kuyk, 2003).

2.3.2. Verhoogde zorg

Indien de brede basiszorg niet volstaat en de leerling moeilijkheden ervaart om het gemeenschappelijk curriculum te volgen, nemen we als school extra maatregelen. Met onderstaande REDICODI-maatregelen kan de leerling toch blijven volgen.

- REmediërende maatregelen: leerlingen individueel helpen
- DIfferentiërende maatregelen: leerstof en lesaanpak variëren
- COmpenserende maatregelen: hulpmiddelen zoals een laptop toelaten
- DIspenserende maatregelen: vrijstellingen van onderdelen van het curriculum toelaten

Deze verhoogde zorg gebeurt steeds na een zorgoverleg tussen zorgcoördinator, klasleraar en ouders.

2.3.3. Uitbreiding van zorg

Indien de extra genomen maatregelen uit de verhoogde zorg onvoldoende blijken zal het centrum voor leerlingenbegeleiding (CLB) worden ingeschakeld. Het CLB onderzoekt de behoeften van de leerling, de leraren en de ouders. Eventueel wordt er overgegaan tot het opstellen van een gemotiveerd verslag, waarin de nood aan uitbreiding van zorg wordt gemotiveerd. Met dit verslag kan de school extra ondersteuning krijgen vanuit het ondersteuningsnetwerk.

2.3.4. Individueel aangepast curriculum (IAC)

Sommige leerlingen hebben langdurige problemen om het gemeenschappelijk curriculum te volgen en bijgevolg hun eindtermen te bereiken. De onderwijsbehoeften zijn zo specifiek dat de aanpassingen vaak niet redelijk zijn voor de school. Het CLB-team, de leerling, zijn ouders en de school kunnen dan beslissen om een 'verslag' op te maken (Prodia, 2015). De leerling verkrijgt zo een op maat gemaakt lesprogramma waarbij de doelen in samenspraak met de leraar en ouders worden opgesteld.

In mijn praktijk merk ik op dat de zorgleerkrachten in elke klas enthousiast aan de slag gaan met de leerlingen. Volgens een eerlijke verdeling heeft elke klas recht op 2 lesuren zorg, ongeacht de leerlingenpopulatie en hun onderwijsbehoeften. De zorgleerkrachten werken hierbij op vraag van de leerkrachten. Via analyse van de genormeerde testen van de leerlingen en casusbesprekingen met het zorgteam wil ik een zicht krijgen op de manier waarop onze school omgaat met het zorgcontinuüm. De resultaten van dit onderzoek wil ik gebruiken om in samenspraak te bepalen welke stappen er gezet kunnen worden om het zorgbeleid te optimaliseren binnen onze schoolwerking.

2.4. Handelingsgericht werken en onderwijsbehoeften

Met de invoering van het M-decreet (2014) willen we in België zoveel mogelijk leerlingen laten genieten van regulier onderwijs en minder leerlingen doorverwijzen naar het buitengewoon onderwijs. Dit sluit aan bij de visie op passend onderwijs van Ludeke (2013). Hij geeft aan dat het belangrijk is om condities te scheppen om alle leerlingen optimale ontwikkelkansen te geven, zowel de zorg- als de reguliere leerlingen.

2.4.1. Zeven uitgangspunten voor handelingsgericht werken

Volgens Prodia (2015) biedt HGW een gezamenlijk kader voor wie betrokken is bij de zorg op school: het schoolteam, de pedagogische begeleidingsdienst, het CLB en de eventuele andere schoolexternen. Hierbij wordt er best gewerkt vanuit onderstaande zeven uitgangspunten (Pameijer et.al., 2018):

- *Handelingsgericht werken is doelgericht.* Volgens Hattie (2013) zijn ambitieuze doelen en effectieve feedback belangrijke kenmerken van goed onderwijs. Hierbij formuleren we als team doelen met betrekking tot leren, werkhouding en sociaal emotioneel functioneren. Het gaat hierbij zowel om korte als lange termijn doelen. Met HGW evalueer je of de doelen al dan niet bereikt zijn en analyseer je hoe dit komt.
- *HGW gaat om wisselwerking en afstemming.* HGW richt zich op het versterken van stimulerende factoren en het verminderen van belemmerende factoren in leerling en omgeving. Een gecombineerde aanpak waarbij zowel de leerling als de leerkracht, klas, gezin en vrije tijd wordt bekeken is succesvoller (Van Overveld, 2012).

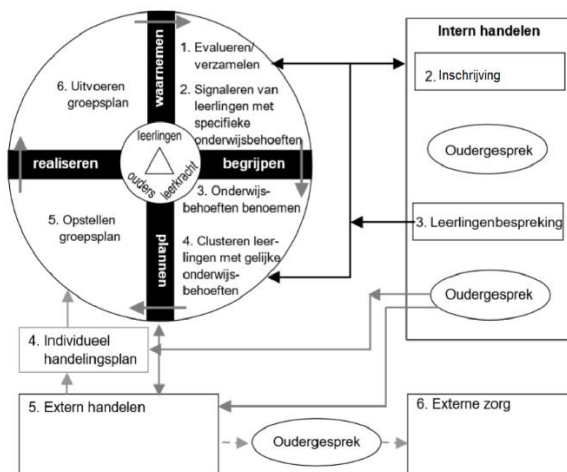
- *Onderwijsbehoeften van de leerlingen centraal stellen.* Bij het HGW is het belangrijk om het probleemgericht denken om te buigen naar een oplossingsgerichte aanpak (De Jong & Berg, 2001). We moeten niet bepalen wat er mis is met een leerling maar wat deze leerling nodig heeft om een bepaald doel te bereiken, de zogenaamde onderwijsbehoeften. Onderwijsbehoeften zijn de zaken die een leerling nodig heeft om tot leren te komen. Door de behoeften te bepalen verschuift de aandacht van het probleem naar een gewenste aanpak.
- *Leerkrachten maken het verschil, ouders doen er evenzeer toe.* Effectieve leerkrachten stemmen hun aanpak af op de verschillen tussen de leerlingen (Marzano, 2011). Een warme relatie met de leerkracht biedt leerlingen emotionele ondersteuning en veiligheid met als gevolg een positieve relatie tot taakgedrag (Koomen & Thijs, 2004).
- *Positieve aspecten van leerlingen, leerkrachten en ouders zijn van groot belang* (Seligman & Csikszentmihalyi, 2000). Dit gaat niet alleen om de positieve aspecten van het kind, maar ook van de leerkracht, de groep, de school en de ouders. Als een leerkracht een negatief beeld heeft van de leerling, dan ziet hij vaak alleen nog maar het negatieve gedrag. Het is belangrijk dat de leerkracht dan zoekt naar positief gedrag en dit activeert, dan zijn er meer mogelijkheden om het probleem op te lossen (Bannick, 2009).
- *De betrokkenen werken constructief samen.* Samenwerken met collega's, leerlingen, ouders en externen is een essentieel kenmerk van professioneel handelen (Carr, 2014). Bij HGW zijn de gesprekken met leerlingen heel belangrijk (Stevens, 1997). Onder andere omdat de leerlingen vaak zelf goed kunnen aangeven wat ze nodig hebben, wat ze goed kunnen en wat anders moet. Leerprestaties, sociaal-emotioneel functioneren en de werkhouding van leerlingen verbeteren als er een constructieve samenwerking is tussen school en ouders (Smit, 2012). Hier hebben ook ouders bepaalde behoeften rond het functioneren van hun kind, deze worden ook meegenomen in het HGW-traject.
- *De werkwijze van school is systematisch en transparant.* Van de Putte & De Schauwer (2015) geven aan dat een zorgbeleid met heldere afspraken, die we bijvoorbeeld kunnen terugvinden in het elektronisch zorgdossier van een leerling, helpen in het transparant werken.

2.4.2. De HGW-cyclus

Ik stel vast dat er verschillende overlegmomenten georganiseerd worden op onze school: een zorgoverleg, een oudergesprek, leerlinggesprekken, gesprekken met CLB, e.d. Via dit onderzoek wil ik nagaan of de gesprekken gebeuren volgens de HGW-cyclus zoals afgebeeld in figuur 5.

Deze cyclus kent vier fasen:

1. Signaleren. Onder andere het signaleren van leerlingen die extra begeleiding nodig hebben.
2. Analyseren. Hieronder valt het benoemen van de onderwijsbehoeften van de leerlingen.
3. Plannen. De leerlingen met vergelijkbare onderwijsbehoeften clusteren en een plan opstellen.
4. Realiseren. Het plan in de praktijk uitvoeren.

Figuur 5. Handelingsgericht werken aangepast overgenomen uit *Leerlingenzorg* van Jennaschool Heerde, 2016 (<http://docplayer.nl/13198464-Jenaplanschool-heerde.html>). Copyright 2016, Jennaschool Heerde

2.4.3. De zorgcoördinator (zoco)

Volgens Pameijer et.al. (2018) is het de coördinator die de regie voor het HGW in handen heeft en die de leerlingbespreking leidt. Tijdens die bespreking worden doelen en onderwijsbehoeften voor de leerling geformuleerd. Ook Struyf et.al. (2013) omschrijven een zorgcoördinator als het aanspreekpunt rond zorg op een school. Vanuit het decreet leerlingbegeleiding (2018) en het werken vanuit een zorgcontinuüm, zijn de verantwoordelijkheden van de zorgcoördinator veranderd. Zij hebben anno 2020 een meer uitgebreide set van taken met betrekking tot leerlingen en hun ouders, collega-leraren en externe diensten (Struyf et.al., 2013). Zij fungeren als katalysator voor de implementatie van een geïntegreerd zorgbeleid (Kleijnen & Vanden Broeck, 2005). Verder oefenen zij een ondersteunende rol uit naar leraren en ouders wanneer zij geconfronteerd worden met problemen die hun draagkracht te boven gaan (Agliotis & Kalyva, 2011). Het zijn zij die gebeurtenissen in een bredere context plaatsen (Bronfenbrenner, 1995) en onderlinge verbanden proberen te zien.

Het belang van een zorgcoördinator wordt ook door Vettenburg (1996) beschreven. Hij geeft aan dat in de school mensen met een bijzondere expertise aanwezig moeten zijn. Vanuit die deskundigheid dienen ze de leerkracht te ondersteunen en te adviseren.

Tijdens het onderzoek ga ik in gesprek met de twee zorgcoördinatoren om aan de hand van de kwaliteitskaart 'rol van de interne begeleider bij opbrengstgericht werken' (Förner, 2010) hun takenpakket te analyseren om tot een functiebeschrijving te komen.

2.6. Onderzoeksvraag

Met dit actieonderzoek binnen het domein 'begeleiden' wil ik de zorg op onze school optimaliseren aansluitend bij de visie en uitgangspunten zoals beschreven in hoofdstuk 2.

Dit resulteert in volgende onderzoeksvraag:

Hoe kan ik een kwalitatief goed zorgbeleid op deze basisschool opzetten dat aansluit bij het decreet leerlingenbegeleiding (2018)?

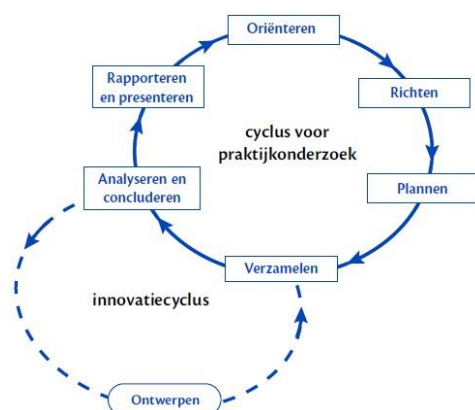
2.7. Deelvragen

1. Welke sterktes en belemmeringen ervaren leerkrachten binnen het huidige zorgbeleid?
2. Hoe past de school de uitgangspunten voor handelingsgericht werken binnen het zorgcontinuüm toe?
3. Welke taken en rollen kunnen de zorgleerkrachten opnemen binnen een HGW-cyclus?
4. Op welke manier kunnen we een zorgvisie bereiken die aansluit bij de vier domeinen van leerlingenbegeleiding?

Hoofdstuk 3: Onderzoeksstrategie en methoden

3.1. Onderzoekstrategie

Dit onderzoek heeft als doel de huidige beroepspraktijk te verbeteren (De Lange, Schuman & Montesano Montessori, 2009) en wordt uitgevoerd in de vorm van een actieonderzoek. Het bestaat uit een cyclisch, beschrijvend onderzoek (figuur 6) van het huidige zorgbeleid en een ontwerponderzoek naar een zorgbeleid 2.0 volgens het nieuw decreet leerlingenbegeleiding (2018).

Figuur 6: Kernactiviteiten van praktijkonderzoek. Overgenomen uit *Praktijkonderzoek in de school* (p. 34) door Van der Donk en Van Lanen!, 2019, Bussum, Coutinho. Copyright 2019, Uitgeverij Coutinho..

Het beschrijvend onderzoek bestaat uit het in kaart brengen van de sterktes en belemmeringen van het huidige zorgbeleid, het takenpakket van de zorgcoördinatoren en zorgleerkrachten en de wijze waarop we werken binnen het zorgcontinuüm. Op deze manier verwacht ik een antwoord te krijgen op mijn deelvragen. Dit zal het startpunt zijn voor het ontwerponderzoek. Er zal gestart worden met het opstellen van een zorgvisie en daaruit voortvloeiend een zorgstructuur, namelijk een schoolactieplan volgens de PDCA-cyclus (Deming, 1986). Hierbij wil ik een doelbewuste verandering van de dagelijkse praktijk bewerkstelligen.

Het betreft ook een participatief onderzoek (Wright, 2013) omdat er tijdens het onderzoek steeds een terugkoppeling met respondenten zal plaatsvinden via gesprekken. Echter aan het einde van dit onderzoek zal het zorgbeleid pas worden geïmplementeerd waardoor het effect van de vooropgestelde doelen dit schooljaar nog niet kan worden bepaald.

3.2. Respondenten

Mijn onderzoek gaat over het begeleiden van de (zorg)leerkrachten. In totaal zijn er twee zorgcoördinatoren, negen zorgleerkrachten en 37 leerkrachten. Tijdens een personeelsvergadering heb ik hen verteld over mijn praktijkgericht onderzoek en hen gevraagd hieraan deel te nemen. Omdat het uiteindelijke zorgbeleid gedragen moet worden door het hele team is het belangrijk alle teamleden te betrekken en regelmatig een terugkoppeling te geven van de gezette stappen. Op deze manier wordt hun competentie ingezet en voelen ze zich meer verbonden met het beleid, wat volgens Ryan en Deci (2000) net die basisbehoeften zijn die de intrinsieke motivatie verhogen.

3.3. Onderzoeksmethodes

Om mijn onderzoeksvraag te kunnen beantwoorden heb ik vier deelvragen opgesteld waarbij ik de onderzoeksmethodes uit tabel 1 zal gebruiken.

Tabel 1

Overzicht van de onderzoeksmethodes

Deelvraag	Onderzoeksinstrument	Respondenten	Soort data	tijdspad
1. Welke sterktes en belemmeringen ervaren de leerkrachten binnen het huidige zorgbeleid?	Vragenlijst 'zorg op school' (Struyf et.al., 2013)	Klasleerkrachten	Kwantitatief	December 2019
	SWOT-analyse rond zorg in de vorm van gesprek	Individuele leerkrachten	Kwalitatief	Februari 2020
2. Hoe past de school de uitgangspunten voor handelingsgericht werken binnen het zorgcontinuüm toe?	Casusbespreking via HGW-cyclus	Zorgteam	Kwalitatief	December 2019
	Reflectieverslag (Korthagen & Nuijten, 2019)	Directie, pedagogische begeleidingsdienst (PBD) en coördinerend directeur (CODI)	Kwalitatief	Februari 2020
3. Welke taken en rollen kunnen de zorgleerkrachten opnemen binnen een HGW-cyclus?	Kwaliteitskaart 'rol van de interne begeleider' (Förner, 2010)	Zorgcoördinatoren	Kwantitatief	Februari 2020
	Oplossingsgerichte gesprekken om tot een functiebeschrijving te komen. (Cauffman & Dijk, 2010)	Zorgcoördinatoren	Kwalitatief	Februari 2020
	Vragenlijst 'zorg in de klas' (Struyf et.al., 2013)	Zorgleerkrachten	Kwantitatief	December 2020
4. Op welke manier kunnen we een zorgvisie bereiken die aansluit bij de vier domeinen van leerlingebegeleiding?	Het verbeelden van de visie (Derksen & Boers, 2015) via speedsparen (Tjepkema & Grotendorst, 2006) en samenvattende collage (Von Unger, 2013)	Zorgteam	Kwalitatief	Maart 2020
	Golden circle (Sinek, 2009)	Zorgteam	Kwalitatief	Maart 2020
	PDCA-cyclus (Deming, 1986)	Zorgteam	Kwalitatief	Maart 2020
	Reflectieverslag (Korthagen & Nuijten, 2019)	Directie en PBD/CODI	Kwalitatief	Maart 2020

3.3.1. Deelvraag 1: Welke sterktes en belemmeringen ervaren de leerkrachten binnen het huidige zorgbeleid?

Deze deelvraag krijgt een antwoord vanuit een bevraging van de leerkrachten. Zij beantwoorden de vragenlijst 'zorg op school' (Struyf et.al., 2013). In de vragenlijst wordt geopteerd voor een zes puntenschaal van helemaal niet van toepassing (1) tot helemaal van toepassing (6). In overeenstemming met Pallant (2010) wordt er gekozen voor een Likertschaal waarbij de tussenliggende keuzemogelijkheden niet worden benoemd. De zes puntenschaal wordt gekozen om voldoende te kunnen differentiëren tussen de respondenten. In de vragenlijst worden de onderstaande zeven aspecten die nodig zijn om een zorgbeleid op poten te zetten (Jacobs & Struyf, 2010) bevraged.

1. Een duidelijke en gedragen zorgvisie
2. Ondersteuning door de directie
3. Ondersteunende structuren en procedures
4. Schoolinterne samenwerking
5. Samenwerking met ouders
6. Samenwerking met externen
7. Professionalisering van het schoolteam

Na bovenstaande schriftelijke bevraging hou ik een kort interview met de individuele leerkrachten om via een SWOT-analyse het zorgbeleid in kaart te brengen. Via open en directe interviewvragen (Kvale, 1996) heb ik de respondenten bevraged rond de sterktes, belemmeringen, zwaktes en bedreiging van het huidige zorgbeleid.

3.3.2. Deelvraag 2: Hoe past de school de uitgangspunten voor handelingsgericht werken binnen het zorgcontinuüm toe?

Er worden door het zorgteam vier casussen uit het leerlingvolgsysteem besproken op een zorgoverleg met als doel na te gaan of de stappen van het zorgcontinuüm gevolgd worden. Er wordt een verslag gemaakt van dit zorgoverleg dat middels een membercheck wordt voorgelegd aan de respondenten (Swanborn, 1996). Vervolgens bespreek ik de waarnemingen met de pedagogische begeleidingsdienst (PBD) en mijn coördinerend directeur via een reflectieverslag volgens het reflectiemodel (figuur 7) van Korthagen & Nuijten (2019) om kritisch te blijven kijken naar mijn handelen en bepaalde conclusies vanuit een ander standpunt te bekijken.

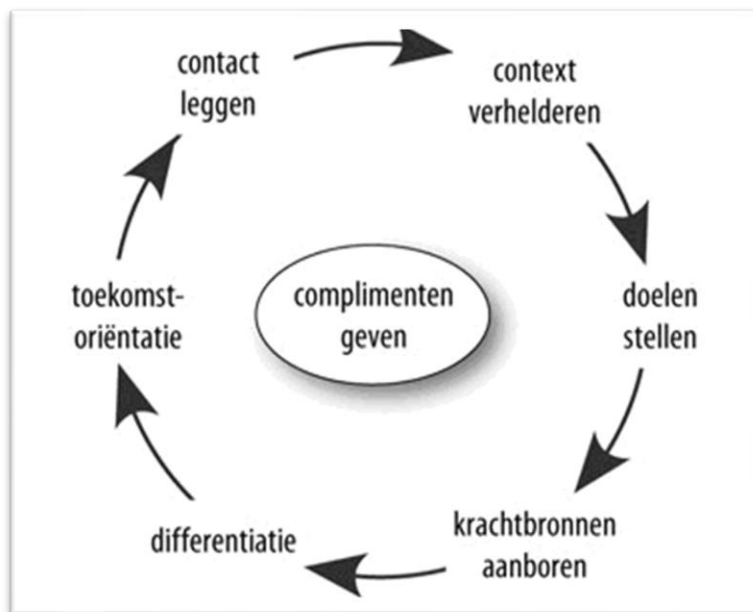

Figuur 7: Reflectiemodel van Korthagen overgenomen uit de kracht van reflectie door Korthagen & Nuijten, 2019, Amsterdam: Boom uitgevers. Copyright 2019, Boom uitgevers.

3.3.3. Deelvraag 3: Welke taken en rollen kunnen de zorgleerkrachten opnemen binnen een HGW-cyclus?

3.3.3.1. De taak van de zorgcoördinator

Om deze deelvraag te beantwoorden ga ik aan de hand van de kwaliteitskaart 'rol van de interne begeleider bij opbrengstgericht werken' (Förrer, 2010) in gesprek met de twee zorgcoördinatoren om hun takenpakket te analyseren en zo tot een functiebeschrijving te komen. Deze functiebeschrijving wordt naast de beginsituatieanalyse van het zorgbeleid op school geplaatst om zo de sterke punten en hun werkpunten helder krijgen. Dit is een oplossingsgericht gesprek met behulp van de zeven stappendans (Cauffman & Dijk, 2010) zoals afgebeeld in figuur 8. Door deze gesprekken wil ik de focus leggen bij het zelf ontwikkelen van oplossingen in plaats van te adviseren en de expertrol op mezelf te nemen.

Figuur 8: Zevenstappendans Overgenomen uit de kracht van reflectie door Korthagen & Nuijten, 2019, Amsterdam: Boom uitgevers. Copyright 2019, Boom uitgevers.

3.3.3.2. De taak van de zorgleerkracht

Deze deelvraag krijgt een antwoord vanuit een bevraging van de leerkrachten van het zorgteam. Zij beantwoorden de vragenlijst 'zorg in de klas' (Struyf et.al., 2013) die ontwikkeld werd om het zorgbeleid in zowel basis- als secundaire scholen in kaart te brengen. De survey bestaat uit 6 vragenreeksen rond het zorgbeleid op school. In de vragenlijst wordt geopteerd voor een zes puntenschaal van helemaal niet van toepassing (1) tot helemaal van toepassing (6). Deze zes puntenschaal wordt gekozen om voldoende te kunnen differentiëren tussen de respondenten.

3.3.4. Deelvraag 4: Op welke manier kunnen we een zorgvisie bereiken die aansluit bij de vier domeinen van leerlingebegeleiding?

Om deze deelvraag te beantwoorden ga ik aan de slag met het zorgteam bestaande uit de zorgjuffen en de zorgcoördinatoren. Deze respondenten komen tot een gezamenlijke werkelijkheid door een sociaal en constructief proces (De Lange et.al., 2018). Het doel van het overleg is om tot een concrete en heldere doelen te komen. Samen gaan we op een creatieve manier de zorgvisie verbeelden (Derksen & Boers, 2015). Elk lid van het zorgteam brengt 2 à 3 prenten mee van hoe zij zorg op onze school zien of willen zien. Aan de hand van de werkvorm 'speedsparren' (Tjepkema & Grotendorst, 2006) gaan de teamleden met elkaar in gesprek. De stoelen worden paarsgewijs in de ruimte gezet in een lange rij zodanig dat de mensen elkaar recht aankijken. Op deze manier ontstaan tweegesprekken.

Mogelijke gespreksvragen (Derksen & Boers, 2015):

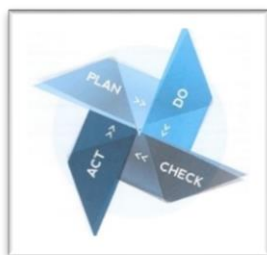
- Welke waarden rond zorg vind jij belangrijk.
- Welke prenten passen bij de schoolvisie en waarden?
- Hoe ziet onze zorg eruit?
- Wat willen we over een jaar zien?

Tijdens een tweede zorgoverleg wil ik aan de hand van Bijlage B (Sinek, 2011) komen tot het 'hoe' en 'wat' van onze zorg op school. Vanuit deze gemeenschappelijke overtuiging rond zorg kan dan een schoolontwikkelingsplan (SOP) volgens de PDCA-cirkel van Deming (1986) worden opgesteld. Er wordt een verslag gemaakt van dit zorgoverleg dat middels een membercheck wordt voorgelegd aan de respondenten (Swanborn, 1996)

Ook hier volgt een reflectiegesprek met de pedagogische begeleidingsdienst (PBD) en mijn coördinerend directeur volgens het reflectiemodel (figuur 8) van Korthagen & Nuijten (2019) om kritisch te blijven kijken naar mijn handelen en bepaalde conclusies vanuit een ander standpunt te bekijken.

Tenslotte wil ik tot een ontwerp komen van een zorgbeleid dat we vanaf volgend schooljaar kunnen toepassen. Een schoolontwikkelingsplan wordt telkens volgens een PDCA-cyclus opgesteld en bestaat uit vier fases zoals afgebeeld in figuur 9.

- Fase 1: PLAN: Je bepaalt wat je wil verbeteren, hoe je dit gaat doen en welke doelen je wil bereiken (resultaten en effecten)
- Fase 2: DO: Voer de geplande verbetering uit.
- Fase 3: CHECK: controleer of je de doelen hebt bereikt en waar je eventueel moet bijsturen.
- Fase 4: ACT: Bijsturen en borgen van de verbeteringen.

Figuur 9: PDCA-cirkel van Deming. Overgenomen uit *Kwaliteitszorg op school 2.0.* (p. 26) door de pedagogische begeleidingsdienst GO!, 2018, Brussel: Politeia. Copyright 2018, Uitgeverij Politeia nv.

3.4. Ethiek, betrouwbaarheid, validiteit en triangulatie

3.4.1. Ethiek

Als onderzoeker heb ik een vertrouwenspositie (Van Keken, 2006). Om deze niet te schaden streef ik tijdens mijn actieonderzoek de gedragscode voor onderzoekers in praktijkgericht onderzoek na (Andriessen, Onstenk, Delnooz, Smeijsters & Peij, 2010). De onderstaande ethische richtlijnen sluiten aan bij mijn onderzoek:

- *Het dienen van het professioneel en maatschappelijke belang*

Door de zorgwerking te onderzoeken dienen we een maatschappelijk belang in de brede diversiteit van onze kinderen door in te spelen op hun eigenschappen en behoeften. Deze relevantie heb ik gedeeld met mijn schoolteam tijdens een personeelsvergadering en met het zorgteam tijdens een zorgoverleg.

- *Respectvol; naar alle respondenten*

Binnen dit onderzoek wordt op respectvolle wijze samengewerkt met betrokkenen. Door het creëren van een veilige en open sfeer, zal het onderzoeksproces beter verlopen en zijn de onderzoeksresultaten betrouwbaarder (De Lange et al., 2011).

- *Zorgvuldig; nauwkeurig*

De naam van de school, scholengroep en betrokken collega's zijn weggelaten. De privacy is hiermee gewaarborgd. Er wordt zorgvuldig omgegaan met gegevens en er wordt rekening gehouden met de privacy van de onderwijspraktijk en de betrokkenen binnen dit onderzoek.

- *Integer; onafhankelijk en trouw aan eigen waarden*

Als onderzoeker stel ik mij, gedurende het onderzoek, integer op.

- *Verantwoording;*

Het schoolteam wordt voortdurend op de hoogte gehouden van de vorderingen en resultaten worden gepresenteerd. Er is toestemming gevraagd aan respondenten om deel te nemen aan dit onderzoek.

3.4.2. Betrouwbaarheid en validiteit

Tijdens het praktijkgericht onderzoek verzamel ik op verschillende manieren zoveel mogelijk kwantitatieve en kwalitatieve gegevens met als doel de betrouwbaarheid en validiteit van het onderzoek te vergroten (De Lange et al., 2016). De kwalitatieve gegevens worden verkregen middels reflectiegesprekken, oplossingsgerichte gesprekken, casusbesprekingen, opstellen van de visie en een SWOT-analyse rond zorg. De kwantitatieve gegevens worden verkregen door enquêtevragen en literatuurstudie. Aangezien de enquête niet gekoppeld is aan een geijkte normering zijn de resultaten hierdoor minder betrouwbaar. Toch werd er door Struyf et.al. in 2013 een onderzoek met deze vragenlijsten afgenomen in 166 basisscholen. De resultaten van hun onderzoek kunnen we naast de schooleigen resultaten leggen. We verkrijgen zo een representatief beeld omdat alle leerkrachten van onze school als respondenten zijn benaderd. Ik moet wel bewust blijven van het feit dat als je met mensen te maken hebt het nauwelijks mogelijk is om een onderzoek op dezelfde wijze te herhalen (Carey, 2009). Toch heb ik bij het verzamelen van de resultaten geprobeerd om toevallige verstoringen omstandigheden zo veel mogelijk te beperken.

De conclusies uit dit onderzoek zijn intern valide; ze zijn gebaseerd op onderzoeksresultaten die verkregen zijn op onze school. Er is geen sprake van externe validiteit omdat dit onderzoek op een andere basisschool tot andere resultaten kan leiden. We hanteren een procesvaliditeit (Anderson en Herr, 1999) omdat de onderzoeksaanpak overeenkomt met de wijze waarop onze school zijn veranderingen in gang zet. Overleg over de observaties met mijn coördinerend directeur en de pedagogische begeleidingsdienst vergroten niet alleen de validiteit maar ook de betrouwbaarheid (Ponte, 2012)

3.4.3. Triangulatie

Om de validiteit te vergroten en de betrouwbaarheid van de data te controleren passen we triangulatie toe (Baarda, De Goede & Teunissen, 2001). We kunnen krachtigere conclusies trekken als we laten zien dat we data op verschillende manieren hebben verzameld: bronnen, methoden en onderzoekers. Ik probeer een rijker beeld te verkrijgen van mijn onderwijspraktijk door brontriangulatie. Hier maak ik gebruik van verschillende soorten leerkrachten: zorgleerkrachten, zorgcoördinatoren, kleuterjuffen en leraren lager onderwijs. Om de nodige data te verzamelen gebruik ik verschillende onderzoeksmethodes zoals oplossingsgerichte gesprekken, vragenlijsten en observaties. Tenslotte pas ik onderzoekstriangulatie toe waarbij de zorgcoördinatoren me helpen bij het verzamelen en analyseren van data. Op deze manier wordt het onderzoek ook langs een ander perspectief bekeken.

Hoofdstuk 4: Data-analyse en resultaten

In dit hoofdstuk beschrijf en analyseer ik resultaten die verzameld werden om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden. De ruwe data kan u in Bijlagen C tot en met S terugvinden.

4.1. Resultaten en analyse van deelvraag 1 : Welke sterktes en belemmeringen ervaren leerkrachten binnen het huidige zorgbeleid?

4.1.1. Vragenlijst 'zorg op school'

Vanuit de vragenlijst 'zorg op school' (Struyf et.al., 2013) breng ik de beginsituatie rond zorg van onze school in kaart. De respondenten hebben één maand de tijd gekregen om de vragenlijst schriftelijk in te vullen. Deze vragenlijsten worden bijgehouden door de onderzoeker en kan u altijd bij haar opvragen. Er hebben 23 van de 29 ofwel 79% van de respondenten de vragenlijst ingevuld: 8 van de 11 kleuterjuffen en 15 van 18 leraren van de lagere school.

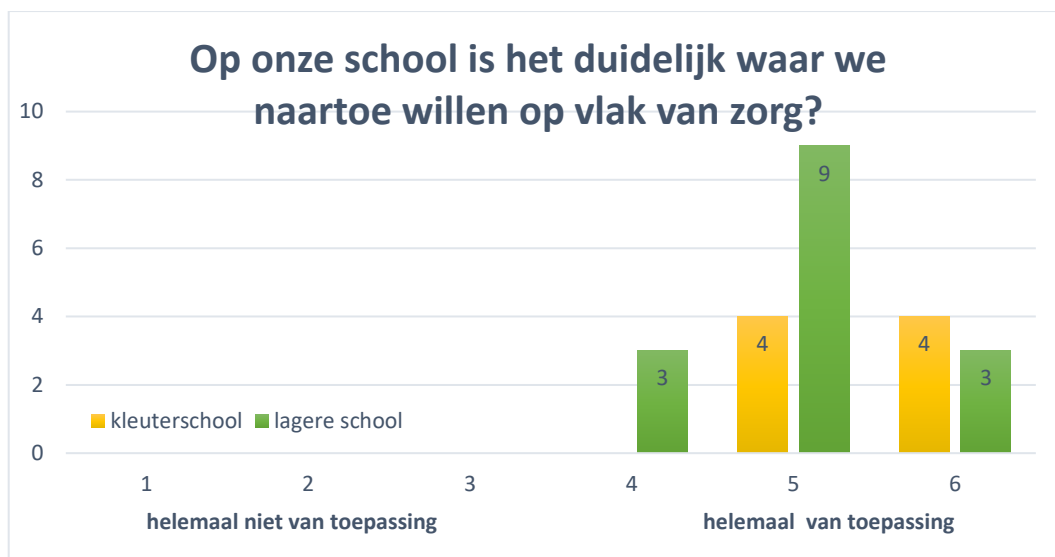
Ik heb geturfd hoe vaak een bepaalde waarde werd gekozen door de respondenten. Deze waarden werden omgezet naar cijfers zodat ik dit beter kan vergelijken (Van der Donk & Lanen, 2019): het cijfer 1 staat voor de waarde 'helemaal niet van toepassing' en het cijfer 6 voor de waarde 'helemaal van toepassing'. Er is per vraag telkens een gemiddelde via een rekenblad (bijlage C) genomen om inzicht te krijgen in de groepsscore (Van Der Donk & Van Lanen, 2019).

In onderstaande tabel 2 en bijhorende staafgrafieken (figuur 10 t.e.m. figuur 19) staan de meest opvallende sterktes (hoogste gemiddelde resultaat) en belemmeringen (laagste gemiddelde resultaat) met een toelichting. De overige stellingen en verwerkingen kunt u vinden in bijlage C.

Tabel 2

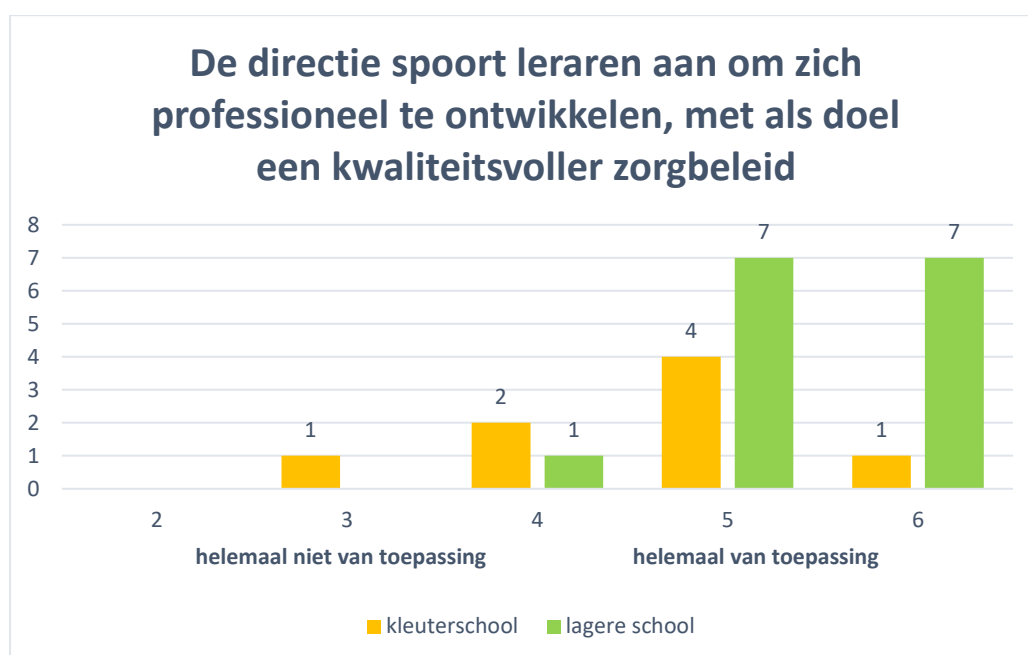
Sterktes en belemmeringen van de zorg op onze school

			Gemiddelde	Figuur
Sterktes	1.	Bij wie je terecht kan voor zorg	5,17	10
	2.	De directie stimuleert om te professionaliseren op vlak van zorg	5.13	11
	3.	Aanspreekpunt voor ouders = zoco	5,09	12
	4.	Gesprekken met ouders	4.95	13
	5.	Leraren worden bevraagd over hun zorgleerlingen	4.83	14
Belemmeringen	1.	Samenwerking met CLB	2.14	15
	2.	Leerling wordt betrokken bij zorg	2.26	16
	3.	Stappenplan voor zorg	2.41	17
	4.	Leraren betrekken bij zorgvisie	2.61	18
	5.	Ondersteuning door zoco	2.78	19

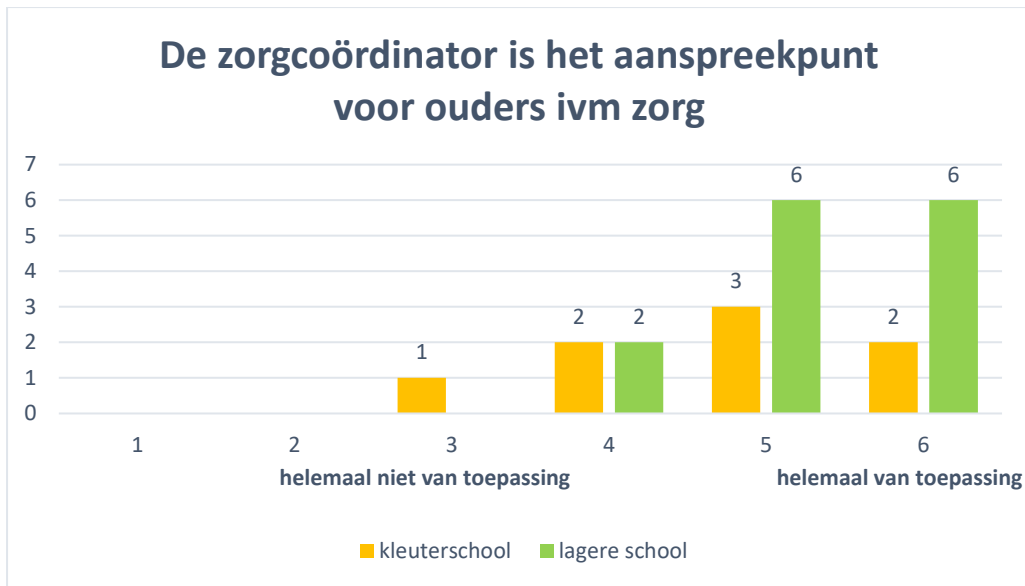
Figuur 10: Op onze school is het duidelijk bij wie je terecht kan met vragen over zorg.

Toelichting figuur 10 : 30% van de ondervraagden weet bij wie ze terecht kunnen met vragen rond zorg. De meeste leraren (87%) scoren op deze vraag positief.

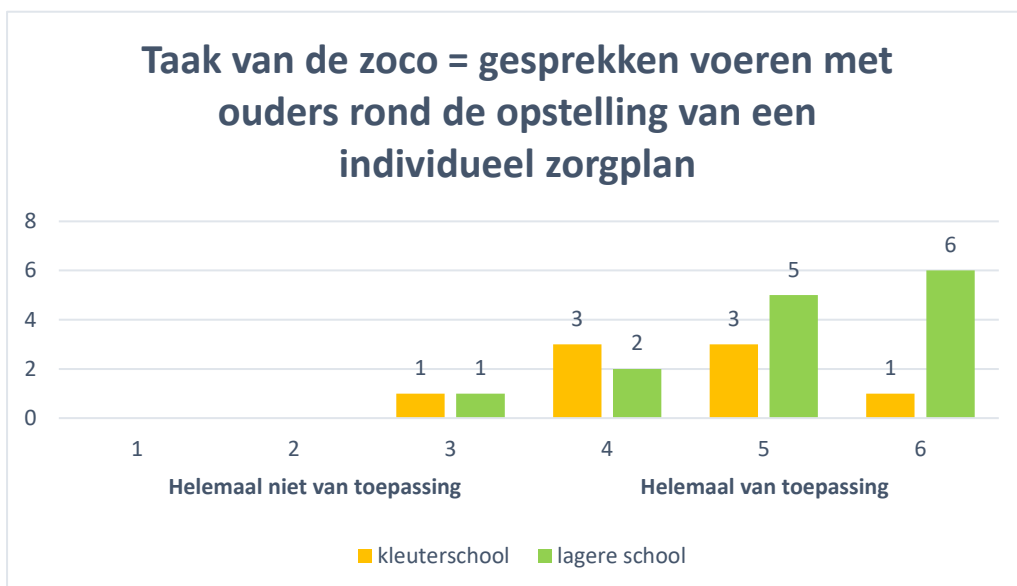
Figuur 11: De directie spoort leraren aan om zich professioneel te ontwikkelen, met als doel een kwaliteitsvoller zorgbeleid

Toelichting figuur 11 : 1 leraar geeft aan dat de directie hem of haar niet aanspoort tot professionalisering. De meeste leraren (83%) scoren op deze vraag positief.

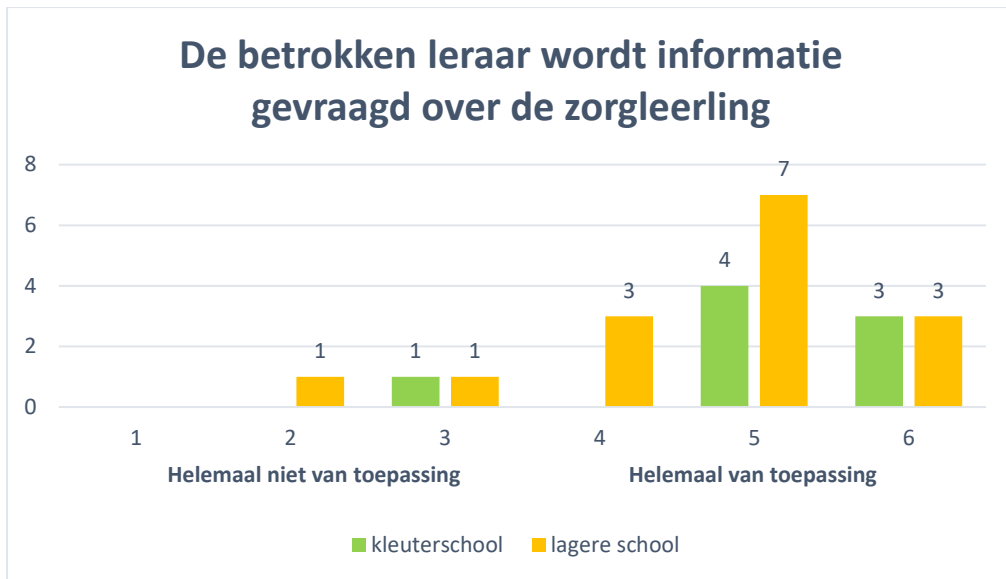
Figuur 12: De zorgcoördinator is het aanspreekpunt voor ouders in verband met zorg

Toelichting figuur 12 : 1 leraar geeft aan dat deze stelling niet voor hem/haar van toepassing is. De meeste leraren (77%) scoren op deze vraag positief.

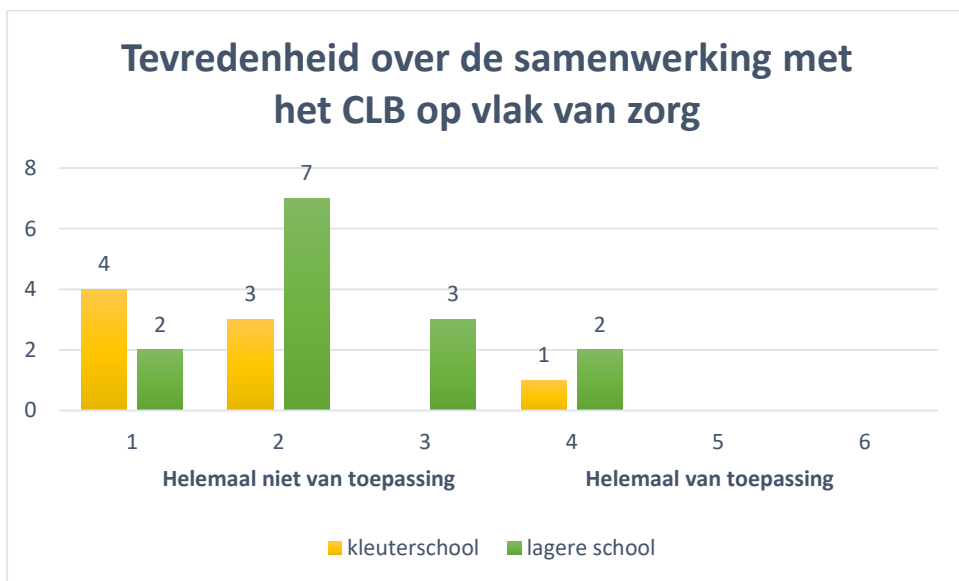
Figuur 13: De taak van de zorgcoördinator is het voeren van gesprekken met ouders rond de opstelling van een individueel zorgplan

Toelichting figuur 13 : 1 leraar geeft aan dat deze stelling niet voor hem/haar van toepassing is. De meeste leraren (68%) scoren op deze vraag positief.

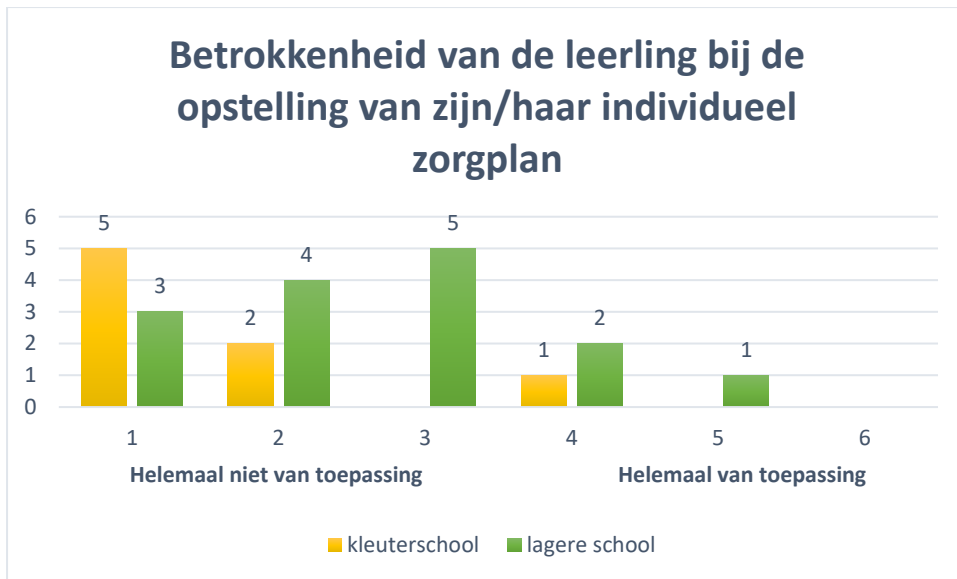
Figuur 14: De betrokken leraar wordt informatie gevraagd over de zorgleerling.

Toelichting figuur 14 : 13% van de leraren geeft aan dat ze minder bevroegd worden tegen 73% van de leraren die aangeven dat ze voldoende bevroegd worden over hun zorgleerlingen.

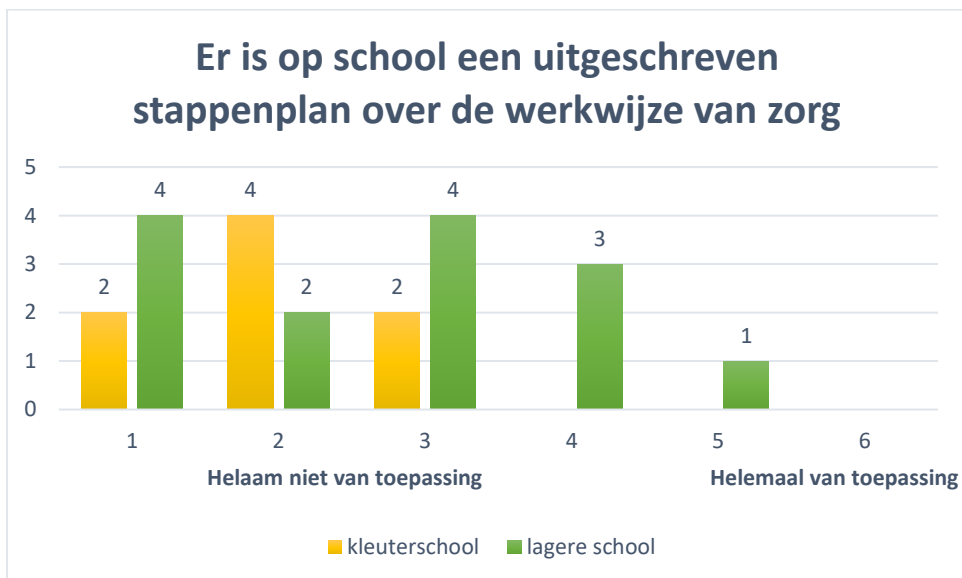
Figuur 15: Tevredenheid over de samenwerking met CLB op vlak van zorg

Toelichting figuur 15 : 26% van de leraren geeft aan dat ze helemaal niet tevreden zijn over de samenwerking met het CLB.

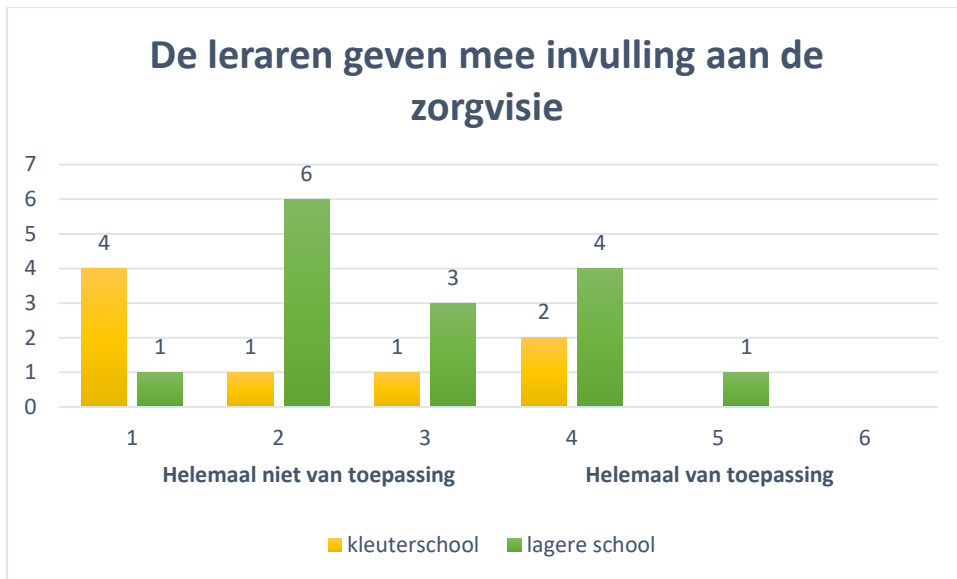
Figuur 16: Betrokkenheid van de leerling bij de opstelling van zijn/haar zorgplan.

Toelichting figuur 16 : 35% van de leraren geeft aan dat leerlingen helemaal niet betrokken worden bij het opstellen van hun zorgplan.

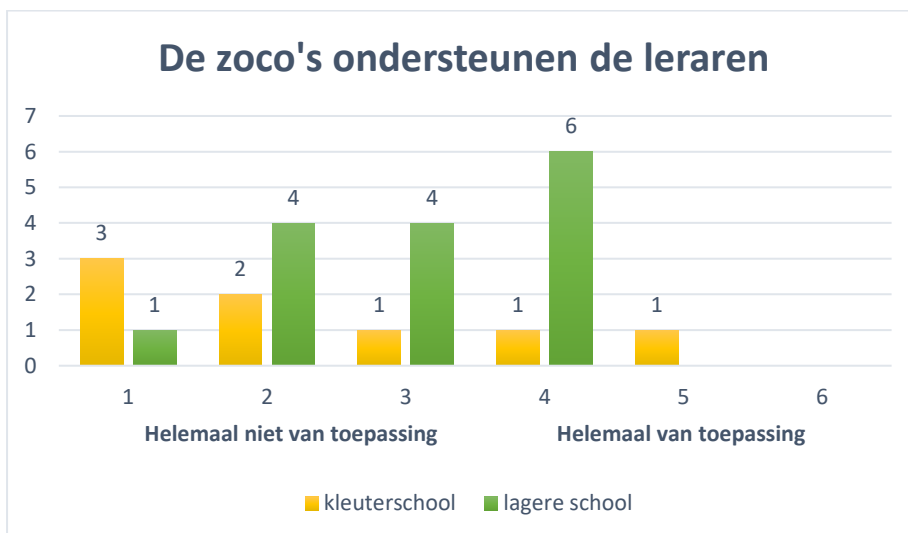
Figuur 17: Er is op school een uitgeschreven stappenplan over de werkwijze van zorg

Toelichting figuur 17 : 26% van de leraren geeft aan dat de school helemaal niet beschikt over een stappenplan rond zorg. De meeste leraren geven aan dat er geen of slechts een beperkt stappenplan aanwezig is.

Figuur 18: De leraren geven mee invulling aan de zorgvisie

Toelichting figuur 18 : 22% van de leraren geeft aan dat ze helemaal geen invulling geven aan de zorgvisie. Vooral de kleuterjuffen delen deze mening.

Figuur 19: De zoco's ondersteunen de leraren

Toelichting figuur 19 : 17% van de leraren geeft aan helemaal niet te worden ondersteund door een zorgcoördinator. Het valt wel op dat 57 % van de leraren deze stelling in de middenmoot scoort.

4.1.2. SWOT-analyse rond zorg

De vragenlijst 'zorg op school' was een aanleiding om de sterktes, zwaktes, bedreigingen en kansen te bevragen bij de leerkrachten in een individueel gesprek. Ik heb geturfd hoeveel keer een bepaalde stelling werd gekozen. Gelijkaardige antwoorden zijn samengevoegd vanuit inzichten uit de onderwijspraktijk en de literatuur. Van der Donk & Lanen (2019) benoemen dit als een deductieve werkwijze. Er hebben 29 van de 37 leerkrachten of 78% meegewerkt aan dit interview. Een korte omschrijving van de antwoorden per topic kan je terugvinden in bijlage D. In tabel 3 kan je de verwerking van de antwoorden terugvinden.

Tabel 3

SWOT-analyse zorg

Sterktes	Hulp op de klasvloer door de zorgleerkracht (11x) Hulp van de zoco bij oudergesprekken (9x) Organiseren van activiteiten in de klas (6x) Overlegmomenten (3x)
Zwaktes	Te weinig ondersteuning op de klasvloer (12x) Onduidelijkheid job inhoud zoco (8x) Noden van leerlingen in kaart brengen en opvolgen (5x) Inspraak rond professionalisering op school (2x)
Bedreigingen	Administratie: SOS-fiche, meldingsfiche, LVS, ... (20x) Ondersteuningsnetwerk (4x) CLB (3x) Taak van de zorgleerkracht (2x)
Kansen	Observatie van leerlingen door zoco (10x) Meer zorg op de klasvloer (9x) Zorgleerkrachten betrekken in het zorgoverleg (5x) Hulp bij het ontwikkelen van materialen (3x) Taakomschrijving van de zoco (2x)

Onze school is sterk in de hulp die geboden wordt op de klasvloer maar de leerkrachten geven duidelijk aan dat ze meer hulp nodig hebben tijdens hun lessen. De overlegmomenten zijn goed maar hierbij is het van belang om de zorgleerkracht ook te betrekken. Het takenpakket van de zorgcoördinator is onduidelijk wat voor de nodige frustraties zorgt. De planlast komt duidelijk naar voren als een bedreiging alsook de huidige, onduidelijke herstructureringen binnen het CLB en ondersteuningsnetwerk.

4.2. Resultaten en analyse van deelvraag 2 : Hoe past de school de uitgangspunten voor handelingsgericht werken binnen het zorgcontinuüm toe?

Vanuit de vier casussen, die je kan terugvinden in bijlage E, worden volgende punten geanalyseerd.

- Worden de stappen van het zorgcontinuüm worden gevolgd?
- Kunnen we de uitgangspunten voor handelingsgericht werken terugvinden?
- Kunnen we de HGW-cyclus herkennen?

De analyse werd via membercheck (Swanborn, 1996) voorgelegd en goedgekeurd door het zorgteam.

4.2.1. Worden de stappen van het zorgcontinuüm gevolgd?

De casussen (bijlage E) werden deductief gescreend op categorieën die op voorhand bepaald werden door het kader van het zorgcontinuüm (Prodia, 2015). Het resultaat kan je in tabel 4 terugvinden.

Tabel 4

Analyse casussen volgens het zorgcontinuüm

Fase in het zorgcontinuüm	Casus 1	Casus 2	Casus 3	Casus 4
Fase 0 = Brede Basiszorg				
• Wie?	klasleerkracht	klasleerkracht	klasleerkracht	klasleerkracht
• Na zorgoverleg?	Ja	Ja	Ja	ja
Fase 1 = Verhoogde zorg				
• REDICODI-maatregelen	Ja	Neen	Ja	Neen
• Na zorgoverleg?	ja	Neen	ja	Neen
Fase 2 = Uitbreiding van zorg	Ja	Neen, wel aangemeld voor fase 2	Ja	Neen, wel aangemeld voor fase 2
Fase 3= IAC	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

De leraar is steeds diegene die zorgt voor de brede basiszorg in zijn/haar klas. Er vinden gedurende het schooljaar zorgoverleg momenten plaats tussen klasleraar en zorgcoördinator. Hier worden soms afspraken gemaakt voor verhoogde zorg. Vaak werken zorgleerkracht en zorgcoördinator naast elkaar. Er is soms sprake van uitbreiding van zorg zonder eerst grondig te werken op verhoogde zorg met de leerling. Er wordt overgegaan naar verhoogde zorg nadat er REDICODI-maatregelen zijn toegepast en er een nieuw zorgoverleg is ingepland met de verschillende betrokkenen.

4.2.2. Kunnen we de uitgangspunten voor handelingsgericht werken terugvinden?

De casussen (bijlage E) werden deductief gescreend op categorieën die op voorhand bepaald zijn door de zeven uitgangspunten van handelingsgericht werken (Pameijer et.al., 2018). De resultaten kan je terugvinden in tabel 5.

Tabel 5

Analyse casussen volgens de uitgangspunten van handelingsgericht werken

	Casus 1	Casus 2	Casus 3	Casus 4
Handelingsgericht werken is doelgericht	Neen	Neen	Neen	neen
Er is wisselwerking en afstemming.	Ja	Ja	Ja	Ja
De onderwijsbehoeften voor de leerling staan centraal	Ja	Neen	Ja	neen
De leraar maakt het verschil	Ja	Ja	Ja	Ja
Positieve aspecten worden benadrukt	Ja	Soms	Ja	Soms
De betrokkenen werken samen:				
Ouders	Ja	Ja	Ja	Ja
Leerlingen	Neen	Neen	Neen	Neen
De werkwijze is systematisch en transparant				
Leerlingvolgsysteem	Ja	Ja	Ja	Ja
Helder	neen	Neen	Neen	Neen

- Binnen de huidige zorgstructuur gebeuren de acties niet doelgericht. De genomen acties worden niet geëvalueerd of geanalyseerd.
- Er wordt telkens gezocht naar stimulerende factoren voor de leerling en het verminderen van belemmerende factoren.
- Vaak blijft men hangen in het probleemdenken en maakt men niet de stap naar een oplossingsgerichte aanpak.
- In de klas is er steeds een warme relatie tussen de leerling en de leerkracht .
- In de vier casussen bespreekt men steeds ook de positieve kanten van het kind. Bij de kleuters blijft men vaak hangen in het negatieve.
- De betrokkenen werken constructief samen met ouders. Gesprekken met leerlingen zijn er amper, hun stem wordt zo niet gehoord.
- De acties of afspraken worden steeds genoteerd in het leerlingvolgsysteem. Ze zijn vaak niet helder geformuleerd.

4.2.3. Kunnen we de HGW-cyclus herkennen?

De casussen (bijlage E) werden deductief gescreend op categorieën die op voorhand bepaald zijn door de vier fasen van handelingsgericht werken (Pameijer et.al., 2018). De resultaten kan je terugvinden in tabel 6.

Tabel 6

Analyse casussen volgens de HGW-cyclus

	Casus 1	Casus 2	Casus 3	Casus 4
Signaleren	Door de klasleerkracht	Door de klasleerkracht	Door de klasleerkracht	Door de klasleerkracht
Analyseren	Op het zorgoverleg, zorgleerkracht niet betrokken, leerling niet gehoord, ouders ingelicht	Op het zorgoverleg, zorgleerkracht niet betrokken, leerling niet gehoord, ouders ingelicht	Op het zorgoverleg, zorgleerkracht niet betrokken, leerling niet gehoord, ouders ingelicht	Op het zorgoverleg, zorgleerkracht niet betrokken, leerling niet gehoord, ouders ingelicht
Plannen	Gebeurt niet	Gebeurt niet	Gebeurt niet	Gebeurt niet
Realiseren	Gebeurt niet	Gebeurt niet	Gebeurt niet	Gebeurt niet

Het zorgprobleem wordt gesignaleerd door de klasleerkracht op een zorgoverleg. Tijdens dit overleg is de zorgleerkracht niet aanwezig enkel de klastitularis en de zorgcoördinator. De leerling wordt niet gehoord en de ouders worden ingelicht over de zaken die worden gesignaleerd. Een concreet handelingsplan wordt niet opgesteld, dit kan dan ook niet gerealiseerd of geëvalueerd worden.

4.2.4. Reflectiegesprek

Het reflectiegesprek (Bijlage F) met de PBD en mijn CODI heb ik open gecodeerd, enkel betekenisvolle stukken in relatie tot de onderzoeksvraag breng ik hier naar voren.

Ze geven aan dat we de expertise van de zorgleerkrachten best binnenbrengen in de klassen om zo een betere brede basiszorg te verschaffen. Tenslotte geven ze ook aan dat er een evaluatie van de genomen acties is aangewezen om het zorgplan van de leerling bij te stellen waar nodig.

4.3. Resultaten en analyse van deelvraag 3: Welke taken en rollen kunnen de zorgleerkrachten opnemen binnen een HGW-cyclus?

4.3.1. De taak van de zorgcoördinator

Aan de hand van de kwaliteitskaart “rol van de interne begeleider bij opbrengstgericht werken” (Förrer, 2010) ben ik in een begeleidingsgesprek gegaan met de beide zorgcoördinatoren. De kwantitatieve data zijn terug te vinden in Bijlage G en H. Ik heb de topics die door beide zoco's gelijkaardig werden gekozen geturfd en opgenomen in tabel 7. Hier kan je de plus- en actiepunten voor de werking als zorgcoördinator op onze school terugvinden.

Tabel 7

Plus- en actiepunten voor de werking als zorgcoördinator

Activiteiten op school- en groepsniveau	Pluspunten	Actiepunten
PLAN: Doelen formuleren en een plan maken om de doelen te realiseren	• Registratie van de leerlingengegevens (++) • Deelname aan netwerkbijeenkomsten (+)	• Formuleren van SMART doelen voor de leerkrachten (-) • Inplannen van teamvergaderingen om te spreken over effectief onderwijs (-) • Leerkrachten adviseren en begeleiden bij groeps- en handelingsplannen (-)
DO: Uitvoeren van het plan en resultaten meten	• Coördinatie van toetsafname (+) • Expertise binnen brengen (+) • Monitoring en ondersteuning van de afgesproken zaken (+) • Doelen en werkwijze aanscherpen (+) • Individuele gesprekken voeren met leerkrachten (++) • Coaching van leerkrachten (+)	• Voorbereiding van teamvergaderingen waarin wordt gesproken over de uitvoering van effectief onderwijs (-) • Intervisiegesprekken voeren met meerdere leerkrachten(+/-)
CHECK: analyse en verklaring van de resultaten	• Checken van de leerlingenresultaten (++)	• checken van effectief onderwijs (+/-)
ACT: vaststellen welke acties en interventies nodig zijn om de resultaten te verbeteren en de doelen te bereiken	• stimuleren dat groepsplannen gemaakt worden (+)	• Nagaan of de middelen en materialen voor iedere groep compleet zijn (--)

Beide zorgcoördinatoren scoren het registreren van leerlingengegevens in het leerlingvolgsysteem, de individuele gesprekken met leerkrachten en het checken van leerlingenresultaten het hoogst. De zwakste punten zijn het borgen van doelen en het nagaan of de materialen voor iedere groep compleet zijn.

Na het open coderen (Van der Donk & Lanen, 2019) van de oplossingsgerichte gesprekken (Bijlage I) met beide zorgcoördinatoren komt naar voren dat ze graag meer willen inzetten op:

- Overleg met zorgleerkracht rond acties op de klasvloer
- Beter agendabeheer
- Gestructureerd leerlingvolgsysteem

4.3.2. De taak van de zorgleerkracht

Vanuit de vragenlijst 'zorg in de klas' (Struyf et.al., 2013) wil ik de taakopvatting en handelingsbekwaamheid van de zorgleraar in kaart brengen. De vragenlijst met antwoorden kan je terugvinden in Bijlage J. De respondenten, hier de zorgleerkrachten, hebben één maand de tijd gekregen om de vragenlijst schriftelijk in te vullen. De ingevulde vragenlijsten worden bijgehouden door de onderzoeker en kan u altijd bij haar opvragen. Er hebben 6 van de 7 ofwel 86% van de respondenten de vragenlijst ingevuld. Ik heb geturfd hoe vaak een bepaalde waarde werd gekozen door de respondenten. Deze waarden werden omgezet naar cijfers zodat ik dit beter kan vergelijken (Van der Donk & Lanen, 2019): het cijfer 1 staat voor de waarde 'nooit' en het cijfer 4 voor de waarde 'altijd'. Er is per vraag telkens een gemiddelde via een rekenblad (bijlage J) genomen om inzicht te krijgen in de groepsscore (Van Der Donk & Van Lanen, 2019). In onderstaande tabel 8 en 9 staan de meest opvallende resultaten met een toelichting.

Tabel 8

Taken van de zorgleraar

Taak	Analyse	Best scorende stelling	Minst scorende stelling
Peilen en signaleren van problemen	Doen ze vaak tot altijd	Alle leerlingen opvolgen in het leerlingvolgsysteem	Vermoedens van verontrustende gedragingen aftoetsen via gerichte observaties, toetsen en gesprekken
Klasorganisatie	Doen ze vaak	De klas verdelen in niveaugroepen	Klassikaal werken
Individuele zorgmaatregelen	Doen ze soms tot vaak	Zorgleerlingen meer tijd geven bij toetsen	Voor zorgleerlingen schriftelijke toetsen vervangen door mondelinge toetsen
Planmatig werken	Doen ze vaak tot altijd	Een maatregel t.o.v. een zorgleerling aanpassen omdat hij niet leidde tot verbetering	Het individueel handelingsplan van een zorgleerling gebruiken voor het plannen en evalueren van maatregelen

De meest voorkomende taak van een zorgleerkracht is het opvolgen van zorgleerlingen (gemiddelde = 4.84) Hij zal de klas verdelen in niveaugroepen, zorgleerlingen meer tijd geven bij toetsen en eventuele maatregelen aanpassen omdat deze niet leidden tot verbetering. De minst voorkomende taak is de schriftelijke toetsen te vervangen door mondelinge toetsen (gemiddelde = 2.34). Ook het klassikaal werken en het individueel handelingsplan gebruiken scoren zeer laag.

Tabel 9

Handelingsbekwaamheid van de zorgleraar

Taak	Analyse	Gemiddelde
Ik voel me bekwaam om	1. Mee te zoeken naar oplossingen voor zorgleerlingen	4.6
	2. De moeilijkste zorgleerlingen te blijven motiveren	4.5
	3. Zorgleerlingen de hulp te geven die ze nodig hebben	4.1
Ik voel me onbekwaam om	1. Een klas goed te leiden ondanks de extra zorgleerlingen	1,0
	2. Concrete zorgvragen voor te leggen aan de zorgverantwoordelijke	2.0
	3. Mijn lessen zo te organiseren dat ze tegemoetkomen aan de individuele noden van de lln	2.6

De zorgleraar voelt zich bekwaam om mee te zoeken naar oplossingen voor zorgleerlingen maar geeft hierbij aan dat hij vragen niet durft voorleggen aan de zorgverantwoordelijke.

4.4. Resultaten en analyse van deelvraag 4 : Op welke manier kunnen we een zorgvisie bereiken die aansluit bij de vier domeinen van leerlingenbegeleiding?

Elk lid van het zorgteam bracht 2 tot 4 prenten mee van hoe zij zorg op onze school zien of willen zien. Aan de hand van de werkvorm 'speedsparren' (Tjepkema & Grotendorst, 2006) zijn de teamleden met elkaar in gesprek. De prenten en een samenvatting van het gesprek kan je terugvinden in bijlage K. Via het inductief coderen (Boeije, 2005) van de gesprekken met het zorgteam, heb ik de categorieën bepaald en zaken met gelijkaardige betekenis samengevoegd. Door ze in een hiërarchisch patroon te plaatsen ontstaat een codeboom waarbij we op een meer abstracter niveau relaties zichtbaar maken tussen de verschillende concepten.

Figuur 20: Codeboom rond de zorgvisie

De leraren hebben hun afbeeldingen gegroepeerd en gekleefd op een poster die je kan terugvinden in Bijlage L. Deze groepering komt in grote lijnen overeen met de codeboom uit figuur 20 die ikzelf heb opgesteld. Zij kwamen tot de volgende slagzin "Vanuit onze zorg willen we **groei bij elk kind** teweeg brengen door **samen** te werken aan **differentiatie** en **welzijn**". Deze slagzin werd de basiszin om onze visietekst rond zorg, die je in Bijlage M kan terugvinden, op te bouwen.

Tijdens een tweede zorgoverleg ben ik aan de hand van Bijlage N (Sinek, 2011) gekomen tot het ‘hoe’ en ‘wat’ van onze zorg op school. Hierin komt duidelijk naar voren dat het zorgteam een gestructureerd zorgoverleg wil. Met aparte overlegmomenten voor directie en zorgcoördinator en een zorgoverleg waarbij de zorgleerkracht betrokken wordt.

Tenslotte hebben we besproken hoe we de zorg voor onze leerlingen reeds organiseren binnen de vier begeleidingsdomeinen van zorg. Het resultaat van deze oefening kan je in Bijlage O terugvinden. Tabel 10 geeft een opsomming van de activiteiten per begeleidingsdomein. De vier begeleidingsdomeinen komen duidelijk aan bod binnen ons huidig zorgbeleid. Het verslag van beide vergaderingen wordt via een membercheck voorgelegd aan de respondenten (Swanborn, 1996) en hier kwamen geen toevoegingen of bemerkingen meer bij.

Tabel 10

Vier begeleidingsdomeinen van zorg

Begeleidingsdomein	Activiteiten die we reeds doen
Leren en studeren	▪ Interactief voorlezen en ralfi-lezen ▪ Verschillende testen: Kobi, AVI, LVS ▪ Agenda ▪ Huiswerkbeleid ▪ SOS-fiche en lestijden ▪ Werken op 3 sporen ▪ Leren studeren ▪ Duidelijke afspraken ▪ Hulpmiddelen ▪ brugfiguren
Schoolloopbaan	▪ Advies schoolkeuze ▪ Inzetten op talenten ▪ Interessecarrousel ▪ Infoavond ▪ Leerlijn schoolloopbaanbegeleiding ▪ I-like ▪ Hospiteren in scholen ▪ Overstap KR naar 1ste lj ▪ Overstap 6lj naar 1ste middelbaar
Sociaal-emotionele ontplooiing	▪ Talentenbouwers ▪ Overlegmomenten met zoco ▪ Leerlingengesprekken ▪ Sociogrammen ▪ Straffebeleid ▪ Stappenplan conflicten ▪ Rode neuzen activiteiten ▪ Brugfiguren ▪ GWP ▪ Time-out ruimte ▪ Kindcontacten ▪ Gedifferentieerd werken ▪ Mini-klas
Fysiek welzijn	▪ Vertrouwenspersoon ▪ CLB (Medisch onderzoek) ▪ LOL-ouders ▪ Seksuele opvoeding ▪ Speelplaatswerking ▪ Thema's WO ▪ Woensdag fruitdag ▪ Belang van persoonlijke hygiëne

Het reflectiegesprek (Bijlage P) met de PBD werd open gecodeerd (Van der Donk & Lanen, 2019). Ze benadrukken de aanwezigheid van een gestructureerd overleg waarbij de zorgleerkracht betrokken wordt. Ik krijg tijdens dit overleg een zorgorganogram mee alsook een schema voor zorgoverleg (Bijlage Q en R) om te bespreken met mijn zorgteam. Hier wordt reeds een basis gelegd voor een schoolontwikkelingsplan dat je in Bijlage S kan terugvinden.

Hoofdstuk 5: Conclusie en discussie

5.1. Conclusie deelvraag 1

Welke sterktes en belemmeringen ervaren leerkrachten binnen het huidige zorgbeleid.

5.1.1. Sterktes

Zoals Struyf et.al (2013) beschrijft is de zorgcoördinator het aanspreekpunt rond zorg op een school, wat duidelijk naar voren komt in tabel 2. Ook hun ondersteunende rol naar ouders toe, zoals beschreven door Agliotis et.al. (2011), komt sterk naar voren uit de vragenlijst (tabel 2, punt 4) en de SWOT-analyse (tabel 3). Verder zien we dat leraren bevraagd worden over hun zorgleerlingen, wat de basis vormt binnen een zorgbeleid (M-decreet,2014). Tenslotte wordt de hulp, die de zorgleerkracht op de klasvloer levert, als zeer waardevol beschouwd zowel in groepswork als bij het ontwikkelen van materialen (tabel 3).

5.1.2. Belemmeringen

Het diagnostisch protocol van Prodia (2015) geeft aan dat handelingsgericht werken gebeurt binnen een gezamenlijk kader voor wie betrokken is bij de zorg op school. Uit dit onderzoek (tabel 2) blijkt echter dat de samenwerking met het CLB, het betrekken van de zorgleerkracht bij een zorgoverleg en de ondersteuning door de zorgcoördinator belemmeringen geven binnen het huidige zorgbeleid. Verder zien we het ontbreken aan duidelijke en heldere afspraken bv. in een stappenplan voor zorg. Dit zou kunnen helpen om transparant te werken (Van de Putte et.al., 2015). Het invullen van formulieren zoals de SOS- en meldingsfiche wordt als bedreiging gezien. Onze formulieren moeten, zoals Pameijer et.al. (2018) omschrijven, bijdragen aan het onderwijs en de ondersteuning. Het betrekken van leerlingen bij hun individueel zorgplan gebeurt nog te weinig op onze school. Nochtans is dit belangrijk voor hun inspraak en betrokkenheid binnen het zorgproces (Hart, 1992). Tenslotte geeft het decreet leerlingenbegeleiding (2018) aan dat het takenpakket van de zorgcoördinator de laatste jaren verschoven is. Uit tabel 3 blijkt dat de leraren graag meer inzicht en duidelijkheid hierom willen.

5.2. Conclusie deelvraag 2

Hoe past de school de uitgangspunten voor HGW binnen het zorgcontinuüm toe?

Onze school werkt duidelijk volgens de fasen van het zorgcontinuüm (Prodia, 2015) zoals je in tabel 4 kan terugvinden. De brede basiszorg gebeurt vooral door de klastitularis en wordt gekenmerkt door effectief leerkrachtengedrag (Marzano, 2007): duidelijke routines in de klas en positieve leerkracht-leerling relaties (Koomen et.al., 2004). Indien de basismaatregelen onvoldoende zijn gaan we over tot verhoogde zorg. Deze verhoogde zorg gebeurt na overleg tussen zorgcoördinator, klasleraar en ouders, de zorgleerkracht ontbreekt opnieuw. Hierbij worden ouders als volwaardige partner gezien (Smit, 2012). De REDICODI-maatregelen worden genoteerd in een leerlingvolgsysteem, maar zijn niet systematisch of transparant (Van de Putte et.al., 2015). Uit tabel 5 en 6 blijkt dat de acties niet doelgericht zijn en niet worden geanalyseerd of geëvalueerd. In plaats van oplossingsgericht te werken (De Jong et.al., 2001) blijft men vaak hangen in het probleemdenken. Tenslotte zien we dat de uitbreiding van zorg gebeurt in samenspraak met CLB zoals het decreet leerlingenbegeleiding (2018) voorschrijft.

5.3. Conclusie deelvraag 3

Welke taken en rollen kunnen de zorgleerkrachten opnemen binnen een HGW-cyclus.

5.3.1. De zorgcoördinator

De regie van het HGW is, zoals Pameijer (2018) beschrijft, in handen van de zorgcoördinator. Dit kunnen we terugvinden in tabel 7 waaruit blijkt dat ze toetsen coördineren, gegevens registreren, gesprekken voeren met leerkrachten en expertise binnenbrengen. Binnen hun takenpakket legt een zorgcoördinator, volgens Struyf et.a. (2013), de nadruk op het ondersteunen van leraren en het leggen van contacten met ouders. Dit kunnen we duidelijk terugvinden in tabel 2 en 3 en het gesprek met de zorgcoördinatoren (Bijlage I). Op deze manier handelen ze professioneel en ontstaat er een constructieve samenwerking tussen school en ouders (Smit, 2012). Het doelgericht werken (Hattie, 2013), een stappenplan voor zorg opzetten, meer ondersteuning en observatie in de klassen, helpen bij effectief onderwijs (Marzano, 2007), materialen ontwikkelen en de administratie op het LVS helder formuleren (Van De Putte & De Schauwer, 2015), zijn taken waar zorgcoördinatoren nog in kunnen groeien. Deze gegevens kunnen we halen uit tabel 2, 3, 5 en 7.

5.3.2. De zorgleerkrachten.

Een zorgleerkracht werkt voornamelijk op klasniveau met de zorgleerlingen. Uit tabel 2 blijkt dat deze hulp als een sterkte wordt beschreven. Ze verdelen klassen in niveaugroepen, nemen toetsen af, passen maatregelen aan en blijven leerlingen motiveren. Deze acties worden genoteerd in het leerlingvolgsysteem (tabel 8) zodat we hier allen een zicht op hebben. Om een goed interne samenwerking te bekomen zijn structurele overlegmomenten nodig (Verschelden 2003) tussen alle op school aanwezige partijen die te maken hebben met zorg (Prodia, 2015). Uit tabel 6 en bijlage I kunnen we concluderen dat de zorgleerkracht betrokken moet worden bij het zorgoverleg om de zorg in de klas te optimaliseren. Ook tabel 9 bevestigt hun handelingsbekwaamheid op dit vlak.

5.4. Conclusie deelvraag 4

Op welke manier kunnen we een zorgvisie bereiken die aansluit bij de vier domeinen van leerlingenbegeleiding?

De collectieve ambitie rond zorg (Weggeman, 2015), afgebeeld in figuur 20, is opgesteld vanuit het verbeelden van de visie (Derksen et.al., 2015) met het zorgteam. Als school willen we groei bij leerlingen teweeg brengen door samen te werken aan differentiatie en welzijn (Bijlage M). Om de zorgstructuur vorm te geven hebben we zoals Sinek (2009) gekeken naar het 'wat' en 'hoe'. We organiseren onze zorg op school volgens de vier begeleidingsdomeinen op het vlak van leren, leerloopbaan, sociaal-emotionele ontplooiing als fysiek welzijn (onderwijsinspectie, 2015). Dit komt duidelijk naar voren in tabel 10. Via een gestructureerd zorgoverleg, in aanwezigheid van de zorgleerkracht (Bijlage Q), kunnen we onze zorgstructuur (Bijlage R) vormgeven naar volgend schooljaar toe. De start voor het bijhorende schoolontwikkelingsplan (bijlage S) zal hiervoor de basis vormen.

5.5. Conclusie onderzoeksvraag

Hoe kan ik een kwalitatief goed zorgbeleid op deze basisschool opzetten dat aansluit bij het decreet leerlingenbegeleiding (2018)?

De verschillende onderzoeken rond het huidige zorgbeleid geven duidelijke data weer om de zorgstructuur naar volgend schooljaar te ontwerpen volgens de PDCA-cyclus (Bijlage S). Vanuit het systeemgericht denken geeft het decreet leerlingenbegeleiding (2018) aan dat we dit zorgbeleid moeten ontwikkelen, implementeren en evalueren, vanuit een visie op zorg (Sinek, 2009). Met als werkkader 'het zorgcontinuüm', dienen we een geïntegreerd beleid rond de vier begeleidingsdomeinen van zorg (figuur 1) op te stellen. Dit actieonderzoek heeft, via een verbeeldingsoefening (figuur 20), een visie rond zorg opgeleverd die je in bijlage M kan terugvinden. Deze is vertaald in een schoolontwikkelingsplan (Bijlage S). De vier begeleidingsdomeinen rond zorg behoren nog niet tot het vakjargon van het zorgteam maar zijn duidelijk aanwezig in onze school (tabel 10).

Het diagnostisch protocol van Prodia (2015) geeft aan dat handelingsgericht werken gebeurt binnen een gezamenlijk kader voor wie betrokken is bij de zorg op school. Het kader dat we hanteren is het zorgcontinuüm. Hier zien we dat de brede basiszorg wordt opgenomen door de klasleraar die dit vertaalt naar effectief lerarengedrag (Marzano, 2007). Hierbij moet de ondersteunende taak van de zorgcoördinator beter afgelijnd worden in een functieomschrijving die we moeten delen met het lerarenteam (tabel 3). Verder dient het zorgoverleg op elke fase samen met de zorgleerkracht besproken te worden (tabel 2, 6 en bijlage I) aangezien zij de zorg op klasniveau op zich nemen (tabel 8 en 9). Ook moeten we leerlingen als belangrijke partner (Smit, 2012) betrekken bij hun individueel zorgplan (tabel 2).

In de verhoogde zorg werken we vanuit een oplossingsgerichte benadering (Bannick, 2009) en moeten doelen helder worden geformuleerd in het leerlingvolgsysteem, geanalyseerd na zorg en tenslotte worden geëvalueerd (tabel 5 en 6). Hierbij kan een duidelijk stappenplan (tabel 2) een hulpmiddel zijn. De samenwerking met het CLB moet worden voortgezet maar transparanter gecommuniceerd naar het lerarenteam (tabel 2). Tenslotte blijft de regie voor HGW, zoals Pameijer (2018) omschrijft, in handen van de zorgcoördinator (tabel 7). Indien we bovenstaande aanpassingen kunnen verwezenlijken, kunnen we als school condities scheppen om alle leerlingen optimale ontwikkelkansen te geven (Ludeke, 2013).

5.6. Discussie

Ongeveer 80% van het team heeft aan dit onderzoek meegewerkt wat maakt dat de onderzoeksresultaten en conclusies een goede afspiegeling zijn van wat er leeft op de werkvloer. Ik merkte dat het enthousiasme om de vragenlijst in te vullen minder was omdat deze enorm lang was. Indien ik deze lijst had ingekort hadden er misschien nog meer mensen meegedaan aan het onderzoek. Maar juist door zoveel vragen te stellen kan je echt wel de werkpunten bloot leggen en met de mensen in gesprek gaan om verandering te bewerkstelligen.

Een zwakke plek in dit onderzoek kwam al bij de bevraging van de leraren naar boven. Leraren voelen zich niet betrokken bij de zorgvisie. Samen met het ganse team de zorgvisie verbeelden geeft hen meer eigenaarschap waardoor ze zich meer verbonden voelen (Ryan & Deci, 2000) met de nieuwe zorgstructuur die er aankomt.

Dit onderzoek had als doel om aanbevelingen te doen rondom het inrichten van een kwalitatief zorgbeleid op school aansluitend bij hedendaagse opvattingen. Met de bekomen data is dit zeker mogelijk maar dit kan nog verder aangevuld worden met een ouder- en leerlingenbevraging. In dit onderzoek werden de ouders van zorgleerlingen niet bevroegd over de inhouden, aanpak en kwaliteit van het handelingsplan van hun kind. Zij zijn de ervaringsdeskundigen en kennen hun kind beter dan wie ook, weten wat hen motiveert en welke strategieën effectief zijn (Mitchell, 2015). Ook de zorgleerlingen werden niet bevroegd. Zij kunnen aangeven of de zorg in de klas effectief iets voor hen oplevert en op welke manier we ons zorgbeleid op de klasvloer kunnen aanpassen zodat zij zelf een stapje verder komen. Hattie (2013) geeft aan dat leerlingen gemotiveerder zijn om zich in te zetten als ze betrokken worden bij het bepalen van de doelen. Dit kan in een vervolgonderzoek verder worden uitgediept.

Met het onderzoek wilde ik de leerkracht sterker maken in de brede basiszorg en de leerling terug centraal plaatsen bij het inrichten van een handelingsgerichte aanpak rond verhoogde zorg. De conclusies geven weer dat de leerkracht effectief lesgeeft in zijn klas. Deze resultaten kunnen verder onderzocht en gestaafd worden met observaties.

Tenslotte zal na de implementatie van de nieuwe zorgstructuur een evaluatie moeten gebeuren om te borgen wat goed gaat en bij te sturen waar nodig.

5.7. Praktische opbrengst

Dit actieonderzoek geeft me voldoende handvaten om samen met het team een zorgstructuur voor volgend schooljaar uit te tekenen. Enerzijds bevestigt dit onderzoek dat mijn zorgcoördinatoren het aanspreekpunt voor zorg zijn, over de nodige expertise beschikken en sterk zijn in contacten met ouders. Ze hebben de regie rond zorg in handen. Ook beschikken mijn leraren over voldoende kennis en expertise om de brede basiszorg in hun klas toe te passen en kunnen voor hulp rekenen op zorgleerkrachten. Anderzijds legt dit onderzoek een aantal haalbare werkpunten bloot zoals de nood aan meer ondersteuning op de klasvloer, heldere en duidelijke doelen formuleren in een aangepast leerlingvolgsysteem, de leerling bevragen over hun zorgplan en de zorgleerkracht betrekken bij het zorgoverleg.

5.8. Aanbevelingen

5.8.1. Zorg op school

- Collectieve ambitie van de zorgvisie uitbreiden naar het ganse team;
- De vier begeleidingsdomeinen rond leerlingenbegeleiding verder uitbreiden;
- Leerlingen als partner betrekken binnen hun individueel zorgplan;
- Gestructureerd zorgoverleg samen met zorgleerkracht;
- Stappenplan voor zorg, helder geformuleerd op een aangepast leerlingvolgsysteem.

5.8.2. Zorgcoördinatoren

- Ze dienen een duidelijke functiebeschrijving te krijgen, die transparant is naar het lerarenteam;
- Ze moeten meer inzetten op ondersteuning en observaties in de klassen;
- Ze dienen duidelijke en heldere doelen op te stellen voor zorgleerlingen, die worden geanalyseerd en geëvalueerd.

5.8.3. Mezelf, de directie

Zoals Struyf et.a.l. (2017) beschrijven is het belangrijk om als directie:

- De teamleden te ondersteunen;
- Feedback te blijven vragen rond het zorgbeleid;
- Enthousiasme tentoon spreiden voor de verwezenlijking van de zorgvisie;
- Concrete, duidelijke en hoge kwaliteitseisen te stellen voor het zorgbeleid.

5.8.4. Vervolgonderzoek

- Bevraging van de ouders van de zorgleerlingen;
- Bevraging van de zorgleerlingen m.b.t. hun individueel zorgplan;
- Observatie van effectief leerkrachtgedrag;
- Effectbepaling van de implementatie van de vernieuwde zorgstructuur.

Literatuurlijst

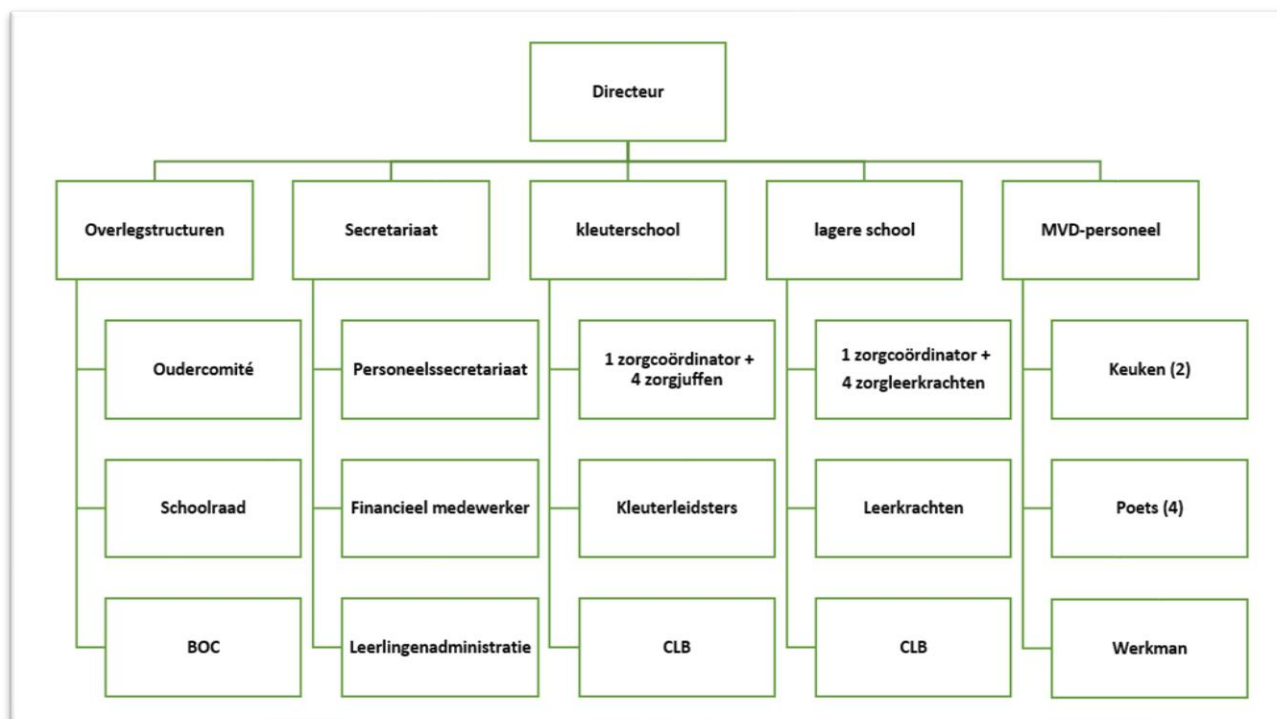
- Agliotis, I. & Kalyva, E. (2011). A survey of Greek general and special education teachers' perceptions regarding the role of the special needs coordinator: implications for educational policy on. *Teaching and teacher education*, 27, 543-551.
- Aluede, O., Imonikhe, J., & Afen-Akpaide, J. (2007). Towards a conceptual basis for understanding developmental guidance and counselling model. *Education*, 128, 189-201.
- Anderson, G.L., & Herr, K. (1999). The new paradigm wars. Is there more room for rigorous practitioner knowledge in schools and universities? *Educational Researcher*, 28(5), 12-21.
- Andriessen, D., Ostenk, J., Delnooz, P., Smeijsters, H. & Peij, . (2010). *Gedragscode praktijkgericht onderzoek voor het hbo*. Den Haag: HBO-raad.
- Baarda, D.B., Goede, M.P.M. de & Teunissen, J. (2001) *Kwalitatief onderzoek*. Groningen/Houten: Wolters-Noordhoff.
- Bannick, F. (2009). *Positieve psychologie in de praktijk*. Amsterdam: Hogrefe.
- Best, R., Lang, P., Lodge, C., Watkins, C. (1995). *Pastoral care and personal-social Education*. London: Cassell.
- Boeije, H.R. (2005). *Analyseren in kwalitatief onderzoek*. Amsterdam: Boom.
- Bouverne-De Bie, M. & Verschelden, G. (1998). *Naar een heldere kijk op leerlingenbegeleiding – inspiratiehandleiding*. Brussel: Vlaamse onderwijsraad.
- Bronfenbrenner, U. (1995). Developmental Ecology through space and time: a future perspective. In: Moen, p., Elder, G.H., Lüscher, Jr & K (eds). *Examining lives in SG*
- Carey, M. (2009). *The social work dissertation*. Berkshire: McGraw-Hill Education.
- Carr, A. (2014). *The handbook of child and adolescent clinical psychology: a contextual approach*. London: Routledge.
- De Rijck, W., De Wandel, J., Valcke, A. (2019). *Professionalisering op school: samen leren excelleren*. Brussel: Uitgeverij Politea nv.
- Decreet leerlingenbegeleiding (2018), geraadpleegd op 30 december 2019, van <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=15236>
- Deming, W. E. (1986). *Out of the Crisis*. MIT Press Ltd.
- Derksen, K. & Boers, H. (2015). *Werkboek: In voor zorg!* Utrecht: ministerie van VWS en Vilans
- Förre, M. (2010). *Kwaliteitskaart: rol van de interne begeleider en de taal/rekencoördinator bij opbrengstgericht werken*. Utrecht: projectbureau kwaliteit, PO-raad geraadpleegd op 2 januari 2020 <https://docplayer.nl/20629162-Opbrengstgericht-werken-ogw.html>
- Hart, R.A. (1992). *From Tokenism to Citizenship*. Florence: UNICEF.
- Hattie, J. (2013). *Leren zichtbaar maken*. Rotterdam: Bazalt Educatieve uitgeverijen.

- Jacobs, K. & Struyf, E. (2010). Socio-emotionele geïntegreerde leerlingenbegeleiding op school: de constructvaliditeit en betrouwbaarheid van de SEG vragenlijst. *Pedagogische studiën*, 87(6), 394-411.
- Jong, P. de & Kim Berg, I. (2001). *De kracht van oplossingen. Handwijzer voor oplossingsgerichte gesprekstherapie*. Lisse: Swets & zeitlinger.
- Kaplan, R., & Norton, D. (2008). Mastering the management system. *Harvard Business Review*, 86(1), 62-77.
- Kleijnen, r. & Van den Broeck, G. (2005). *Grensoverschrijdenden integrale leerlingen zorg, een (re)actief proces*. Antwerpen/Apeldoorn: Garant.
- Koomen, H.M.Y. & Thijs, J.T. (2004) sociaal-emotioneel functioneren en de leerkracht-leerling relatie. In Vyt, A., van aken, M.A.G., Bosch, J.D., van der Gaag, R.J., Ruijsenaars, A.J.J.M. *Jaarboek ontwikkelingspsychologie, orthopedagogiek en kinderpsychiatrie*. Houten: Bohn stafleu van Loghum
- Korthagen, F. & Nuijten, E. (2019). *De kracht van reflectie*. Amsterdam: Boom uitgevers.
- Kvale, S. (1996). *An introduction to qualitative research interviewing*. Thousand Oaks: Sage.
- Lange, R.J., Schuman, J. & Montesano Montessori, N. (2009). *Praktijkgericht onderzoek voor reflectieve professionals*. Apeldoorn: Garant.
- Ludeke W. (2013). *Referentiekader Passend onderwijs*. Geraadpleegd op 20 januari 2020, van https://www.poraad.nl/files/themas/passend_onderwijs/tools/referentiekader_pao_versie_def_januari_2013.pdf
- Marzano, R.J. (2011). *De kunst en wetenschap van lesgeven. Een evidence-based denkkader voor goed, opbrengstgericht onderwijs. Tien vragen (en antwoorden) om uw lessen stereker te maken*. Middelburg: Bazalt.
- M-decreet. (2014). *M-decreet*. Geraadpleegd op 29 december 2019, van <https://data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=14719>
- Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement onderwijs (2006). *Onderwijsspiegel: verslag over de toestand van het onderwijs schooljaar 2004-2005*. Brussel: ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, onderwijsinspectie.
- Mitchell, D. (2015). *Wat echt werkt. 27 evidence-based strategieën voor het onderwijs*. Huizen: Pica.
- Onderwijsinspectie (2015). *Referentiekader onderwijskwaliteit*. Geraadpleegd op 26 december 2019 van <https://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/Referentiekader%20OK.pdf>
- Pallant, J. (2010). *Spss Survival Manual 4the edition. A step by guide to data analysis using spss*. Berkshire, U.K.: Open University Press.
- Pameijer, N., Denys, A., Timbremont, B., & Van De Veire, H. (2018). *Handelingsgericht werken, samenwerken aan schoolsucces*. Leuven, België: Uitgeverij Acco.
- Pedagogische begeleidingsdienst GO! (2018). *Kwaliteitszorg op school 2.0*. Brussel: Politeia
- Prodia. (2016). *Zorgcontinuüm in de leerlingenbegeleiding*. Geraadpleegd op 20 december 2019, van http://www.prodiagnostiek.be/materiaal/ADP_Zorgcontinuüm%20in%20de%20leerlingenbegeleiding.pdf.

- Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55, 68-78.
- Schut, J. & Pel, B. (2011). Koersboekje voorkomt irritaties. *Van Twaalf tot achttien*, 23(2), 44-45.
- Seligman, M.E.P., & Csikszentmihalyi, M. (2000) Positive psychology: an introduction. *American Psychologist*, 55, 5-14.
- Sinek, S. (2009). *Start with why: how great leaders inspire everyone to take action*. London: Penguin Books.
- Steunpunt GOK & Vlaamse Onderwijsraad (2005). *Socio-emotionele ontwikkeling*. Brussel: VLOR
- Struyf, E., Adriaensesens, S. & Verschuere, K. (2013). *Geïntegreerde zorg op school: een inspiratieboek voor de praktijk*. Leuven: Acco.
- Swanborn, P. (1996). *Case study's. Wat, wanneer en hoe?* Amsterdam: Boom.
- Tjepkema, S., & Grotendorst, A. (2006 januari). Speedsparren. *Leren in ontwikkeling*, 12(1), 33.
- Unesco (1994). *The salamanca statement and framework for action on special needs education*, Geraadpleegd op 17 november 2019 van http://www.unesco.org/education/pdf/SALAMA_E.PDF
- Unger, H. von (2013). *Partizipative Forschung. Einführung in die Forschungspraxis*. Heidelberg: Springer VS.
- Van De Putte, I., & De Schauwer, E. (2015). Handelingsgericht werken: mag het een beetje meer zijn? Onderzoek naar handelingsgericht werken in het Vlaamse basisonderwijs. *Vlaams tijdschrift voor Orthopedagogiek*, 34 (3), 23-33.
- Van der donk, C., & Van Lanen, B. (2019). *Praktijkgericht onderzoek in de school*. Bussum: uitgeverij Coutinho.
- Van der Wolf, K., & van Beukering, T. (2009). *Gedragsproblemen in schoen: het denken en handelen van leraren*. Leuven/Den Haag, Acco.
- Van Keken, H. (2006). *Voor het onderzoek. Het formuleren van een probleemstelling*. Amsterdam: Boom onderwijs.
- Van Kuyk, J.J. (2003) *Ordenen voor Vlaanderen*. Arnhem/Brussel: Citogroep.
- Van Overveld, K. (2012) *Sociaal Emotioneel Leren als basis: SEL*. Huizen: Pica
- Vanhoof, J., & Van Petegem, P. (2006). *Pei/ijlen naar succesvol schoolbeleid. Praktijkboek voor de beleidseffectieve school*. Mechelen: Wolters-Plantyn.
- Verschelden, G. (2003). *Naar een gefungeerde omschrijving van leerlingenbegeleiding*. Brussel: Vlaamse onderwijsraad.
- Vettenburg, N. (1996). Pedagogische concepten van leerlingenbegeleiding: een synthese. In Mahieu, P. & Van Voren, G., *Leerlingenbegeleiding. Visies vanuit het onderwijsbeleid*. Leuven/Apeldoorn: Garant.
- Weggeman, M. (2015). *Essenties van leidinggeven aan professionals. Hoe je door een stap terug te doen, beter vooruit komt*. Schiedam: Scriptum management.

Wright, M.T. (2013). Was ist partizipative gesundheitsforschung? Positionspapier der international collaboration for participatory health research. *Prävention und Gesundheitsförderung*, 8(3), 122-131.

Bijlage A: Organigram van de school

Bijlage B: Werkvorm “golden circle” (Sinek, 2009)

Bijlage C: Bevraging “zorg op school”

	nvt	1	2	3	4	5	6	totaal aan	gemiddeld	gemiddelde vragenree
Gedragenheid van de zorgvisie										
1. Op onze school is het voor alle leraren duidelijk waar onze school naar toe wil op vlak van zorg.	0	1	3	10	6	3	0	23	3,304348	3,163043
2. Op onze school delen leraren en directie/beleidssteam dezelfde visie op zorg.	0	1	6	7	8	1	0	23	3,086957	
3. Op onze school is het verwezenlijken van de schoolvisie op zorg een prioritaire bekommernis voor alle leraren.	0	0	3	8	10	2	0	23	3,478261	
4. Op onze school hebben de meeste leraren dezelfde visie op zorg.	0	0	5	9	7	2	0	23	3,26087	
5. Op onze school passen we de schoolvisie op zorg aan aan de hand van vaststellingen en ervaringen van leraren.	0	0	6	10	4	3	0	23	3,173913	
6. Op onze school geven leraren mee invulling aan de zorgvisie.	0	5	7	4	6	1	0	23	2,608696	
7. Op onze school is de visie op zorg gekend door alle leraren.	0	1	5	13	3	1	0	23	2,913043	
8. Op onze school waken we erover dat de zorgvisie op de agenda komt van divers overlegorganen.	0	0	5	7	7	3	1	23	3,478261	
Ondersteunende rol van de directie										
1. De directie beklemtoont dat de verwezenlijking van de schoolvisie op de zorg de verantwoordelijkheid is van alle leerkrachten.	1	0	4	0	3	12	3	22	4,454545	4,421828
2. De directie spreidt enthousiasme en energie tentoon voor de verwezenlijking van de zorgvisie.	1	0	2	3	6	8	3	22	4,318182	
3. De directie is gemakkelijk bereikbaar en hanteert een opendeurbeleid voor vragen en opmerkingen omtrent het zorgbeleid.	0	0	4	3	4	8	4	23	4,217391	
4. De directie poneert een duidelijke mening over het zorgbeleid voor zorgleerlingen.	6	0	1	3	6	5	2	17	4,235294	
5. De directie stelt concrete, duidelijke en hoge kwaliteitseisen op vlak van verwezenlijking van het zorgbeleid.	5	0	1	1	7	7	2	18	4,444444	
6. Via het voeren van een doordacht beleid slaagt de directie er in om de schoolvisie op zorg te implementeren in de schoolpraktijk.	6	0	0	4	6	6	1	17	4,235294	
7. De directie stimuleert initiatieven inzage de aanpak van problemen bij zorgleerlingen.	5	0	0	3	6	6	3	18	4,5	
8. De directie spoort leraren aan om zich professioneel te ontwikkelen, met als doel een kwaliteitsvoller zorgbeleid.	0	0	0	1	3	11	8	23	5,130435	
9. De directie vraagt feedback aan leraren en begeleiders over het zorgbeleid op school.	0	1	2	2	6	9	3	23	4,26087	
Zorgstructuren en -procedures										
1. Op onze school is het duidelijk bij wie leraren, leerlingen en ouders terecht kunnen met hun vragen over zorg.	0	0	0	0	3	13	7	23	5,173913	3,141035
2. Op onze school nemen we klaververschrijdende initiatieven inzake zorg voor leerlingen.	0	4	3	6	5	4	1	23	3,217391	
3. Op onze school denken we na over de sterktes en de pijnpunten van het zorgbeleid.	0	2	6	6	3	5	1	23	3,26087	
4. Op onze school evalueren en sturen we het zorgbeleid regelmatig bij.	0	4	7	6	4	2	0	23	2,695652	
5. Op onze school hebben we een uitgeschreven stappenplan over de werkwijze van individuele zorgverlening aan leerlingen.	1	6	6	6	3	1	0	22	2,409091	
6. Op onze school hebben we duidelijke afspraken over de wijze waarop we moeten handelen in geval van zorgvragen.	0	3	6	7	4	3	0	23	2,913043	
7. Op onze school hanteren we conclusies uit leerlingenbesprekingen als basis voor het opstellen en bijsturen van een individueel zorg- of hulpplan.	0	0	2	11	8	2	0	23	3,434783	
8. Op onze school gaan de leraren systematisch na of de gestelde doelen van een zorgplan bereikt zijn.	0	1	4	12	5	1	0	23	3,043478	
9. Op onze school volgen we gemaakte afspraken rond zorg consequent op.	0	4	3	9	6	1	0	23	2,869565	
10. Op onze school betrekken we de leerling bij de opstelling van zijn/haar individueel zorgplan.	0	8	6	5	3	1	0	23	2,26087	
11. Op onze school gebruiken we de resultaten uit een onderzoek om handelingsgerichte doelstellingen op vlak van zorg op te stellen.	1	1	4	7	8	2	0	22	3,272727	
Schoolinterne samenwerking										
1. Op onze school wordt aan de betrokken leraren informatie over de zorgleerling gevraagd om een beeld te krijgen van de betreffende leerling.	0	0	1	2	3	11	6	23	4,826087	3,981044
2. Op onze school worden initiatieven van de zorgverantwoordelijke naar de vakleraren vertaald en doorgegeven.	1	0	5	6	3	7	1	22	3,681818	
3. Op onze school geven leraren elkaar didactische suggesties over het omgaan met problemen bij leerlingen.	0	0	2	4	12	3	3	24	4,041667	
4. Op onze school kunnen leraren bij elkaar terecht met vragen over de aanpak van een zorggerelateerd probleem bij een leerling.	0	0	1	3	7	9	3	23	4,434783	
5. Op onze school overleggen leraren over de gewenste aanpak voor een leerling op vlak van zorg.	0	1	0	7	10	3	2	23	3,695655	
6. Op onze school kunnen leraren rekenen op hulp van collega's om mee te zoeken naar oplossingen voor een zorggerelateerd probleem.	0	1	1	4	7	7	3	23	4,173913	
7. Op onze school stemmen de zoco's en de leraren de geleverde zorg aan de leerlingen op elkaar af.	0	0	0	9	7	7	0	23	3,913043	
8. Op onze school zoeken de betrokken leraren naar een gelijkgerichte aanpak op vlak van zorginterventies.	0	0	2	9	8	4	0	23	3,608696	
9. Op onze school overleggen de verschillende betrokken leraren of zoco's over individuele zorgplannen.	0	2	3	2	10	6	0	23	3,652174	
10. Op onze school worden de resultaten van een diagnostisch onderzoek in begrijpbare taal meegedeeld aan de betrokken leraren.	0	2	2	5	9	4	1	23	3,608696	
Samenwerking tussen leraren op vlak van zorg										
1. Ik vind dat op onze school leraren voldoende samenwerken op vlak van zorg.	0	2	7	5	7	2	0	23	3	2,978261
2. Ik voel me voldoende ondersteund door de andere leraren op vlak van zorg.	0	2	6	7	6	2	0	23	3	
3. Ik ben tevreden over de onderlinge samenwerking tussen de leraren op vlak van zorg.	0	2	5	10	5	1	0	23	2,913043	
4. Ik ben tevreden over de onderlinge samenwerking tussen de zoco's en leraren op vlak van zorg.	0	3	5	8	4	2	1	23	3	
Samenwerking met ouders										
8. Op onze school winnen we op regelmatige tijdstippen informatie in bij ouders over de ontwikkeling van een zorgleerling.	0	0	2	4	2	14	1	23	4,347826	4,063488
2. Op onze school maken we samen met ouders een analyse op van een hulpvraag, met aandacht voor de sterktes en zwaktes van de zorgleerling.	0	0	3	4	11	4	1	23	3,826087	
3. Op onze school stellen we samen met de ouders een genuanceerd beeld op van de zorgleerling, met aandacht voor de bredere leefomgeving.	1	0	2	4	9	6	1	22	4	
4. Op onze school delen we de resultaten van een onderzoek op genuanceerde wijze mee met de ouders, met aandacht voor problemen en successen.	1	0	0	2	7	11	2	22	4,590909	
5. Op onze school hebben ouders inspraak in de aanpak van de zorgleerling.	1	5	0	4	6	6	1	22	3,5	
6. Op onze school betrekken we ouders bij de uitvoering van het individueel zorgplan.	0	0	2	4	6	10	1	23	4,173913	
7. Op onze school stemmen we de hulp thuis en op school af bij de uitvoering van een individueel zorgplan.	1	0	3	8	7	3	1	22	3,590909	
8. Het is op onze school gebruikelijk dat iemand van het zorgteam contact opneemt met de ouders van de zorgleerlingen.	0	1	0	2	7	10	3	23	4,478261	
Samenwerking met het CLB										
1. Op onze school is de CLB-medewerker een vast lid van het zorgteam.	1	1	4	6	4	6	1	22	3,590909	2,919126
2. Het CLB-team betreft de betrokken leraren bij het zoeken naar een aanpak voor de zorgleerlingen.	1	1	5	8	3	4	1	22	3,318182	
3. Op onze school oefent het CLB-team een brugfunctie uit tussen de school en buitenschoolse hulpverleningssectoren.	2	0	6	4	5	4	2	21	3,619048	
4. Op onze school levert een CLB-medewerker een actieve bijdrage waar nodig tijdens de leerlingenbesprekingen, klassenraden, ...	1	2	1	3	6	7	3	22	4,090909	
5. Het CLB-team deelt hun ondersteuningsaanbod mee aan de leraren en het zorgteam.	1	2	5	7	5	3	0	22	3,090909	
6. De samenwerking tussen het CLB-team helpt leraren om de ondersteuning van zorgleerlingen beter aan te kunnen.	2	2	9	5	5	0	0	21	2,619048	
7. De samenwerking met het CLB-team helpt de leraren om signalen van problemen bij leerlingen beter te onderkennen.	1	1	9	10	2	0	0	22	2,590909	
8. Het CLB-team helpt leraren op weg bij vragen naar materialen ter ondersteuning van zorgleerlingen.	1	4	5	7	2	2	0	22	2,409091	
9. De ondersteuning door het CLB-team sluit aan bij vragen van de leraren.	1	5	8	4	4	1	0	22	2,454545	
10. Ik voel me voldoende ondersteund door het CLB op vlak van zorg.	2	6	8	4	3	0	0	21	2,190476	
11. Ik ben tevreden over de samenwerking met het CLB op vlak van zorg.	1	6	10	3	3	0	0	22	2,136364	
Samenwerking op niveau van de scholengroep										
1. Op onze school wordt gebouwd aan een extern netwerk met zoco's uit andere scholen van de scholengroep.	7	4	2	5	5	0	0	16	2,6875	2,505357
2. Onze school zet samenwerkingsverbanden rond zorg op met scholen uit de scholengroep.	8	4	3	6	2	0	0	15	2,4	
3. Binnen onze scholengroep wordt het zorgbeleid over de scholen heel gecoördineerd.	9	5	2	3	4	0	0	14	2,428571	
Professionalisering										
1. Onze school stelt werkmateriaal beschikbaar dat bruikbaar is voor de zorgverlening aan leerlingen.	2	1	1	7	4	7	1	21	3,857143	3,484233
2. Op onze school is een toegankelijk documentatiecentrum met voldoende informatie op vlak van zorg.	1	1	5	6	7	3	0	22	3,272727	
3. Op onze school volgen leraren bijscholing op vlak van zorgverlening aan leerlingen.	1	0	2	4	11	5	0	22	3,863636	
4. Op onze school is er een gericht nascholingsbeleid rond zorgthema's.	0	2	2	6	10	4	0	24	3,5	
5. Op onze scholen komen buitenschoolse hulpverleners werk aan de professionalisering van het schoolteam op vlak van zorg.	0	3	5	7	7	1	0	23	2,913043	
6. Op onze school zijn de verplichte bijscholingen en studiedagen relevant voor de dagelijkse praktijk op vlak van zorg.	4	2	3	6	5	3	0	19	3,210526	
7. Onze school organiseert vorming in het kader van zorgverlening.	2	2	7	8	2	2	0	21	2,761905	
8. Onze school verwacht van leraren dat ze hun opgedane kennis uit navormingen met betrekking tot zorg delen met de collega's.	1	0	3	4	4	8	3	22	4,181818	
9. Onze school investeert in nieuwe hulpmiddelen voor detectie en probleemanalyse op vlak van zorg.	3	2	5	6	5	1	1	20	3,05	
10. Op onze school worden leraren systematisch op de hoogte gesteld van de nascholingsinitiatieven inzake zorgverlening.	1	3	3	9	5	1	1	22	3,045455	
11. Op onze school krijgen leraren gemakkelijk toestemming voor het volgen van bijscholing op vlak van zorg.	3	0	1	4	6	8	1	20	4,2	
12. Op onze school sluiten de mogelijkheden voor professionalisering aan bij de noden van de leraren.	1	0	3	4	6	9	0	22	3,954545	

Rol van de zorgverantwoordelijke										
Taken met betrekking tot de ondersteuning van leraren										
Op onze school behoort ... tot het takenpakket van de zorgverantwoordelijke (zoco)	0									
1. leraren te ondersteunen in het formuleren van eigen hulpvragen.	0	4	5	5	5	4	0	23	3	3,412504
2. leraren te ondersteunen in het kiezen van gepaste didactische werkvormen die aansluiten bij de noden van de zorgleerlingen.	0	3	6	4	5	5	0	23	3,130435	
3. leraren te ondersteunen in het kiezen van een gepaste evaluatieprocedure voor het individueel zorgplan van zorgleerlingen.	0	4	5	3	5	6	0	23	3,173913	
4. leraren te ondersteunen in het gedifferentieerd werken.	0	3	6	6	3	5	0	23	3,043478	
5. Leraren te ondersteunen in het omgaan met leerproblemen.	0	3	4	4	3	9	0	23	3,478261	
6. Leraren te ondersteunen in het omgaan met gedragsproblemen.	0	0	4	8	4	7	0	23	3,608696	
7. Leraren te begeleiden in het opvolgen van de afgesproken maatregelen op vlak van zorg.	0	0	3	7	8	5	0	23	3,652174	
8. Leraren te ondersteunen in contacten met ouders.	0	0	2	7	2	11	1	23	4,086957	
9. Zorginitiatieven te coördineren en op te volgen over de leerjaren heen.	1	2	2	4	4	9	1	22	3,863636	
10. Startende leraren te informeren over de zorgvisie en het zorgbeleid op school.	1	2	7	3	4	6	0	22	3,227273	
11. Vernieuwingsprojecten rond zorg te initiëren en te coördineren.	1	2	6	4	4	6	0	22	3,272727	
Taken met betrekking tot de ondersteuning van leerlingen										
Op onze school behoort ... tot het takenpakket van de zorgverantwoordelijke (zoco)										
1. Leerlingen te screenen of te testen wanneer ze aankomen op school.	1	6	3	5	4	1	3	22	3	3,592076
2. Het gedrag van leerlingen te observeren in functie van een concrete hulpvraag.	2	4	2	8	2	3	2	21	3,190476	
3. Individuele leertrajecten uit te werken voor zorgleerlingen.	2	2	4	4	4	6	1	21	3,52381	
4. Basisvaardigheden te trainen bij zorgleerlingen.	6	0	8	4	2	3	0	17	3	
5. Voorinstructies of extra uitleg te geven aan zorgleerlingen.	5	2	2	1	8	3	2	18	3,777778	
6. Aan bincklas of buitenklas differentiatie te doen met individuele of groepjes zorgleerlingen.	2	2	3	1	7	4	4	21	3,952381	
7. Voor individuele remediatie te zorgen voor zorgleerlingen.	3	3	0	4	6	4	3	20	3,85	
8. Individuele begeleiding te geven aan zorgleerlingen met leerproblemen.	3	3	3	1	6	4	3	20	3,7	
9. Individuele begeleiding te geven aan zorgleerlingen met gedragsproblemen.	4	2	2	4	7	3	1	19	3,526316	
10. Aanspreekpunt te zijn voor leerlingen.	3	1	2	3	1	8	5	20	4,4	
Taken met betrekking samenwerking met ouders										
Op onze school behoort ... tot het takenpakket van de zorgverantwoordelijke (zoco)										
1. Gesprekken met ouders te organiseren en uitvoeren.	1	0	0	3	3	8	8	22	4,954545	4,954545
2. Conclusies uit een schoolonderzoek mee te delen aan de ouders van zorgleerlingen.	1	0	0	2	5	9	6	22	4,863636	
3. Gesprekken te voeren met ouders rond de opstelling en uitvoering van een individueel zorgplan.	1	0	0	2	5	8	7	22	4,909091	
4. Aanspreekpunt te zijn voor ouders.	1	0	0	1	4	9	8	22	5,090909	
Taken met betrekking samenwerking met externen										
Op onze school behoort ... tot het takenpakket van de zorgverantwoordelijke (zoco)										
1. Een brugfunctie uit te oefenen tussen leraren en CLB.	0	0	0	3	4	11	5	23	4,782609	4,558742
2. Een brugfunctie uit te oefenen tussen leraren en externen.	0	0	3	2	3	10	5	23	4,521739	
3. De schoolinterne zorgverlening en externen op elkaar af te stemmen.	4	0	4	1	4	8	2	19	4,157895	
4. Doorverwijzingen naar het buitengewoon onderwijs te begeleiden.	1	0	1	2	5	7	7	22	4,772727	
Tevredenheid over de ondersteuning door de zorgverantwoordelijken										
1. Ik vind dat op onze school de zoco's leraren voldoende ondersteunen.	0	4	6	5	7	1	0	23	2,782609	3,365217
2. Ik vind dat op onze school de zoco's leerlingen voldoende ondersteunen.	0	2	5	5	6	5	0	23	3,304348	
3. Ik vind dat op onze school de zoco's ouders voldoende ondersteunen.	0	1	3	6	5	7	1	23	3,73913	
4. Ik vind dat op onze school de zoco's relaties met derden voldoende onderhouden.	0	1	1	4	9	7	1	23	4	
5. Ik voel me voldoende ondersteund door de zoco.	0	3	5	5	9	1	0	23	3	
Tevredenheid met het zorgbeleid										

Bijlage D: SWOT-analyse

STERKTES Waar zijn we goed in? Wat loopt goed?	ZWAKTES Waar zijn we niet goed in? Wat werkt niet? Wat kan er beter? Waar zitten onze zwakke plekken als team?
KANSEN Welke kansen zien wij door de externe ontwikkelingen?	BEDREIGINGEN Welke bedreigingen zien we voor ons in de ontwikkelingen in de markt/politiek? Zijn er wijzigingen in onze omgeving die, als we niets doen, kunnen leiden tot een serieuze bedreiging voor ons.

Sterktes

1. Wanneer er een gesprek is tussen ouders en zoco verloopt dit positief
2. Schrijfdans wordt goed gegeven.
3. Hulp ondersteuners op de klasvloer is goed
4. Ze bieden zelf ook materiaal aan
5. Denken mee over activiteiten rond problemen van zorgleerlingen
6. Begeleiding schrijfdans
7. overleg met ouders samen met KT
8. gesprekken met zoco, ouders en CLB
9. zoco neemt het woord tijdens moeilijke oudergesprekken
10. zorgleerkracht neemt de zorgkinderen mee naar haar lokaal
11. zorgleerkracht helpt SOS-fiche in te vullen
12. voldoende overleg tussen zoco en KT
13. zorgleerkracht in de klas is nuttig
14. schrijfdans
15. Gesprekken met ouders
16. Afname toetsen
17. Hulp bij groepswerk
18. Schrijfdans
19. Overlegmoment
20. Zoekt mee naar oplossingen in de klas
21. Ik voel me gesteund in gesprekken met ouders
22. Interactief voorlezen
23. Hulp bij oudergesprekken
24. Vooral bij oudergesprekken voel ik me ondersteund
25. Extra hulp door een zorgleerkracht
26. Schrijfdans
27. Materialen voor hoogbegaafden
28. Hulp door de zorgleerkracht.
29. Overleg met de ouders.

Zwaktes

1. Ik voel me niet ondersteund door de zoco: vraagt nooit naar mijn welbevinden.
2. Bij problemen met een kleuter krijg ik een bundel toegestopt en moet ik er mijn plan mee trekken.
3. aanwezigheid smartphone tijdens een overleg.
4. sommige ondersteuners hebben veel vrije tijd terwijl ze voortdurend zouden kunnen ondersteunen of helpen met dagelijkse bezigheden.
5. Ondersteuners hebben altijd hun vrije uren, ze moeten nooit overleggen en hun vrij uur valt nooit weg door afwezigheid van een lk
6. Mijn mening over bepaalde visies/zorgaspecten wordt nooit gevraagd: geen dialoog mogelijk
7. Kan een ondersteuner ook eens een klassikale activiteit geven zodat ik de klas kan observeren?
8. Veel gepraat maar weinig ondersteuning, tips wat je kan doen maar komt vaak terug op beloningsstelsel
9. Graag inspraak over studiedagen
10. Zorgleerkrachten mogen hun administratie tijdens de schooluren doen, leerkrachten doen dit na de uren.
11. Zorgleerkrachten inzetten tijdens overgangsmomenten ipv rond te wandelen en overal een praatje te doen.
12. MDO's: sneller tot een betere hulp komen ipv volgen het op
13. veel bla bla, weinig boem boem
14. meer observaties => hoe tips geven als je de kinderen niet bezig ziet
15. Echte tips geven om een bepaald probleem op te lossen
16. Zorguren meer besteden aan echt in de klas komen en geen papierwerk of materiaal maken tijdens de uren, lkn doen dit ook thuis
17. Geen inspraak rond navormingen
18. Ik voel geen hulp in de klas
19. noden van de lkn vragen en opvolgen, elke klas is anders, elk schooljaar is anders
20. zorg is onvoldoende ondersteunend voor leerkrachten op de klasvloer
21. na aangeven van problemen erkennen ze dit maar moet de leraar vaak zelf een oplossing uitdenken.
22. Ik heb de zorgleerkracht amper gezien dit schooljaar
23. Administratie is tijdens de lesuren ondanks dat er steeds klas zijn die hulp kunnen gebruiken bv. bij het aandoen van de jassen.
24. Wat doet een zoco eigenlijk?
25. Weinig hulp van de zoco
26. Sneller hulp brengen
27. Waarom zijn er 2 zoco's nodig?
28. Kinderen moeten lang wachten op ondersteuning
29. CLB

Bedreigingen

1. Administratie => SOS-fiche
2. SOS-fiches overroepen => veel werk
3. In sommige klassen lijkt het alsof de zorgleerkracht 'gebruikt' wordt
4. Meldingsfiche
5. lkn met zorg blijven vaak lkn met zorg ook al worden ze intensief begeleid
6. zorgleerkrachten moeten te vaak worden ingezet om te vervangen

7. CLB is gewijzigd
8. Administratieve rompslomp
9. Paperassenwerk
10. SOS-fiche invullen
11. Veel te veel administratie
12. Meer op de klasvloer, minder papierwerk
13. SOS-fiches
14. Meldingsfiches
15. Ondersteuningsnetwerk
16. CLB
17. Tijd op LVS
18. Meldingsfiche
19. Ik begrijp de fiches niet
20. Ondersteuningsnetwerk
21. Gon is ondersteuning geworden
22. CLB
23. SOS-fiche
24. Invullen van een meldingsfiche om CLB-hulp te ontvangen
25. Meldingsfiche
26. Leerlingvolgsysteem is onduidelijk
27. LVS
28. Te veel administratie
29. Te veel met de PC

Kansen

1. De zoco of komt nooit in de klas, kent mijn kleuters niet, ..
2. Kennen de kinderen alleen maar van wat op papier staat
3. Meer hulp bij uitwerken zorgmaterialen
4. Zorgoverleg met zoco, KT en zorgleerkracht
5. Komen niet in de klas om te observeren en nuttige tips te geven.
6. Wat doet een zoco eigenlijk?
7. Er zijn veel gesprekken over de lln van de klas maar de zoco komt niet langs om te kijken hoe het werkt in de klas
8. Meer hulp in mijn klas
9. Observeren van moeilijk gedrag
10. Kan de zorgleerkracht ook betrokken worden in het zorgoverleg
11. Meer komen kijken naar mijn kinderen met moeilijk gedrag
12. Hulp in mijn klas, hoe kan je een verslag maken zonder het kind te kennen.
13. Wat gebeurt er in het zorglokaal?
14. Meer ondersteuning in de klas
15. Te weinig hulp in mijn klas.
16. Mijn zorgkindjes worden nooit geobserveerd, hoe kan je dan zorg verschaffen?
17. Meer observatie.
18. Zorgleerkracht betrekken in het zorgoverleg want zij moet met de kinderen werken.
19. Meer overleg ook met zorgleerkracht
20. Hulp in mijn klas.
21. Meer zorg in mijn klas.
22. Hulp bij het ontwikkelen van materialen.
23. Aanreiken van hulpmiddelen.

- 24. Te weinig overleg tussen zorgleerkracht en klastitularis
- 25. Meer observeren in de klas bij moeilijk gedrag van kinderen
- 26. Meer zorg in de klas
- 27. Zoco nooit op de klasvloer
- 28. Waarom komt de zoco zelden kijken naar mijn kids?
- 29. Ik wil graag meer zorg in mijn klas

Bijlage E: Casusbespreking

Leerling 1: jongen, 5de leerjaar

Hij werd reeds in de kleuterklas als zwak omschreven. Tekenen, rangschikken, knippen, plakken en puzzelen gaan hier moeilijk. Op fijne motoriek valt hij uit. Er wordt gekozen om verhoogde zorg in te zetten op schrijfpatronen, knippen, serieren en classificeren. Hij maakt een lichte vooruitgang maar blijft toch achterop de klas. Zelfstandig starten aan een opdracht lukt niet, hij vraagt constant negatieve aandacht. De ouders worden steeds betrokken bij het individueel zorgplan. In het 1ste leerjaar starten de eerste gesprekken met CLB. Er wordt hulp ingeroepen van kiné, logo en psycholoog. Er wordt geopperd dat hij hoog sensitief is en eerder aan ontwikkelingsdysfasie lijdt. Dit is nooit officieel vastgesteld. Er wordt wel aangegeven om hem verder te laten testen, voorlopig houden de ouders de boot af.

Beschrijving maatregelen	
Uitbreiding van zorg	- Reeds 2 jaar logo gevolgd. Zal opnieuw starten met logo - Gesprek ouders – CLB i.f.v. verder onderzoek
<i>Wie helpt hierbij? Wat wordt door een externe gedaan?</i>	
Verhoogde zorg	- Remediëring op maat voor wiskunde en spelling (kan digitaal en op papier) - 2de kans voor spelling - Teksten begrijpend lezen gaan op voorhand mee naar huis. - SOS-ondersteuning in de klas (indien er niet vervangen dient te worden)
<i>Welke extra ondersteuning krijgt dit kind? (SOS, leesgroep, ...)</i>	
Brede zorg	- Sleutelwoorden in de vraagstelling wordt in BOLD gedrukt - Mag tafelkaart gebruiken - Mag strategiekaarten gebruiken - Bij iedere wiskundeles wordt de aangeboden strategie uit het neuze-neuzeboekje gekopieerd en bij de les gekleefd - Handig rekenen wordt in fluo aangeduid - Verlengde instructie - 'Weer'-oefeningen (basis) voor spelling - Toetsen worden overlopen en er mag verduidelijking gevraagd worden - Voldoende tijd om taken en toetsen af te ronden
<i>Wat doe ik voor iedereen?</i>	

Leerling 2: jongen, 2de kleuterklas

Hij is pas gestart op school in de eerste kleuterklas. Hij kon daar moeilijk stilzitten, spreekt geen Nederlands, niet zelfstandig en niet zindelijk. Hij valt al snel op door het grote verschil in kunnen met de andere leerlingen in de klas. Er wordt zindelijkheidstraining voorgesteld en de tas rond zindelijkheid wordt meegegeven. De ouders zien het probleem niet en werken hier niet mee. Het eerste jaar is er niet ingezet op verhoogde zorg. Tijdens een zorgoverleg met de klastitularis worden onderstaande afspraken gemaakt. Aangezien de problemen aanhouden in de tweede kleuterklas en hij nu ook andere kinderen pijn doet, zich verstopt in alle hoekjes van de klas en nog steeds een middagdutje doet zal hij besproken worden met het CLB. Er zijn enkele sessies zorg geweest maar niet rond de aangemelde problematiek.

	Beschrijving maatregelen
Uitbreiding van zorg <i>Wie helpt hierbij? Wat wordt door een externe gedaan?</i>	- Aangemeld bij CLB nog geen actie ondernomen
Verhoogde zorg <i>Welke extra ondersteuning krijgt dit kind? (SOS, leesgroep, ...)</i>	- 3X extra zorg gehad - o Fijne motoriek - o Getal beeld - o begrippen
Brede zorg <i>Wat doe ik voor iedereen?</i>	- Regelmatig naar het toilet gaan - Taalaanbod verhogen - Negeren van slecht gedrag

Leerling 3: jongen, 2de leerjaar

Deze jongen is pas begin dit schooljaar bij ons gestart. Na telefonisch contact met de vorige school blijkt hij reeds over een enorme rugzak te beschikt en ze de zorg rond hem niet aankonden. De opstart in onze school verliep moeilijk: weinig concentratie, wiebelen, problemen met routines en lijkt niet te begrijpen wat de juf zegt. Ook het klassikaal tempo kan hij heel moeilijk volgen. Hij kan soms ineens heel luid spreken dit zonder boos te zijn. Hij lijkt zich goed te voelen in de klas er worden knuffels aan de juf gegeven. De juf merkt dat taal en begrip en aandacht zorgen voor problemen. Er wordt al gedifferentieerd op hoeveelheid oefeningen. Op sociaal vlak loopt het soms wat moeilijk aangezien er sterke karakters in de groep zijn. Er is reeds twee jaar geïnvesteerd in logopedie maar dit moet nu stoppen. Mama zegt dat het wel iets uithaalt, maar er blijft wel hardnekkigheid. Mama is bereid om stappen te ondernemen voor verdere testing. Het CLB gaat dit na.

Beschrijving maatregelen

Uitbreiding van zorg

Wie helpt hierbij? Wat wordt door een externe gedaan?

- Verslag opgesteld door CLB
- Externe hulp van het ondersteuningsnetwerk
 - o 1 x per week individueel werken
 - o Kwartier individueel lezen
 - o Werken rond sociaal-emotionele vaardigheden
 - o Beloningsfilmpje/spelletje
 - o Oefenen met koptelefoon

Verhoogde zorg

Welke extra ondersteuning krijgt dit kind? (SOS, leesgroep, ...)

- Differentiëren: aantal oefeningen verminderen indien mogelijk
- Inoefenen van sociale vaardigheden, vb. Time-out
- Extra oefenen met zorgjuf: rekenen, taal, ...
- Picto's om taak te verduidelijken

Brede zorg

Wat doe ik voor iedereen?

- Taal stimuleren
- Concentratie stimuleren => volhouden van taakspanning
- Extra oefenen op technisch lezen
- Uurrooster goed overdenken om overbevraging te voorkomen
- samen klasregels opstellen
- dagverloop duidelijk ophangen
- vooraan plaatsen, weg van prikkels
- opdrachten meermaals uitleggen

Leerling 4: jongen, 3de kleuterklas

Deze jongen is gestart in de instapklas waar hij snel opviel door zijn gekke geluidjes. Hij praat in geen enkele taal. De juf maakt zich zorgen of er geen oogproblemen zijn. Hij doet zelden wat de juf vraagt. Zijn zelfredzaamheid is beperkt en hij is niet zindelijk. Hij gooit zich dagelijks op de grond en maakt een scene. In de tweede kleuterklas loopt en roept hij door de klas. De eerste woordjes worden hier pas gevormd. Hij valt ook uit op fijne motoriek. Dit betert pas na het krijgen van een bril. In de derde kleuterklas blijkt uit de gestandaardiseerde testen dat hij onvoldoende taalvaardig is. Er wordt aan het CLB gevraagd hoe ze hier mee verder moeten als hij naar het 1ste leerjaar gaat.

Beschrijving maatregelen

Uitbreiding van zorg

*Wie helpt
hierbij? Wat
wordt door
een externe
gedaan?*

Verhoogde zorg

*Welke extra
ondersteuning
krijgt dit kind?
(SOS,
leesgroep, ...)*

Brede zorg

*Wat doe ik
voor
iedereen?*

- Rode en groene picto's voor gedragsregulatie
- Extra interactief voorlezen
- Zorg in de klas vaak in groep rond wiskunde

- Taal stimuleren
- Opdrachten meermaals uitleggen
- Zindelijkheid stimuleren
- Symbolen voor jas, boekentas, opruimen

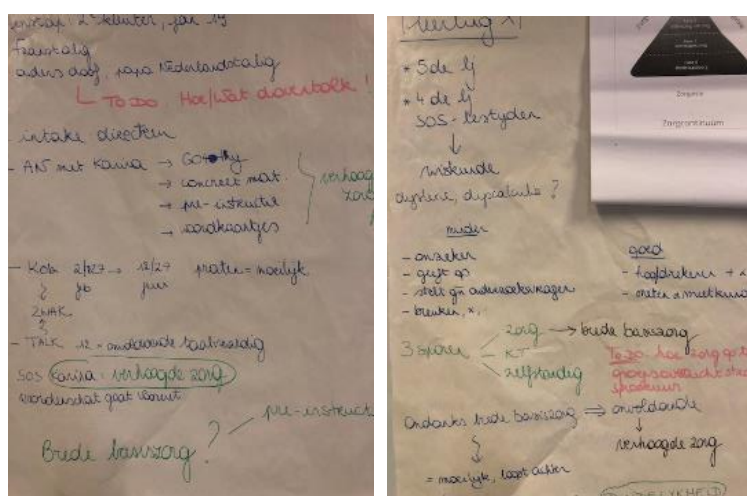
Bijlage F: Kort reflectieverslag casusbespreking

Aanwezigen: ikzelf, mijn coördinerend directeur (CODI) en de pedagogische begeleidingsdienst (PBD)

Met dit reflectiegesprek kijk ik terug op mijn handelen na de casusbespreking waarin we de verschillende stappen van het zorgcontinuüm willen terugvinden.

Fase 1= handelen/ervaring

Ik heb het zorgteam zelf casussen laten aanreiken => terwijl het team de leerling besprak noteer ik kort op een flip-over de samenvatting van het gesprek. In kleur geef ik de fasen van het zorgcontinuüm weer.

Fase 2 = Terugblikken op het handelen

Het was goed dat je de zorgleerkrachten zelf de casussen hebt laten aangeven zo voelen ze zich meer betrokken bij het overleg. Je hebt duidelijk de verschillende stappen genoteerd en ook de fasen binnen het zorgcontinuüm staan op de juiste plek. Wat valt je op?

Vaak gaan we over naar verhoogde zorg of uitbreiding van zorg zonder de brede basiszorg uit te breiden of in overleg te gaan met het zorgteam. Het zijn afspraken in de wandelgang die vaak niet gesteund zijn op gestandaardiseerde testen of observaties.

Het is belangrijk om de leerkrachten te versterken in de brede basiszorg door de expertise van de zorgleerkracht die in de klassen komt!

Fase 3 = Bewust worden van essentiële aspecten

Neem je leerlingvolgsysteem is onder de loop, worden de verschillende acties goed genoteerd? Is er een evaluatie van de genomen acties?

Ik denk het niet=> TO DO: effectbepaling van acties in LVS

Fase 4 = Alternatieven ontwikkelen voor aanpak en daaruit kiezen

Ik zal samen met het zorgteam bekijken hoe we de leerkrachten kunnen ondersteunen op de klasvloer en hiernaast het LVS herstructureren dat we per fase van het zorgcontinuüm de genomen acties noteren met een plaats voor evaluatie.

Bijlage G: Rol van de zorgcoördinator - antwoorden zoco 1

De zorgcoördinator houdt zich, in samenwerking met de directeur (en eventueel andere direct betrokkenen), bezig met de ontwikkeling van de school door:

- vormgeven van beleid (ontwikkelen, uitvoeren en evalueren);
- aansturen van veranderingen;
- begeleiden en coachen van leerkrachten;
- verspreiden van actuele informatie en kennis in de school;
- begeleiden van het team;
- bewaken en bevorderen van de kwaliteit van de opbrengsten.

In onderstaande checklist zijn taken op school- en groepsniveau uitgewerkt, geordend naar de verschillende fasen van de PDCA-cyclus: plan – do – check – act.

Aan de hand van aandachtspunten kan worden nagegaan in welke mate taken op school worden uitgevoerd (met behulp van een 5-puntschaal) en of er actie nodig is, op korte of langere termijn. Een deel van de acties vindt plaats op initiatief van de zorgcoördinator en een deel in samenwerking met de directie. Een mogelijke werkwijze is de checklist, of een deel daarvan, samen met de directie en eventueel andere betrokkenen zoals taalcoördinator, rekencoördinator, enz., door te nemen, na te gaan welke aspecten aandacht vragen en af te spreken wie daarin initiatief neemt.

Activiteiten op school- en groepsniveau

Plan	Verantwoor- delijkheid van	++	+	+/-	-	--	Vraagt actie op korte termijn.	Vraagt actie op lange termijn.
Doelen formuleren en een plan maken om de doelen te realiseren								
Inplannen van begeleiding van leerkrachten op de werkvloer (klassenbezoeken en nabespreking).	Zoco			X				
Formuleren of aanscherpen van leerlingendoelen (SMART) op groepsniveau (binnen het kader dat op bovenschoolse niveau is afgesproken).	Zoco			x				
Actualiseren van het leerlingvolgsysteem: kunnen de gewenste leerlingengegevens geregistreerd worden?	Zoco	x						
Formuleren van doelen (SMART) voor leerkrachten met betrekking tot de uitvoering van effectief onderwijs: tijd, aanbod, instructie, differentiatie en monitoring (binnen het kader dat op bovenschoolse niveau is afgesproken).	Zoco				x		x	

Deelname aan bovenschoolse georganiseerde scholing- en netwerkbijeenkomsten.	scholengroep		x					
Inplannen van teamvergaderingen waar gesproken wordt over de uitvoering van effectief onderwijs in de groepen.	Directie				x			x
Inplannen van teamvergaderingen waar gesproken wordt over leerlingresultaten en de consequenties voor de inrichting van het onderwijs in de groepen.	Directie/zoco			x				
Ontwikkelen/aanscherpen van een school specifiek verbeterplan: vastleggen van doelen en werkwijze	directie			x			x	
Leerkrachten adviseren en begeleiden bij het opstellen en uitvoeren van groeps- en handelingsplannen.	zoco			x				
Vastleggen (borgen) van doelen en werkwijzen in schooldocumenten.	directie					x	x	
DO: Uitvoeren van het plan en resultaten meten.	Verantwoordelijkheid van	++	+	+/-	-	--	Vraagt actie op korte termijn.	Vraagt actie op lange termijn.
Coördinatie van de toetsafname (door wie en welke toetsen) volgens de toetskalender.	Zoco/ zorgik	x						
Expertise binnen de school brengen: • literatuur bijhouden • communiceren van relevante informatie • contacten met externe deskundigen om op de hoogte te blijven van recente ontwikkelingen • desgewenst bijeenkomsten met externe deskundigen organiseren om het team te informeren over recente ontwikkelingen	Directie Zoco		x					
Monitoring en ondersteuning van de uitvoering van de afgesproken werkwijze: • stimuleren en begeleiden van leerkrachten bij het uitvoeren van effectief onderwijs.	zoco		x					

• stimuleren en begeleiden van leerkrachten bij het toepassen van belangrijke didactische principes. • uitvoeren van klassenconsultaties ter ondersteuning en verbetering van de leerkrachtvaardigheden (bij alle leerkrachten, minimaal 2 x per jaar). • feedbackgesprekken voeren met de leerkracht naar aanleiding van de klassenconsultaties. • coaching van leerkrachten waar nodig om hun onderwijs te optimaliseren.								
Zo nodig tijdens de uitvoering doelen en werkwijze (afspraken, procedures en protocollen) aanscherpen.	Zoco		x					
Organiseren en bewaken van deelname van het team aan bovenschoolse scholings- en netwerkbijeenkomsten.	Directie			x				
Vorbereiden en uitvoeren van teamvergaderingen waarin gesproken wordt over leerlingenresultaten en de consequenties voor de inrichting van het onderwijs in de groepen.	Zoco/directie		x					
Vorbereiden en uitvoeren van teamvergaderingen waarin gesproken wordt over de uitvoering van effectief onderwijs.	Zoco/directie				x			x
Individuele gesprekken voeren met leerkrachten.	Zoco	x						
Intervisiegesprekken voeren met meerdere leerkrachten.	Directie			x				
Coaching van individuele leerkrachten.	Zoco		x					
Check: Analyse en verklaring van resultaten.	Verantwoordelijkheid van	++	+	+/-	-	--	Vraagt actie op korte termijn.	Vraagt actie op lange termijn.
Check van de leerlingenresultaten: • Overzicht: gegevens van de groepen weergeven in tabellen en grafieken. • Analyse/trendanalyse	Zoco	x						

Verklaring van de resultaten: Waar ligt dat aan? Hoe komt dat? Hoe is dat te verklaren?								
Check van de uitvoering van effectief onderwijs: Beoordeling van de uitvoering van de afgesproken werkwijze samen met de schoolleider: worden de doelen gehaald?	Zoco			x				
Act: Vaststellen welke acties en interventies nodig zijn om de resultaten te verbeteren en de doelen te bereiken.	Verantwoordelijkheid van	++	+	+/-	-	--	Vraagt actie op korte termijn.	Vraagt actie op lange termijn.
Leerkrachten zo nodig adviseren en begeleiden bij het opstellen van het groepsplan en individuele handelingsplannen.	Zoco		x					
Stimuleren dat groepsplannen gemaakt worden en de kwaliteit ervan voldoende is.	Zoco		x					
Nagaan of op de weekroosters van de groepen voldoende tijd voor taal/lezen, rekenen/wiskunde is opgenomen.	Zoco/directie				x			
Nagaan of de (methodische) middelen en materialen voor iedere groep compleet zijn.	Klasleerkracht					x	x	

Bijlage H: Rol van de zorgcoördinator - antwoorden zoco 2

De zorgcoördinator houdt zich, in samenwerking met de directeur (en eventueel andere direct betrokkenen), bezig met de ontwikkeling van de school door:

- vormgeven van beleid (ontwikkelen, uitvoeren en evalueren);
- aansturen van veranderingen;
- begeleiden en coachen van leerkrachten;
- verspreiden van actuele informatie en kennis in de school;
- begeleiden van het team;
- bewaken en bevorderen van de kwaliteit van de opbrengsten.

In onderstaande checklist zijn taken op school- en groepsniveau uitgewerkt, geordend naar de verschillende fasen van de PDCA-cyclus: plan – do – check – act.

Aan de hand van aandachtspunten kan worden nagegaan in welke mate taken op school worden uitgevoerd (met behulp van een 5-puntschaal) en of er actie nodig is, op korte of langere termijn. Een deel van de acties vindt plaats op initiatief van de zorgcoördinator en een deel in samenwerking met de directie. Een mogelijke werkwijze is de checklist, of een deel daarvan, samen met de directie en eventueel andere betrokkenen zoals taalcoördinator, rekencoördinator, enz., door te nemen, na te gaan welke aspecten aandacht vragen en af te spreken wie daarin initiatief neemt.

Activiteiten op school- en groepsniveau

Plan	Verantwoorde-lijkheid van	++	+	+/-	-	--	Vraagt actie op korte termijn.	Vraagt actie op lange termijn.
Doelen formuleren en een plan maken om de doelen te realiseren								
Inplannen van begeleiding van leerkrachten op de werkvloer (klassenbezoeken en nabespreking).	Zoco		x					
Formuleren of aanscherpen van leerlingendoelen (SMART) op groepsniveau (binnen het kader dat op bovenschoolse niveau is afgesproken).	Zoco		x					
Actualiseren van het leerlingvolgsysteem: kunnen de gewenste leerlingengegevens geregistreerd worden?	Zoco	x						
Formuleren van doelen (SMART) voor leerkrachten met betrekking tot de uitvoering van effectief onderwijs: tijd, aanbod, instructie, differentiatie en monitoring (binnen het kader dat op bovenschoolse niveau is afgesproken).	Zoco				x		x	
Deelname aan bovenschoolse georganiseerde scholing- en netwerkbijeenkomsten.	scholengroep	x						

Inplannen van teamvergaderingen waar gesproken wordt over de uitvoering van effectief onderwijs in de groepen.	Directie				x			x
Inplannen van teamvergaderingen waar gesproken wordt over leerlingresultaten en de consequenties voor de inrichting van het onderwijs in de groepen.	Directie/zoco		x					
Ontwikkelen/aanscherpen van een school specifiek verbeterplan: vastleggen van doelen en werkwijze	directie			x			x	
Leerkrachten adviseren en begeleiden bij het opstellen en uitvoeren van groeps- en handelingsplannen.	zoco			x				
Vastleggen (borgen) van doelen en werkwijzen in schooldocumenten.	directie					x	x	
DO: Uitvoeren van het plan en resultaten meten.	Verantwoordelijkheid van	++	+	+/-	-	--	Vraagt actie op korte termijn.	Vraagt actie op lange termijn.
Coördinatie van de toetsafname (door wie en welke toetsen) volgens de toetskalender.	Zoco/ zorgk		x					
Expertise binnen de school brengen: • literatuur bijhouden • communiceren van relevante informatie • contacten met externe deskundigen om op de hoogte te blijven van recente ontwikkelingen • desgewenst bijeenkomsten met externe deskundigen organiseren om het team te informeren over recente ontwikkelingen	Directie Zoco		x					
Monitoring en ondersteuning van de uitvoering van de afgesproken werkwijze: • stimuleren en begeleiden van leerkrachten bij het uitvoeren van effectief onderwijs. • stimuleren en begeleiden van leerkrachten bij het toepassen	zoco	x						

van belangrijke didactische principes. • uitvoeren van klassenconsultaties ter ondersteuning en verbetering van de leerkrachtvaardigheden (bij alle leerkrachten, minimaal 2 x per jaar). • feedbackgesprekken voeren met de leerkracht naar aanleiding van de klassenconsultaties. • coaching van leerkrachten waar nodig om hun onderwijs te optimaliseren.								
Zo nodig tijdens de uitvoering doelen en werkwijze (afspraken, procedures en protocollen) aanscherpen.	Zoco		x					
Organiseren en bewaken van deelname van het team aan bovenschoolse scholings- en netwerkbijeenkomsten.	Directie			x				
Vorbereiden en uitvoeren van teamvergaderingen waarin gesproken wordt over leerling resultaten en de consequenties voor de inrichting van het onderwijs in de groepen.	Zoco/directie		x					
Vorbereiden en uitvoeren van teamvergaderingen waarin gesproken wordt over de uitvoering van effectief onderwijs.	Zoco/directie				x			x
Individuele gesprekken voeren met leerkrachten.	Zoco	x						
Intervisiegesprekken voeren met meerdere leerkrachten.	Directie			x				
Coaching van individuele leerkrachten.	Zoco		x					
Check: Analyse en verklaring van resultaten.	Verantwoordelijkheid van	++	+	+/-	-	--	Vraagt actie op korte termijn.	Vraagt actie op lange termijn.
Check van de leerlingenresultaten: • Overzicht: gegevens van de groepen weergeven in tabellen en grafieken. • Analyse/trendanalyse • Verklaring van de resultaten:	Zoco	x						

Waar ligt dat aan? Hoe komt dat? Hoe is dat te verklaren?								
Check van de uitvoering van effectief onderwijs: Beoordeling van de uitvoering van de afgesproken werkwijze samen met de schoolleider: worden de doelen gehaald?	Zoco			x				
Act: Vaststellen welke acties en interventies nodig zijn om de resultaten te verbeteren en de doelen te bereiken.	Verantwoordelijkheid van	++	+	+/-	-	--	Vraagt actie op korte termijn.	Vraagt actie op lange termijn.
Leerkrachten zo nodig adviseren en begeleiden bij het opstellen van het groepsplan en individuele handelingsplannen.	Zoco	x						
Stimuleren dat groepsplannen gemaakt worden en de kwaliteit ervan voldoende is.	Zoco	x						
Nagaan of op de weekroosters van de groepen voldoende tijd voor taal/lezen, rekenen/wiskunde is opgenomen.	Zoco/directie			x				
Nagaan of de (methodische) middelen en materialen voor iedere groep compleet zijn.	Klasleerkracht					x		x

Bijlage I: Oplossingsgericht gesprek met de zoco's

Hallo X en Y (respectievelijk de namen van de zoco's). Vandaag zitten we samen om te bekijken welke taken en rollen jullie als zoco kunnen opnemen. Jullie hebben als voorbereiding de kwaliteitskaart van de interne begeleider bij opbrengstgericht werken ingevuld? Hoe ging dit?

X: Ik vond sommige vragen nogal moeilijk maar ik heb zo waarheidsgetrouw mogelijk de kaart ingevuld.

Y: ik sluit me hierbij aan.

Wat vonden jullie hier zo moeilijk aan?

X: Het was soms confronterend en het leek alsof ik mijn job niet goed doe.

Jullie expertise komt tijdens elk zorgoverleg naar voren oog op de externe netwerken hoor ik positieve feedback. Je moet je echt geen zorgen maken. Met dit gesprek willen we je functiebeschrijving duidelijk opstellen met de pluspunten en ook de zaken waar we extra aandacht aan moeten schenken.

Y: Het leek me al eerder een functioneringsgesprek, ik ben wel gerustgesteld.

Als ik jullie voorbereiding bekijk zie ik dat jullie allebei aangeven dat het registeren van de leerlingen gegevens heel goed zit, klopt dit?

X: In het registeren kruipt heel wat tijd.

Ik merk op dat je bondig alle gegevens beschrijft en ook de hulpvraag van de leerkracht komt telkens goed naar voren.

Y: Dankjewel, maar het leerlingvolgsysteem is nogal log en onduidelijk.

Hoe zou het **leerlingvolgsysteem** er dan volgens jou moeten uitzien?

*Y: Een **duidelijke onderverdeling in de verschillende fasen binnen het zorgcontinuüm.***

Wat heb je daar voor nodig?

X: Eigenlijk gewoon jouw toestemming om het LVS te mogen aanpassen.

Het is misschien best dat we bekijken welke noden er zijn en het eerst samen uittekenen. Wat denken jullie?

X: Daar heb ik wel zin in, dat gaat ons duidelijkheid geven en een boost om onze leerlingenbegeleiding beter te kunnen registeren.

Hebben jullie zelf al opgemerkt dat de doelen van jullie acties vaak ontbreken.

Y: We noteren toch wat we doen?

Ja dat staat inderdaad genoteerd maar ik zie vaak niet waarom we dit doen?

Y: de doelen ontbreken

Evalueren jullie ook de acties?

X: Vaak zit er te veel tijd tussen de overlegmomenten dat het evalueren weinig zin heeft.

Hoe kunnen we deze evaluatie toch inbouwen?

Y: Misschien is een overleg met de zorgleerkracht wel handig?

Gebeurt dit nu niet?

X: heel informeel, in de wandelgangen, tijdens de middagpauze.

Hoe kunnen we de zorgleerkracht meer betrekken bij de zorg?

Y: We kunnen er voor zorgen dat zij kan aansluiten bij de zorgoverlegmoment.

X: zo is er wel minder tijd voor zorg in de klas?

Heb je nu zicht op wat de zorgleerkracht doet?

X: neen...(zucht)

Y: Met de zorgleerkracht van de lagere school zitten we samen op één bureau en is er veel overleg. Bij de kleuters hebben we er geen zicht op.

Is het nodig om samen op één bureau te zitten?

X: Eigenlijk niet, een overleg om af te stemmen is voldoende.

Als we dan naar andere taken kijken kan ik de coördinatie van toetsen, gesprekken en coaching van leerkrachten en deelname aan netwerkoevereenkomsten terugvinden.

X: Daar kruipt heel wat tijd in. Soms weten we niet waaraan eerst te beginnen.

Wat zou je hierin kunnen ondersteunen?

X: Afgebakende opdrachten, agenda-beheer, ...

Is een gestructureerde agenda met vaste overlegmomenten, vaste momenten voor ouders om te bellen, enz. een optie?

Y: Dat zou inderdaad heel handig zijn maar hoe beginnen we hieraan?

Daar zullen we eens een apart overlegmoment voor inplannen 😊

X: perfect!

Als we naar de functiebeschrijving van een zoco gaan kijken kunnen we volgende zaken terugvinden:

- Coördineren van zorginitiatieven op schoolniveau
- Collegiaal coachen en ondersteunen van het handelen van leerkrachten
- Coördineren en ondersteunen van leerlingenbegeleiding

Waar scoor je jezelf het best en waar heb je nog hulp nodig?

X: Bij het coördineren scoor ik mezelf hoog bij aanspreekpunt rond zorg te zijn. Het inplannen en bewaken van overlegmomenten is dan weer wat minder.

Y: We proberen de leerkrachten te ondersteunen met tips maar een evaluatie van de genomen acties doen we nog te weinig.

Stel dat er nu één ding is dat je aan de leerlingenbegeleiding zou mogen veranderen, wat zou dit dan zijn?

X: Overleg met zorgleerkracht

Y: Duidelijk takenpakket, wie doet wat en wanneer

Als je jezelf mag inschalen op een schaal van 1 tot 10. Hoe scoor je jezelf an zorgcoördinator.

X en Y: 7

Jullie zijn inderdaad heel goed bezig maar de manier waarop kan nog wat gestructureerder. We zullen ze samen werk van maken. Aan de hand van de kwaliteitskaart en dit gesprek zal ik jullie functiebeschrijving opstellen. Lees hem door, indien jullie nog aanpassingen willen geef dit dan nog aan.

Y: Doen we!

Bedankt voor dit gesprek.

Bijlage J: Vragenlijst zorg in de klas

Vragenlijst 'zorg in de klas'

6 respondenten

Peilen en signaleren van problemen

1. Vordering van alle lln bijhouden aan de hand van een klasoverzicht met cijfergegevens en inhoudelijke opmerkingen
2. Alle lln opvolgen via een leerlingvolgsysteem
3. De emotionele ontwikkeling, motivatie en/of schoolse prestaties van alle lln screenen
4. Specifieke aandacht geven aan leerlingen van wie het functioneren aanleiding gaf tot bezorgdheid.
5. Fouten van leerlingen analyseren met het oog op het vinden van patronen
6. Observaties aftoetsen bij collega's en zorgverantwoordelijke wanneer moeilijkheden worden vastgesteld
7. Observaties aftoetsen bij ouders voor leerlingen die aanleiding gaven voor bezorgdheid.
8. Vermoedens over verontrustende gedragingen aftoetsen via gerichte observaties, toetsen, gesprekken.
9. Wanneer de ontwikkeling van een leerling aanleiding gaf tot bezorgdheid dit melden op een MDO.
10. Wanneer een plotselinge gedragsverandering bij een leerling wordt opgemerkt dit melden aan de zorgverantwoordelijke.

Klasorganisatie

1. De klas verdelen in niveaugroepen om gericht op niveau van de leerlingen te kunnen werken.
2. De klas verdelen in heterogene groepen voor groepswork, om zo samenwerking tussen leerlingen te stimuleren.
3. Vooral klassikaal werken. Dit verhoogt de efficiëntie van het lesgeven.
4. Een collega inschakelen om klasondersteunend te werken.
5. In organisatievormen variëren om beter in te spelen op de noden van de klasgroep.
6. Differentiëren in de manier van evalueren, rekening houdend met de vooropgestelde doelen.

Individuele zorgmaatregelen

1. In instructie variëren om zo tegemoet te komen aan de verschillen in leervermogen van de leerlingen.
2. Een gevarieerd aanbod aan ondersteunend materiaal in de klas voorzie waar de lln vrij toegang toe hebben.
3. De mogelijkheid voorzien tot hertoetsing.
4. Elke leerling uit de klas evenveel taken voorzien.
5. Individuele bijles voorzien van zorgleerlingen.
6. Aangepaste opdrachten voorbereiden voor zorgleerlingen, afgestemd op hun individueel profiel.
7. Elke leerling aan hetzelfde tempo laten werken, om zo het overzicht te behouden op de vorderingen binnen de klas.
8. Zorgleerlingen de mogelijkheid voorzien om taken op eigen tempo af te werken.
9. Inhaallessen organiseren voor zorgleerlingen.
10. Differentiëren in de manier van evalueren, rekening houdend met de vooropgestelde doelen.
11. Zorgleerlingen andere of meer uitgebreidere feedback geven over de vorderingen die ze maken.
12. Zorgleerlingen meer tijd geven om toetsen in eigen tempo af te werken.
13. Andere taken geven, afgestemd op het individueel profiel van zorgleerlingen.
14. De agenda van zorgleerlingen extra nakijken.
15. Zorgleerlingen hulpmiddelen laten gebruiken bij het oplossen van taken en toetsen.
16. Bij zorgleerlingen controleren of ze de instructies of vraagstelling juist begrepen hebben.
17. Voor zorgleerlingen een grote opdracht opdelen in deelopdrachten.
18. Taal- en spellingsfouten niet altijd aanrekenen als fout, indien dit niet de hoofddoelstelling was.
19. Voor zorgleerlingen schriftelijke toetsen vervangen door mondelinge toetsing.

Planmatig werken

1. De verzamelde gegevens via toetsen, observaties en/of gesprekken gebruiken om concrete acties op te zetten.
2. Het individueel handlingsplan van zorgleerlingen gebruiken voor het planne, uitvoeren en evalueren van maatregelen.
3. Een maatregel ten aanzien van een zorgleerling aanpassen, omdat die niet leidde tot verbetering.
4. De concrete acties die genomen werden ten aanzien van zorgleerlingen evalueren.

Handelingsbekwaam op vlak van zorg

Ik voel me bekwaam om

1. ... leerlingen die extra begeleiding nodig hebben tijd op te merken.
2. ... ook de moeilijkste zorgleerlingen te blijven motiveren.
3. ... mijn lessen zo te organiseren dat ze tegemoet komen aan de individuele noden van alle lln.
4. ... mijn instructie aan te passen aan zorgleerlingen en tegelijk inspelen op de noden van andere lln in de klas.
5. ... opdrachten aan te passen aan het niveau van individuele leerlingen.
6. ... de nodige kennis te verzamelen om zorgleerlingen te begeleiden.
7. zorgleerlingen de hulp te geven die ze nodig hebben.
8. ... mee te zoeken naar oplossingen voor zorgleerlingen.
9. ... mijn aanpak van een zorggerelateerd probleem bij te sturen.
10. ... afgesproken maatregelen voor zorgleerlingen in de klas toe te passen.
11. routines voor zorgleerlingen in de klas toe te passen.
12. de extra maatregelen voor zorgleerlingen te integreren in mijn lessen.
13. ... concrete zorgvragen voor te leggen aan de zorgverantwoordelijke.
14. ... op vlak van zorg constructief samen te werken met de collega's.
15. ... op vlak van zorg constructief samen te werken met buitenschoolse diensten/begeleiders.
16. ... constructief samen te werken met ouders van zorgleerlingen.
17. ik vind dat door de vele zorgvragen van individuele leerlingen het werken in mijn klas hopeloos wordt.
18. Ondanks de vele zorgvragen voel ik me opgewassen tegen de zorgopdracht.
19. Ondanks de verschillende zorgleerlingen in mijn klas, voel ik me bekwaam om iedereen de zorg te geven die ze
20. Door de vele zorgvragen slaag ik er niet in om elke leerling de nodige individuele aandacht te geven.
21. Ik voel me bekwaam om mijn klas goed te leiden ondanks de extra zorgleerlingen.

Taakopvatting over zorg

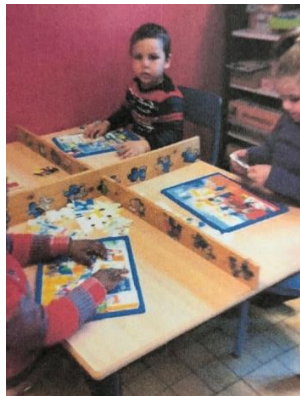
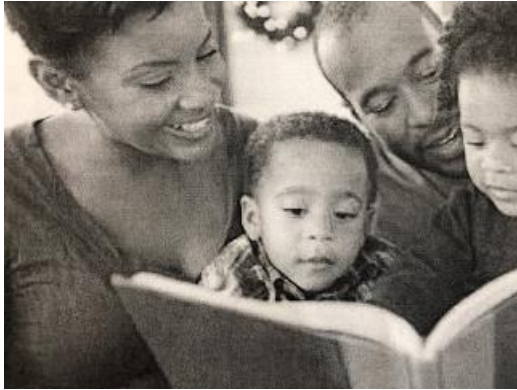
1. Ik vind dat de begeleiding van zorgleerlingen in hoofdzaak de taak is van buitenschoolse diensten/begeleiders.
2. Ik ben voornamelijk verantwoordelijk voor het bijbrengen van voldoende kennis.
3. Ik vind dat de beste hulp aan zorgleerlingen wordt verleend binnen buitengewoon onderwijs.
4. Ik vind dat de begeleiding van zorgleerlingen ten koste gaat van de aandacht voor de overige leerlingen.
5. Ik vind dat de voornaamste taak van de school is leerlingen voor te bereiden op verdere studies.
6. Ik vind dat ik niet moet inspelen op elke leerling die extra begeleiding nodig heeft.
7. Ik vind dat de begeleiding van zorgleerlingen in hoofdzaak de taak is van de zorgverantwoordelijke.
8. Ik vind dat leerlingen op school vooral zichzelf moeten kunnen zijn en zichzelf moeten kunnen ontdekken.
9. Mijn belangrijkste taak als leraar is leerlingen te begeleiden op weg naar zelfstandigheid en volwassenheid.
10. Ik vind dat het ontwikkelen van sociale vaardigheden bij leerlingen minstens zo belangrijk is als de ontwikkeling van intellectuele vaardigheden.
11. Ik vind dat leraren aandacht moeten hebben voor alle aspecten van de ontwikkeling van de leerlingen.

	nooit	soms	vaak	altijd	nvt		gemiddelde
1. Vordering van alle lln bijhouden aan de hand van een klasoverzicht met cijfergegevens en inhoudelijke opmerkingen			1	2	3	6	4,333333
2. Alle lln opvolgen via een leerlingvolgsysteem				1	5	6	4,833333
3. De emotionele ontwikkeling, motivatie en/of schoolse prestaties van alle lln screenen			1	1	3	6	4
4. Specifieke aandacht geven aan leerlingen van wie het functioneren aanleiding gaf tot bezorgdheid.				4	2	6	4,333333
5. Fouten van leerlingen analyseren met het oog op het vinden van patronen			1	1	1	6	4
6. Observaties aftoetsen bij collega's en zorgverantwoordelijke wanneer moeilijkheden worden vastgesteld			2	3	1	6	3,6
7. Observaties aftoetsen bij ouders voor leerlingen die aanleiding gaven voor bezorgdheid.	1	1	1		3	6	3
8. Vermoedens over verontrustende gedragingen aftoetsen via gerichte observaties, toetsen, gesprekken.	3		2	2	1	6	2,8
9. Wanneer de ontwikkeling van een leerling aanleiding gaf tot bezorgdheid dit melden op een MDO.			2		4	6	4
10. Wanneer een plotselinge gedragsverandering bij een leerling wordt opgemerkt dit melden aan de zorgverantwoordelijke.			2	3	1	6	3,6
1. De klas verdelen in niveaugroepen om gericht op niveau van de leerlingen te kunnen werken.				2	4	6	4
2. De klas verdelen in heterogene groepen voor groepswork, om zo samenwerking tussen leerlingen te stimuleren.				3	3	6	4
3. Vooral klassikaal werken. Dit verhoogt de efficiëntie van het lesgeven.	1		2		3	6	3,333333
4. Een collega inschakelen om klasondersteunend te werken.			2		4	6	4
5. In organisatievormen variëren om beter in te spelen op de noden van de klasgroep.			2		4	6	4
6. Differentiëren in de manier van evalueren, rekening houdend met de vooropgestelde doelen.			3	2	1	6	3,666667
1. In instructie variëren om zo tegemoet te komen aan de verschillen in leervermogen van de leerlingen.			1	4	1	6	4
2. Een gevarieerd aanbod aan ondersteunend materiaal in de klas voorzie waar de lln vrij toegang toe hebben.			1	3	1	6	4
3. De mogelijkheid voorzien tot hertoetsing.			3	1	1	6	3,6
4. Elke leerling uit de klas evenveel taken voorzien.	1		1	1	4	6	3
5. Individuele bijles voorzien van zorgleerlingen.			1	3	2	6	3,75
6. Aangepaste opdrachten voorbereiden voor zorgleerlingen, afgestemd op hun individueel profiel.			2	2	1	6	3,8
7. Elke leerling aan hetzelfde tempo laten werken, om zo het overzicht te behouden op de vorderingen binnen de klas.	2		1		3	6	2,333333
8. Zorgleerlingen de mogelijkheid voorzien om taken op eigen tempo af te werken.				3	3	6	4,5
9. Inhaallessen organiseren voor zorgleerlingen.	1	2		1	2	6	3,25
10. Differentiëren in de manier van evalueren, rekening houdend met de vooropgestelde doelen.	1	3	1	1	1	6	3,333333
11. Zorgleerlingen andere of meer uitgebreidere feedback geven over de vorderingen die ze maken.			4		1	6	3,4
12. Zorgleerlingen meer tijd geven om toetsen in eigen tempo af te werken.				1	2	6	4,666667
13. Andere taken geven, afgestemd op het individueel profiel van zorgleerlingen.			2	2	2	6	4,5
14. De agenda van zorgleerlingen extra nakijken.			1	2	3	6	3,666667
15. Zorgleerlingen hulpmiddelen laten gebruiken bij het oplossen van taken en toetsen.				4	2	6	4
16. Bij zorgleerlingen controleren of ze de instructies of vraagstelling juist begrepen hebben.			1	3	2	6	4,166667
17. Voor zorgleerlingen een grote opdracht opdelen in deelopdrachten.	1	2			1	6	3,25
18. Taal- en spellingsfouten niet altijd aanrekenen als fout, indien dit niet de hoofddoelstelling was.				1	1	6	4,5
19. Voor zorgleerlingen schriftelijke toetsen vervangen door mondelinge toetsing.	2	1			3	6	2,333333
1. De verzamelde gegevens via toetsen, observaties en/of gesprekken gebruiken om concrete acties op te zetten.		2		2	2	6	4
2. Het individueel handlingsplan van zorgleerlingen gebruiken voor het planne, uitvoeren en evalueren van maatregelen.	2				1	6	3
3. Een maatregel ten aanzien van een zorgleerling aanpassen, omdat die niet leidde tot verbetering.		1	2	3		6	4,333333
4. De concrete acties die genomen werden ten aanzien van zorgleerlingen evalueren.		2	3		1	6	3,6
Ik voel me bekwaam om	helemaal n	1	2	3	4	5	6
1. ... leerlingen die extra begeleiding nodig hebben tijd op te merken.					1	4	1
2. ... ook de moeilijkste zorgleerlingen te blijven motiveren.					2	1	3
3. ... mijn lessen zo te organiseren dat ze tegemoet komen aan de individuele noden van alle lln.	1				3	1	1
4. ... mijn instructie aan te passen aan zorgleerlingen en tegelijk inspelen op de noden van andere lln in de klas.	1				3	1	1
5. ... opdrachten aan te passen aan het niveau van individuele leerlingen.					4	2	6
6. ... de nodige kennis te verzamelen om zorgleerlingen te begeleiden.					2	1	1
7. zorgleerlingen de hulp te geven die ze nodig hebben.			2	2	3	1	6
8. ... mee te zoeken naar oplossingen voor zorgleerlingen.					2	2	2
9. ... mijn aanpak van een zorggerelateerd probleem bij te sturen.					2	3	1
10. ... afgesproken maatregelen voor zorgleerlingen in de klas toe te passen.	1				3	1	1
11. routines voor zorgleerlingen in de klas toe te passen.			1	3	1	1	6
12. de extra maatregelen voor zorgleerlingen te integreren in mijn lessen.	1				1	2	1
13. ... concrete zorgvragen voor te leggen aan de zorgverantwoordelijke.			1	1	1	1	3
14. ... op vlak van zorg constructief samen te werken met de collega's.					3	2	6
15. ... op vlak van zorg constructief samen te werken met buitenschoolse diensten/begeleiders.			1	2	2	1	6
16. ... constructief samen te werken met ouders van zorgleerlingen.			1	2	1	1	6
17. ik vind dat door de vele zorgvragen van individuele leerlingen het werken in mijn klas hopeloos wordt.	1	1	1	1	2		5
18. Ondanks de vele zorgvragen voel ik me opgewassen tegen de zorgopdracht.		1		2	3		6
19. Ondanks de verschillende zorgleerlingen in mijn klas, voel ik me bekwaam om iedereen de zorg te geven die ze	1	1		1	2		5
20. Door de vele zorgvragen slaag ik er niet in om elke leerling de nodige individuele aandacht te geven.	1	1	1		2	1	5
21. Ik voel me bekwaam om mijn klas goed te leiden ondanks de extra zorgleerlingen.	1		1	1	2		5
1. Ik vind dat de begeleiding van zorgleerlingen in hoofdzaak de taak is van buitenschoolse diensten/begeleiders.	helemaal n	1	2	3	4	5	6
2. Ik ben voornamelijk verantwoordelijk voor het bijbrengen van voldoende kennis.		4		1		1	6
3. Ik vind dat de beste hulp aan zorgleerlingen wordt verleend binnen buitengewoon onderwijs.		1		1		2	1
4. Ik vind dat de begeleiding van zorgleerlingen ten koste gaat van de aandacht voor de overige leerlingen.	1		3		1		6
5. Ik vind dat de voornaamste taak van de school is leerlingen voor te bereiden op verdere studies.			1	1	2	1	6
6. Ik vind dat ik niet moet inspelen op elke leerling die extra begeleiding nodig heeft.		3	2	1			6
7. Ik vind dat de begeleiding van zorgleerlingen in hoofdzaak de taak is van de zorgverantwoordelijke.		1	1	3	1		6
8. Ik vind dat leerlingen op school vooral zichzelf moeten kunnen zijn en zichzelf moeten kunnen ontdekken.						2	4
9. Mijn belangrijkste taak als leraar is leerlingen te begeleiden op weg naar zelfstandigheid en volwassenheid.						5	1
10. Ik vind dat het ontwikkelen van sociale vaardigheden bij leerlingen minstens zo belangrijk is als de ontwikkeling van intellectuele vaardigheden.						4	2
11. Ik vind dat leraren aandacht moeten hebben voor alle aspecten van de ontwikkeling van de leerlingen.						2	4

Bijlage K: Verbeelden van de visie

Leerkracht 1:

Zorg betekent voor mij als zorgleerkracht inzetten op **interactief voorlezen** en **schrijfdans**. Dit moet in een **gezellige** context verlopen zodat de kleuter tot leren komt. Mijn taak is hier om de leraar te **ondersteunen** in de klas en de **kinderen verder te brengen** of tekorten te remediëren.

Leerkracht 2:

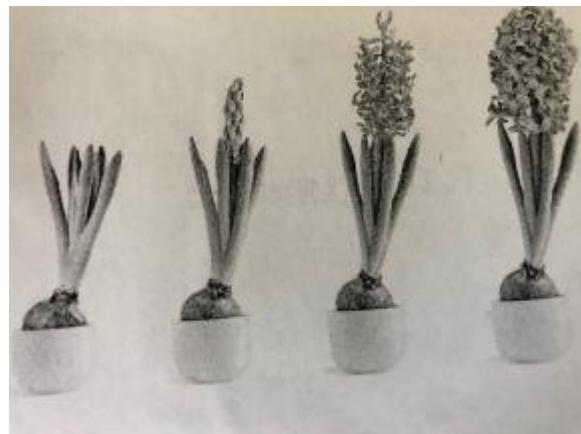
Zorg is voor mij zorg **in de klas** en **overleg met de klasleerkracht**. Mee **differentiëren** in de klas en zorgen dat alle leerlingen **een goed gevoel hebben** zoals het geven van een knuffel. Als zorgleerkracht werk ik vaak in kleine groepjes bv. **schrijfdans en interactief voorlezen**

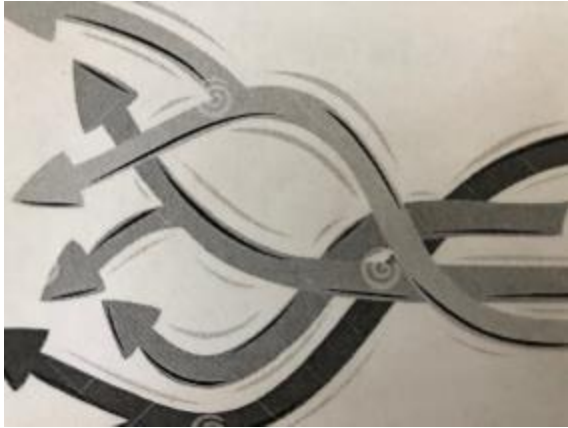
Leerkracht 3:

Niet elk kind heeft dezelfde rugzak, door **differentiatie** en zorg te bieden willen we alle leerlingen evenveel kansen geven **om de eindstreep te halen**. Op deze manier ontstaat er **gelijkheid** bij elk leerling. Als zoco zitten we vaak **samen** rond te leerling met als uiteindelijk doel **elke leerling tot bloei te laten komen** zoals een hyacint.

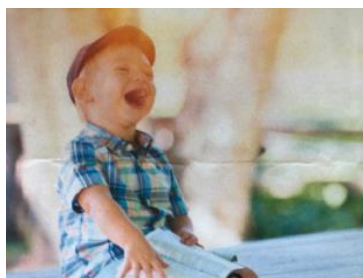
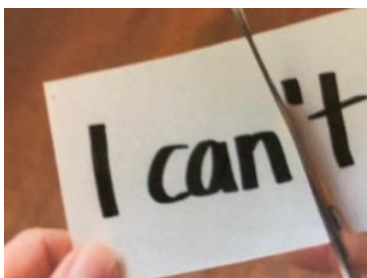
Leerkracht 4

Zorg gaat steeds in **verschillende richtingen** en is voor elk kind anders. We (**zorgteam**) volgen niet telkens één weg maar bewandelen verschillende wegen om een kind verder te helpen. Ik wil de kinderen **gelukkig** krijgen door **ervoor te zorgen dat ze het ook kunnen**.

Leerkracht 5:

Zorg **is samenhang**, leergierigheid en vertrouwen in eigen kunnen. We willen terug **een glimlach** toveren op elk gezicht. **Van het lukt niet tot het lukt me wel**, dat kan enkel **samen!**

Leerkracht 6

Samen de top bereiken. De leerling helpen en hem zo ver mogelijk brengen door hulp te bieden in de klas.

Leerkracht 7:

Zorg is iets dat we **samen** doen: de ouder, de leerling en de leerkracht. We willen hem door overleg zo ver mogelijk brengen, net dat trapje hoger. Hierbij zetten we in op **expertise van de leerkrachten, zorgleerkrachten, ...**

Leerkracht 8:

Zorg is voor mij **hulpmiddelen** aanreiken om alle **leerling verder te krijgen**. Dit kan **enkel samen** met de klasleraar of zoco. Een helpende hand uitsteken naar diegene die dat nodig heeft.

Bijlage L: Poster zorg

Zorgvisie

Onze school ligt aan de rand van Brussel. We verwelkomen onze kinderen en spelen graag in op hun diversiteit in taal en culturele achtergrond. We willen immers een warme school zijn waar elk kind zichzelf kan zijn, zich goed voelt en alle kansen krijgt. De meeste leerlingen hebben een andere thuistaal dan het Nederlands. Ze komen vaak uit de buurt of uit de rand omdat dit hoofdzakelijk gerelateerd is aan het woon-werk traject van de ouders. Vanuit onze zorg willen we **groei bij elk kind** teweeg brengen door **samen** te werken aan **differentiatie** en **welzijn**. Onze acties zijn steeds weloverwogen, besproken en gepland vanuit het zorgcontinuüm. Onze zorgvisie is gebaseerd op de 4 begeleidingsdomeinen van leerlingenbegeleiding.

Domein 1: Onderwijsloopbaan

Om de schoolloopbaan van onze leerlingen in kaart te brengen en een divers aanbod aan te bieden werd een leerlijn uitgewerkt. Deze leerlijn is gelinkt aan de 8 belangstellingsdomeinen van het secundair onderwijs. Hierin begeleiden we onze leerlingen om inzicht te krijgen in hun vaardigheden en interesses.

Domein 2: Leren en studeren

Op school zetten we in op het aanbieden van verschillende studievaardigheden (mindmappen, schematiseren, structureren,...). We zetten proactief in op onze leerlingenkenmerken door interactief voorlezen, schrijfdans, huiswerkstudie en huiswerkbegeleiding. Ook bij de aankoop van methodes is dit een belangrijk criterium. Ouders zien we als belangrijke partners en betrekken we steeds bij het leertraject van hun kind.

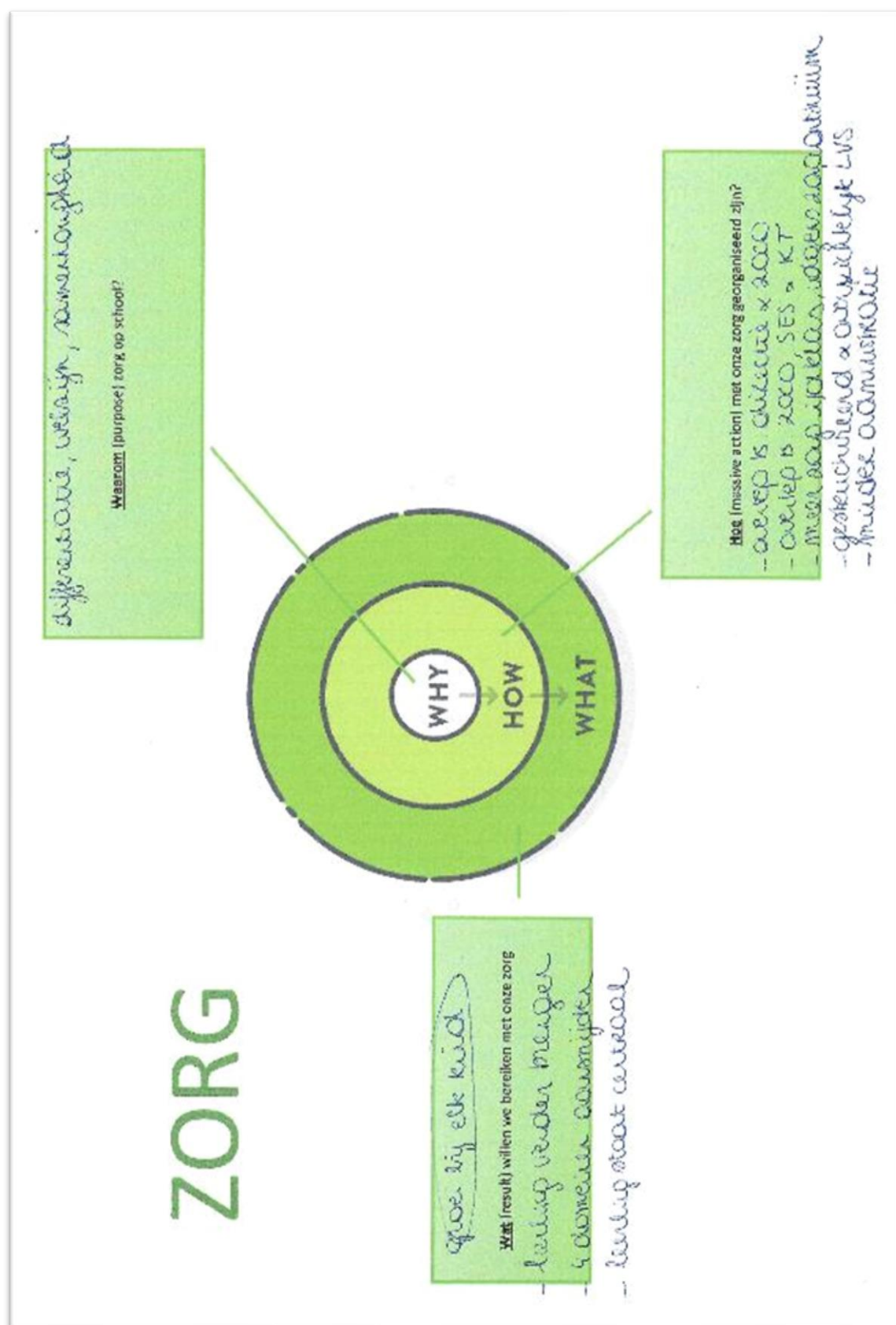
Domein 3: Psychisch en sociaal functioneren

Binnen dit 3de domein willen we ons richten op het ontwikkelen van talenten. Verder staan sociale vaardigheden hoog op onze agenda en zetten we elke maand eentje in de kijker. Ze kunnen steeds terecht bij hun klastitularis of de zorgcoördinator voor een luisterend oor. Vanuit onze schoolvisie hechten we belang aan mentale gezondheid van onze leerlingen. Met verschillende acties zoals kringgesprekken, gevoelskaarten, emoplekken en time-out ruimte willen we ervoor zorgen dat elk kind zich goed voelt.

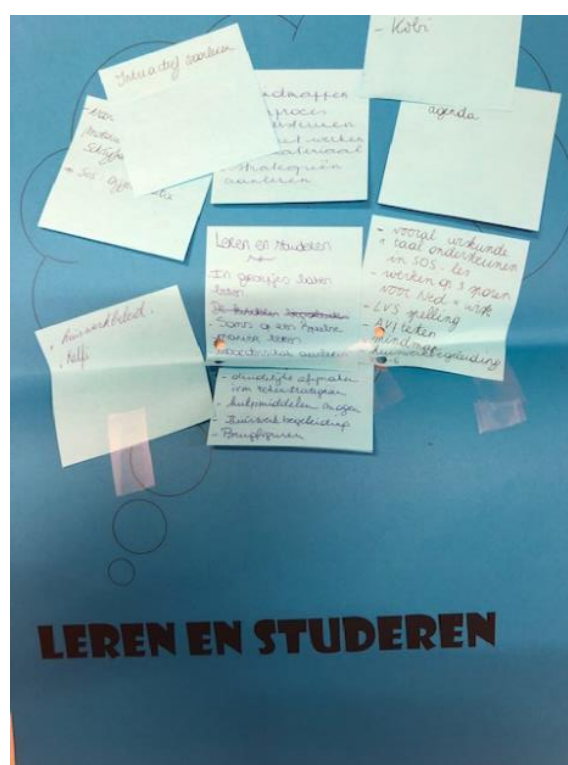
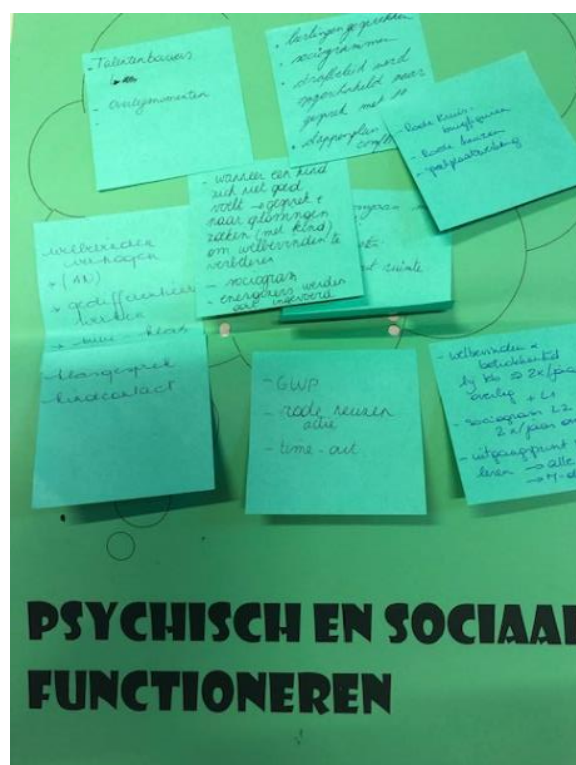
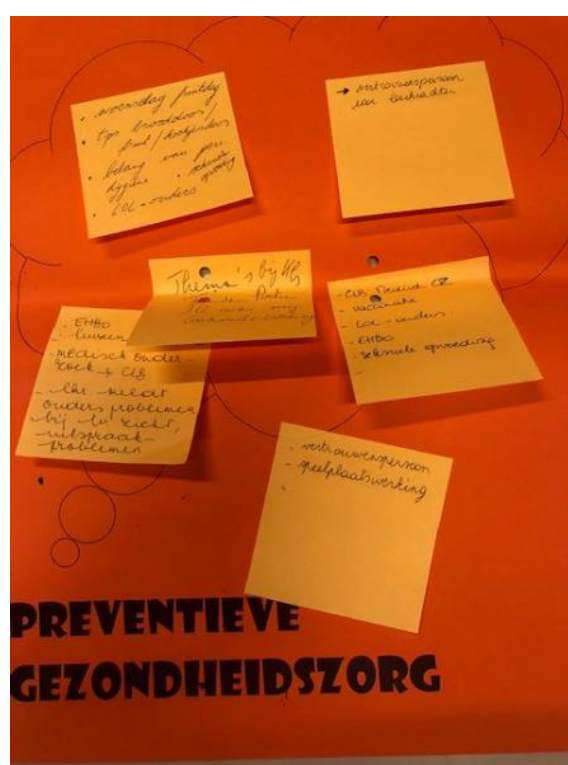
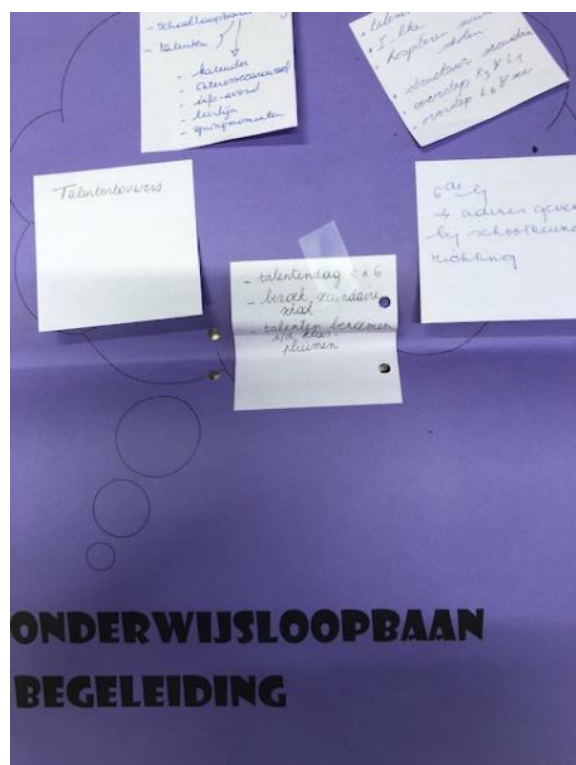
Domein 4: Preventieve gezondheidszorg

Bij dit laatste domein is het CLB de belangrijkste partner, de afspraken liggen vast in de afsprakennota. Daarnaast promoten we als school een gezonde levensstijl door in te zetten op gezonde tussendoortjes, beweging en water drinken.

Bijlage O: Oefening op de vier begeleidingsdomeinen van ILB

Bijlage P: Reflectiegesprek met PDB

Aanwezigen: ikzelf, mijn coördinerend directeur (CODI) was afwezig wegens ziekte en de pedagogische begeleidingsdienst (PBD)

Met dit reflectiegesprek kijk ik structureel en systematisch terug op mijn handelen bij het opstellen van een zorgstructuur op school.

Fase 1= handelen/ervaring

Het huidige zorgbeleid en de reeds genomen acties worden samen onder de loep genomen:

- Bespreking van de vragenlijst “zorg op school”
- Bespreking van de huidige zorgstructuur
- Bespreking van de zorgvisie
- Bespreking van de 4 begeleidingsdomeinen binnen zorg

Fase 2 = Terugblikken op het handelen

Graag wou ik samen met het zorgteam een zorgvisie uitwerken waarbij ik de vier begeleidingsdomeinen van het ROK wou laten terugkomen. Via mijn gekozen interactieve oefening heb ik het zorgteam meegekregen en hebben we na 2 uur de poster in bijlage P opgesteld.

Dit is een knappe werkvorm waarbij je de leerkrachten op zo’n manier hebt meegekregen dat ze zich niet bewust waren van hun huidige opdracht maar mee aan het dromen waren van hoe het kon zijn.

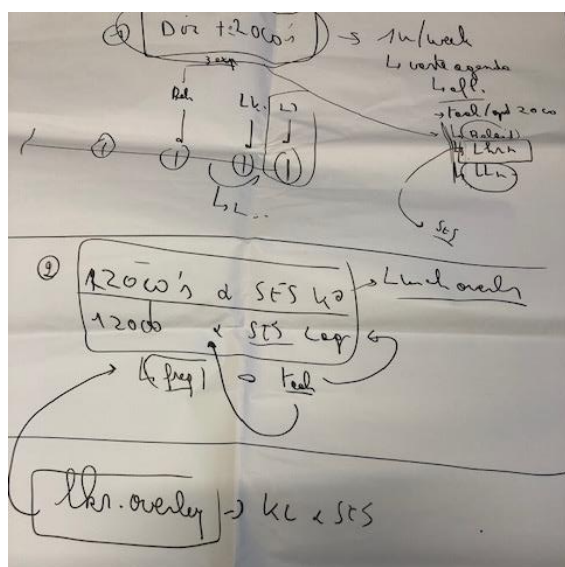
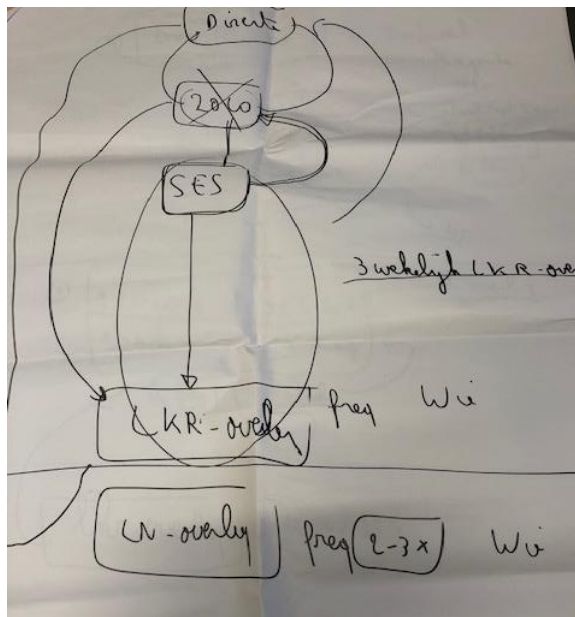
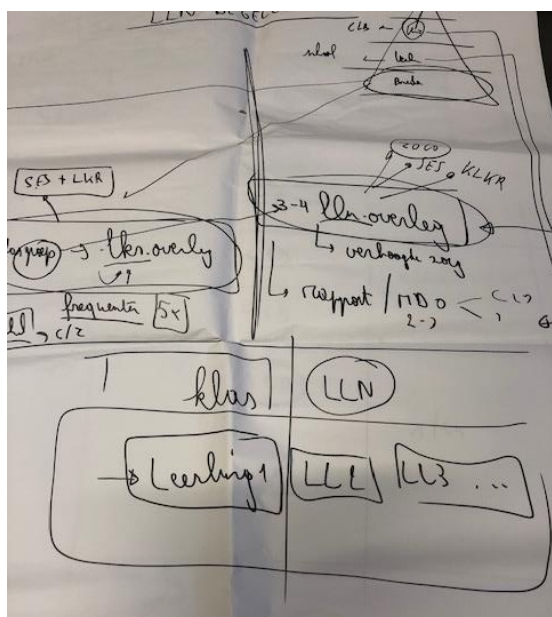
De vragenlijst geeft de pijnpunten (tabel) weer.

We waren ons al bewust van deze werkpunten, dit is enkel een bevestiging van wat we vermoeden. De zorgvisie beantwoordt aan de decreet ILB en de vier begeleidingsdomeinen zijn heel summier weergegeven. Dit kan je naar de toekomst toe verder aanvullen met nieuwe acties en initiatieven die je zal nemen op school.

Fase 3 = Bewust worden van essentiële aspecten

Uit de gevoerde onderzoeken blijkt dat zorg een duidelijk punt wordt om aan te werken op deze school. Er komt duidelijk naar voren dat de zorgleerkracht momenteel niet wordt betrokken bij het zorgoverleg. Hoe kunnen we dit toch tewerkstellingen?

PBD tekent een scenario uit:

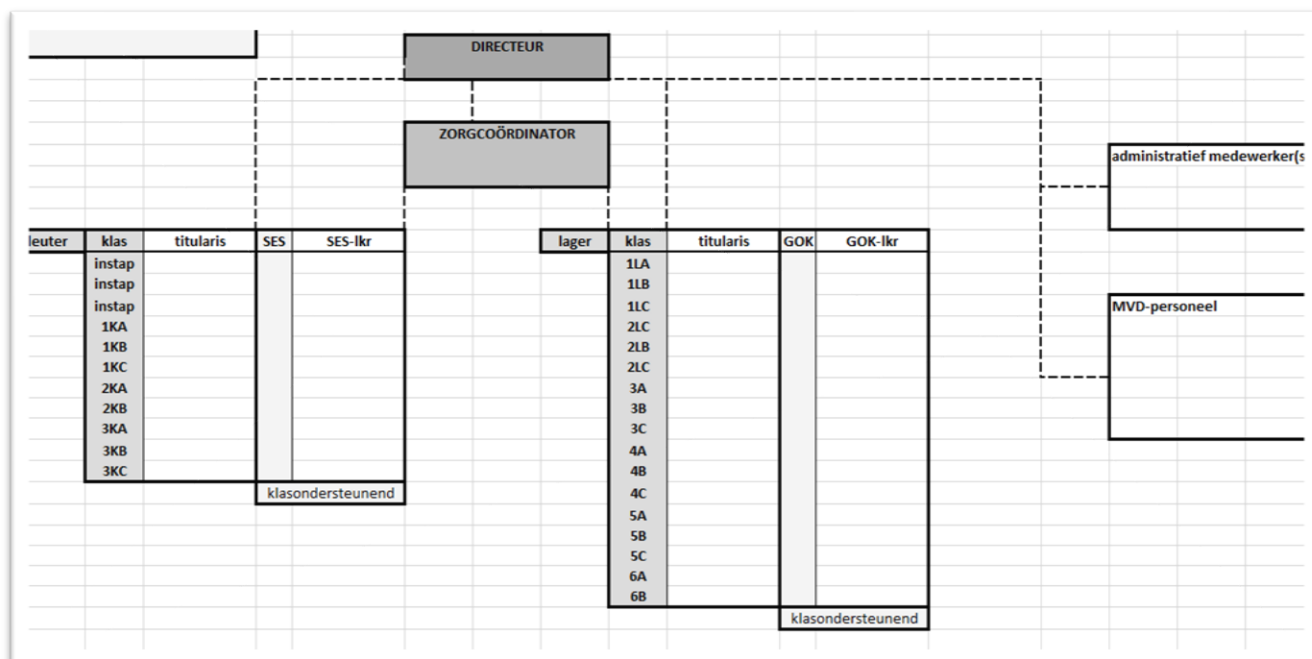
We overleggen rond de verschillende soorten overleg, wie wanneer aanwezig moet zijn en de inhoud van de verschillende overlegmomenten. Dit geeft me een steun en ruggengraat om weer aan de slag te gaan op mijn school .

Fase 4 = Alternatieven ontwikkelen voor aanpak en daaruit kiezen

De PBD reikt een zorgorganogram (Bijlage Q) en een zorgstructuur aan die 10 jaar geleden samen met de huidige zoco's werden opgesteld. Dit kan een basis vormen om een nieuwe zorgstructuur op te enten.

Ik neem het mee naar de zorgcoördinatoren en bespreek dit met hen => resultaat bijlage R.

Bijlage Q: Zorgorganogram leeg

Bijlage R: Zorgstructuur na overleg met zoco's

Wie	Directeur 2 zoco's	2 zoco's CLB	Zoco SES-lkrn	Zoco KO of LO met klaslkr	SES-lkr KO Klaslkr KO	SES-lkr LO Klaslkr LO
Doel	Zorgbeleid opzetten en opvolgen, plannen uitvoeren, evalueren, ...	Zorg voor lln → focus op handelsgericht werken = uitbreiding van de zorg Advies Begeleiding op leerkracht/schoolniveau	Opvolging zorgbeleid: stand van zaken, taken opdrachten, ...	Opvolging van alle leerlingen: cognitief, thuissituatie, welbevinden, sociaal-emotioneel, groepsdynamiek, ... Overgangsoverleg	Ondersteuning lkrn niveau mbt hoekenwerk = brede basiszorg	Ondersteuning lkrn niveau mbt klaswerking = brede basiszorg
Wat wordt verwacht vd betrokkenen?	In kaart brengen van de noden Outputanalyse Plan van aanpak tekorten detecteren/analyseren Schoolacties ZORG voorstellen/bepalen zorgwerking uittekenen	Opstellen van een tijdspad en werkplan Gesprek met ouders/kind Observatie Samen denken Gesprek met leerkracht Uitgestippeld verwacht parcours – evaluatie Feedback naar externen en ouders	Agenda van de schoolactiviteiten Bespreken van de noden Evolutie leerlingen opvolgen Tips op lkrn-niveau bespreken Samenbrengen van moeilijkheden in verschillende klassen/jaren	Welbevinden en evolutie van elk kind	Opvolgen zorgplan en evolutie Evalueren van de hulpmiddelen	Opvolgen zorgplan en evolutie Evalueren van de hulpmiddelen
Welk effect voor wie? Wat is de meerwaarde?	Schoolniveau Tekorten wegwerken Actief zorgbeleid	Lkrn – lln - Ouders Leerwinst bij ll Doorverwijzing Ondersteuning ouders Zorgnetwerk versterken	Versterken van de SES-lkr en – acties Helikopterzicht op schoolzorg	Helikopterzicht over onze leerlingen Vinger aan de pols houden van wie onze leerlingpopulatie is BSA	Bijsturen zorgplan	Bijsturen zorgplan

PBD-GO!

Schoolontwikkelingsplan

Leerlingenbegeleiding 2020-2021

BEGINSITUATIEANALYSE

Op basis van welke gegevens wordt dit doel gekozen?

Relevante aspecten kunnen hier worden opgenomen: bijvoorbeeld op basis van data-analyse, naar aanleiding van een doorlichtingsverslag, naar aanleiding van een veranderende situatie in de school, ... Formuleren van de vaststellingen

- Schooljaar 2019-2020: Het zorgbeleid is niet aangepast aan het ROK of op het decreet leerlingbegeleiding van 2018 => traject zorg

PRIORITEITEN BEPALEN

Welke prioriteiten bepalen we?

- Het visietraject op school is leidinggevend en vormt de kapstok van onze school => Het collectief aanvoelen van koerswaarden- en doelen is cruciaal voor een organisatie (Galenkamp & Schut, 2018). Door het bepalen van die missie en visie samen kunnen we groeien en als eenheid functioneren (Hart, 2017).
- Werken volgens de vier begeleidingsdomeinen binnen zorg (decreet leerlingenbegeleiding, 2018)
- Handelingsgericht werken binnen het zorgcontinuüm (Pameijer et.al., 2019).

ELF STAPPEN VAN IMPLEMENTATIE

1. Leerkrachten hebben de <u>zorgvisie</u> geconcretiseerd.	Er is een schooleigen visie op zorg binnen de 4 domeinen.
2. Decreet leerlingebegeleiding is verkend en omgezet naar eigen praktijk.	Leerkrachten stemmen de werking van zorg af op het ROK en decreet ILB.
3. De 4 domeinen van ILB zijn geïntegreerd.	Er wordt een zorgplan opgesteld waarbij de 4 domeinen ILB aan bod komen.
4. <u>Didactiek</u> : Zorg is systematisch opgebouwd.	Zorg wordt volgens het zorgcontinuüm ingezet aan de juiste doelgroep.
5. De zorg wordt gerapporteerd op het LVS.	De beginsituatie, brede basiszorg en verhoogde zorg worden systematisch genoteerd op LVS.
6. <u>Zorg en leerbegeleiding</u> Afspraken i.f.v. de zorgwerking zijn vastgelegd	- Het evalueren en bijsturen van doelgerichte preventieve en remediërende acties in het kader van leerbegeleiding gebeurt cyclisch. - Zorgoverleg momenten gebeuren systematisch en efficiënt. Noden van kinderen worden in kaart gebracht in het kader van handelingsgericht werken.
7. <u>Thematisch werken</u> De zorgafspraken zijn ingebed in de schoolcultuur.	Gestructureerde zorgoverlegmoment, afbakening opdracht, duidelijkheid naar het team
8. <u>Materialen</u>	De meldingsfiches worden kritisch bekeken. Op basis daarvan wordt de klasleerkracht door de zoco bijgestuurd.

9. Er zijn <u>afspraken</u> gemaakt rond het gebruik van het LVS	De school bewaakt de afspraken => check & act van de PDCA
10. <u>Professionalisering</u> zoco Professionalisering leerkracht	- De zorgcoördinator kan de zorgvraag analyseren en het zorgcontinuüm correct toepassen. - De Ik kan een ondersteuningsvraag formuleren.
11. De mogelijkheden van de <u>omgeving</u> m.b.t. de domeinen van zorg wordt benut.	- Inzet van buurtwerkers in de zorg. - Samenwerking ONW - Samenwerking CLB

Ontwikkeling stimuleren

Doelen

- D1 Het schoolteam realiseert doelgericht een brede en harmonische vorming die betekenisvol is.
- D2 Het schoolteam hanteert doelen die sporen met een gevalideerd doelenkader en zorgt voor samenhang tussen de doelen
- D3 Het schoolteam hanteert uitdagende doelen
- D4 Het schoolteam expliciteert de doelen en de beoordelingscriteria

Begeleiding

- B1 Het schoolteam geeft de begeleiding vorm vanuit een gedragen visie en systematiek en volgt de effecten van de begeleiding op
- B2 Het schoolteam biedt begeleiding zowel op vlak van leren en studeren, onderwijsloopbaan, psychisch en sociaal functioneren als preventieve gezondheidszorg

Beoogde effecten

Op niveau netwerk:

- Er wordt voorzien in professionalisering van zoco's om hen te versterken en tegemoet te komen aan vastgestelde noden.
- Leerkrachten krijgen een verduidelijking van de zorgstructuur en navorming rond het formuleren van een "hulpvraag"

Op leerkrachtenniveau:

- De zoco's kunnen reflecteren over hun eigen werking en goede praktijken vastleggen en bijsturen waar nodig.
- Het zorgcontinuüm wordt ingevuld vanuit eigen praktijken van de zorgjuffen.
- Het zorgteam ontwikkelt een extra activiteit binnen de 4 begeleidingsdomeinen van ILB.
- De leerkrachten worden ondersteund op de klasvloer door een SES-lk

Op schoolniveau:

- Bijsturen van de tekorten binnen ons onderwijs op basis van gestandaardiseerde testen
- De schooleigen visie van zorg wordt zichtbaar binnen de schoolwerking
- Het vernieuwde zorgbeleid geeft ons een helikopterzicht op de schoolzorg

Op leerlingenniveau

- Leerlingen worden betrokken bij hun individueel handelingsplan als dit mogelijk is
- Leerlingen worden snelle geholpen op fase 0
- Welbevinden van de leerlingen neemt toe

Acties WAT?	Resultaten WAAROM?	Timing WANNEER?	Taakverdeling? WIE?	Middelen WAARMEE?	Opvolging	Check
Afbakening opdrachten	Duidelijkheid en helderheid brengen naar zowel zoco, SES-leerkracht als leerkrachten	Week 1 september	Zoco + SES-leerkracht	Uren en zorgopdracht	directie	
BSA leerlingen in kaart brengen	Contextbepaling van de nieuwe lln op school	15 september 2020	Zoco, SES-lk, KT	LVS	zoco	
Verwerking OVSG	Zicht krijgen op de hiaten in het onderwijs om een preventieve aanpak op poten te zetten	September 2020	Zoco's	OVSG-resultaten	Netwerk zoco	
Dataverzameling CITO en SALTO kleuters	Zicht krijgen op de hiaten in het kleuteronderwijs om een preventieve aanpak op poten te zetten	25 oktober 2019	Zoco kleuter	Toets gegevens	Directie + zoco's	
Netwerkdag zoco's	Nog te bepalen	Nog te bepalen	Zoco's	Nog te bepalen	Directie	
Wekelijk overleg tussen directie en zoco	- In kaart brengen van node - Outputanalyse - Plan van aanpak - Detecteren en analyse van tekorten	Wekelijks	Zoco + directie	Wekelijkse data	directie	

	- School acties zorg bepalen - zorgwerking					
Maandelijks overleg tussen zoco en CLB	- gesprekken op fase 2	Maandelijks	CLB + zoco's	Data in smartschool => meldingsfiche	directie	
Tweewekelijks overleg zoco en SES-lk	- gesprekken fase 1	2-wekelijks	SES-lk + zoco	Data in smartschool => ondersteuningsfiche	directie	
Maandelijks overleg tussen SES en KT	- gesprekken fase 0	Maandelijks	SES-lk +KT	Data in smartschool	zoco	
Netwerkdag zorg	Netwerkdag zorg	Nog te bepalen	Zoco's + directie	PBD	directie	
Analyse gestandaardiseerde testen en foutenanalyses	- schooltekorten bijwerken	Gedurende het schooljaar	Zoco's	Resultaten testen	directie	

Controleren (CHECK-fase)

Aanpassen (ACT-fase)